

**Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника**

Економічний факультет

Кафедра фінансів

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

**«Особливості управління фінансовою безпекою
страхової компанії в умовах воєнного стану»**

Виконала студентка II курсу,
групи ФБСФР(з)-М2
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»
Савчук О. Ю.

Керівник: кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри фінансів,
Кохан І.В.

Рецензент: кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри менеджменту і
маркетингу
Гречаник Н.Ю.

м. Івано-Франківськ

2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.....	7
1.1. Концептуальні засади формування фінансової безпеки страхової компанії..	7
1.2. Структурні складові фінансової безпеки страхової компанії.....	14
1.3. Специфічні ризики у системі управління фінансовою безпекою страхової компанії в умовах воєнного стану.....	24
Висновок до 1 розділу.....	31
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (на прикладі діяльності ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»).....	33
2.1. Аналіз та оцінка впливу воєнного стану на діяльність страхової компанії ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».....	33
2.2. Оцінка фінансової стійкості ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»..	49
2.3. Оцінка ефективності впроваджених заходів із забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.....	81
Висновок до 2 розділу.....	92
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	94
3.1. Розробка стратегічних заходів для забезпечення фінансової безпеки страхових компаній України та світу в умовах криз та невизначеності.....	94
3.2. Покращення фінансового моніторингу та контролю за фінансовою безпекою страхової компанії в системі вдосконалення політики ризиків.....	106
Висновок до 3 розділу.....	114
ВИСНОВКИ.....	116
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	118
ДОДАТКИ.....	124

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах для українського страхового ринку та економіки загалом характерним є стан військової, економічної та політичної невизначеності, що в створює чимало ризиків небезпек та загроз. Наявні ризики можуть негативно впливати на ефективність роботи страховиків, використання ресурсів, їхню платоспроможність і фінансову безпеку. Це підкреслює важливість створення ефективної системи фінансової безпеки та вдосконалення її методів і механізмів в умовах воєнного стану.

Основною метою забезпечення фінансової безпеки страхової компанії є координація роботи всіх підрозділів, спрямованої на досягнення стабільного розвитку, прибутковості та фінансової стабільності. Для цього компанія розробляє відповідну стратегію, яка реалізується через фінансову політику та відповідні інструменти.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній потребує постійного контролю над факторами, що її визначають, а також факторами ризику. Оперативні дії керівництва на погіршення фінансового стану компанії є критично важливою. Для цього необхідно проводити регулярну оцінку рівня фінансово-економічної безпеки на певні дати та аналізувати її динаміку, що слугує основою для прийняття відповідних управлінських рішень.

Питання та проблеми управління фінансовою безпекою страхових компаній є надзвичайно актуальним, наразі інструменти забезпечення цієї безпеки ще не отримали належного методологічного оформлення та достатнього висвітлення у науковій і навчальній літературі та потребують подальшого вивчення та вдосконалення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Написання та виконання магістерської роботи здійснювалося згідно планів науково-дослідної роботи кафедри фінансів Прикарпатського національного

університету імені В. Стефаника за спеціальністю 072 “Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”.

Мета завдання дослідження. Метою дослідження магістерської роботи є вивчення теоретичних та практичних засад управління фінансовою безпекою страхової компанії в умовах воєнного стану та розробка напрямів вдосконалення їх механізму забезпечення.

Для досягнення зазначеної мети дослідження у магістерській роботі вирішуються відповідні завдання:

- 1) сформулювати концептуальні засади формування фінансової безпеки страхової компанії;
- 2) визначити структурні складові фінансової безпеки страхової компанії;
- 3) окреслити специфічні ризики у системі управління фінансовою безпекою страхової компанії;
- 4) здійснити аналіз та оцінку впливу воєнного стану на діяльність страхової компанії;
- 5) провести оцінку та визначити ефективність впроваджених заходів із забезпечення фінансової безпеки страхової компанії;
- 6) окреслити та розробити стратегічні заходи для забезпечення фінансової безпеки страхових компаній України та світу в умовах криз та невизначеності;
- 7) сформулювати напрямки та вибір інструментів покращення фінансового моніторингу та контролю за фінансовою безпекою страхової компанії в системі вдосконалення політики ризиків.

Об’єктом дослідження у магістерській роботі є процес забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

Предметом дослідження у магістерській роботі є сукупність заходів із забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

Методи дослідження. При дослідженні магістерської роботи використовувалися загальнонаукові прийоми і методи досліджень: методи економічного аналізу та синтезу, порівняння та згрупування, індукції та дедукції, методи графічного та табличного аналізу.

Для визначення основних тенденцій сучасних досліджень та вибору найбільш актуальних застосовувалися методи бібліометричного аналізу, такі як аналіз цитувань, реферативних журналів, кількісний аналіз публікацій українських та зарубіжних фінансистів з теорії управління фінансовою безпекою страхових компаній.

Інформаційне забезпечення дослідження включає закони, нормативні акти, інформаційні матеріали, що стосуються теми дослідження, а також фінансова звітність за 2021-2024 роки страхової компанії ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Наукова новизна здержаних результатів. Наукову йфвизну отриманих результатів структуровано за відповідними позиціями:

- визначено теоретико-методичні засади управління фінансовою безпекою страхової компанії;
- сформовано та окреслено практичні аспекти управління фінансовою безпекою страхової компанії в умовах воєнного стану (на прикладі діяльності ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»);
- окреслено проблеми та перспективи вдосконалення управління фінансовою безпекою страхової компанії в умовах воєнного стану.

Практичне значення здержаних результатів. Практичне застосування отриманих результатів у процесі написання магістерської роботи полягає у визначенні ключових теоретико-методичних засад управління фінансовою безпекою страхової компанії, формуванні практичних заходів управління фінансовою безпекою страхової компанії в умовах воєнного стану та вдосконалення управління фінансовою безпекою страхової компанії.

Результати дослідження можуть бути застосовані страховими компаніями з метою вдосконалення системи забезпечення фінансової безпеки.

Апробація результатів роботи. Головні результати дослідження були опубліковані:

1) Гречаник Н.Ю., Савчук О.Ю. Інноваційні маркетингові стратегії у контексті цифровізації страхової діяльності: зарубіжний і вітчизняний досвід. *Наукові перспективи*. №9(51). 2024. С. 507-519;

2) Гречаник Н.Ю., Савчук О.Ю. Страховий ринок України в умовах воєнного стану: маркетинговий аспект. *Успіхи і досягнення в науці*. 2024. №7(7). С. 230-240;

3) звітній науковій конференції студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника за 2024 рік.

Основний внесок здобувача. Магістерська робота є завершеним науковим напрацюванням, в якій сформований авторський підхід до розробки заходів із забезпечення фінансової безпеки страхової компанії та окреслені напрями покращення фінансового моніторингу та контролю за фінансовою безпекою страхової компанії в системі вдосконалення політики ризиків.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота містить відповідні структурні елементи: зміст, вступ, перший, другий та третій розділи, загальні висновки, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1. Концептуальні засади формування фінансової безпеки страхової компанії

У сучасних умовах розвитку фінансового сектору держави важливим завданням усіх суб'єктів, зокрема страхових компаній, є забезпечення високого рівня фінансової безпеки. Фінансова безпека страхової компанії, як надавача фінансових послуг, є складовою її економічної безпеки і має вагоме значення для оцінки її фінансового стану, а також для підтримки поточної діяльності та стратегічного розвитку. Також, фінансова безпека є ключовим елементом загальної системи економічної безпеки держави, яка передбачає здатність економічної системи забезпечувати стабільні умови функціонування, стійке забезпечення ресурсами, розвиток та реалізацію економічних інтересів. Таким чином, економічна безпека держави – це стан національної економіки, що забезпечує стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, високу конкурентоспроможність у світовому економічному просторі, а також спроможність до сталого та збалансованого зростання [22].

До основних складових економічної безпеки держави належать енергетична, зовнішньоекономічна, продовольча, соціальна, інвестиційно-інноваційна, виробнича, демографічна, макроекономічна та фінансова безпеки. Фінансова безпека держави, також, визначається як стан фінансової системи, за якого забезпечуються необхідні умови для стійкого та стабільного соціально-економічного розвитку, стійкість до фінансових потрясінь та дисбалансів, а також підтримується цілісність і єдність фінансової системи країни. Значний

вплив на економічну безпеку держави має фінансова безпека, яка включає банківську, бюджетну, боргову, валютну, грошово-кредитну безпеку та безпеку небанківського фінансового сектору, зокрема безпеку фондового та страхового ринків [12].

Процес надання страхових послуг є частиною фінансової системи держави та формують фінансову безпеку страхового ринку. Від ефективності функціонування страхового ринку залежить можливість суб'єктів господарювання та населення мінімізувати свої ризики та робить внесок у створення системи фінансової безпеки та загального рівня економічної безпеки держави. Таким чином, фінансова безпека страхової компанії пов'язана фінансовою та економічною безпеками країни (рис. 1.1):

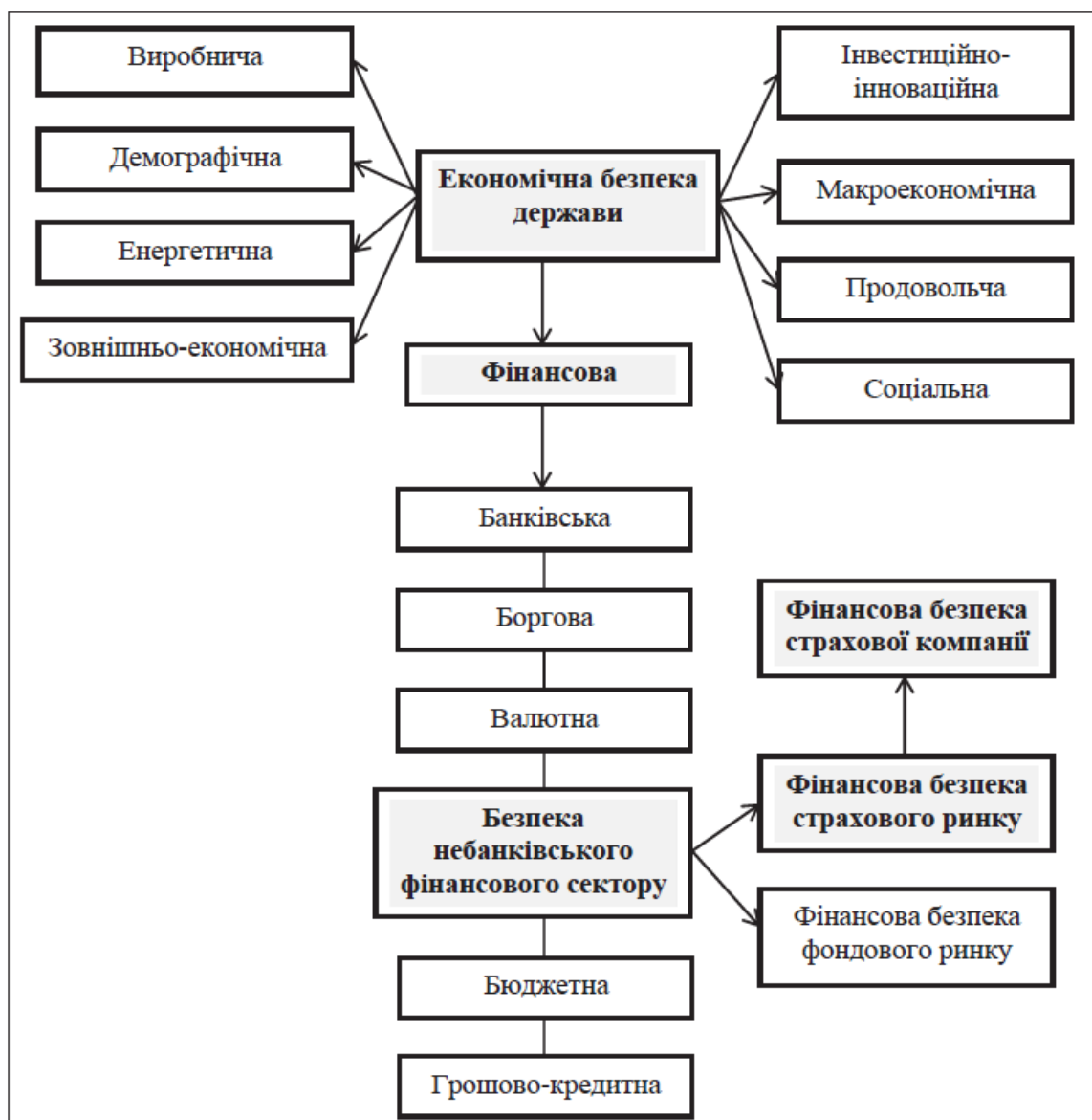

Рис. 1.1. Значення фінансової безпеки страхової компанії у структурі фінансової та економічної безпеки країни

Фінансова безпека страхового ринку є складним поняттям, що зумовлює різноманітність підходів до його визначення. У широкому сенсі безпека страхового ринку охоплює здатність учасників цього ринку протистояти існуючим і ймовірним загрозам, а також їх здатність нейтралізувати негативні чинники, які впливають на функціонування страхового ринку [13].

Автор Єрмошенко А.М. вважає фінансову безпеку страхового ринку «рівнем забезпеченості страхових компаній фінансовими ресурсами, що дозволяє їм у разі необхідності відшкодувати зобов'язання, передбачені договорами» [14].

На думку автора, розгляд фінансової безпеки страхового ринку лише як рівня забезпеченості страховиків фінансовими ресурсами, що дозволяє їм відшкодувати збитки, передбачені в договорах страхування, є дещо обмеженим, так як страховики мають не тільки виконувати свої зобов'язання перед клієнтами, але й виконувати зобов'язання перед державою (сплачуючи податки) та засновниками компанії (в частині виплати дивідендів).

Авторський склад науковців та дослідників Базилевич А. М., Журавка О.С. та Рубан О.О. характеризують фінансову безпеку страхового ринку як «можливість і здатність страхових компаній забезпечувати стабільність фінансово-економічного розвитку, а також зменшувати вплив негативних факторів на їх фінансову стійкість» [15].

Дослідуючи та аналізуючи еволюцію наукових поглядів вітчизняних та зарубіжних дослідників щодо поняття «фінансова безпека страхового ринку», можна дійти висновку, що, незважаючи на різні підходи у трактуванні поняття, зазначені підходи вказують на сприйняття та розуміння фінансової безпеки страхового ринку як стану, що визначається сукупністю всіх страхових компаній.

Систематизувавши різні підходи до трактування визначення «фінансова безпека страхової компанії», які досліджуються у науковій літературі, сформуємо їх у табл. 1.1:

Таблиця 1.1

Підходи до трактування визначення «фінансова безпека страхової компанії»

Автор	Визначення поняття «фінансова безпека страхової компанії»
Єрмошенко А.М.	- такий її фінансовий стан, який характеризується збалансованістю системи фінансових показників, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, дозволяє своєчасно та в повному обсязі виконувати взяті на себе зобов'язання, а також забезпечує ефективний розвиток страхової організації в поточному та наступних періодах. ... дане поняття можна розглядати як у статичі, тобто через оцінку рівня фінансової безпеки, так і в динаміці – через безперервний процес її (фінансової безпеки) забезпечення [6, с. 6];
Базилевич В.Д.	- здатність виконувати взяті зобов'язання за договорами страхування за умови дії несприятливих чинників, а також зміни в економічній кон'юнктурі [7, с. 479];
Рубан О.О.	- інтегральна характеристика успішного функціонування страхової компанії, що включає ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість та характеризує фінансовий стан страхової компанії у довгостроковому періоді [8, с. 42];
Папка О.С.	- стан (умови) функціонування, при якому є доступ до фінансових ресурсів і ринків, забезпечує себе та страхувальника певним рівнем захисту від внутрішніх і зовнішніх фінансових загроз і належною ефективністю фінансових показників, володіє здатністю до капіталізації й розвитку в майбутньому, завдяки чому має змогу в повному обсязі виконати свої зобов'язання перед страхувальниками, державою й іншими фізичними особами щодо виплати страхових відшкодувань, внесення необхідних платежів до бюджету, розміщення коштів страхових резервів і здійснення інших фінансових операцій, що характеризуються ймовірністю, величиною втрат капіталу, платоспроможності, ліквідності, рентабельності, недоотримання доходів і прибутків у майбутньому в умовах невизначеності та ризику страхової діяльності [9, с. 111];
Журавка О.С. та ін.	- комплекс дій, спрямованих на постійну підтримку балансу між витратами та зобов'язаннями страховика й фінансовими ресурсами, необхідними для їх покриття або виконання, в результаті чого досягається ефективний розвиток страхової компанії, незважаючи на зміну зовнішніх та внутрішніх факторів функціонування економіки [10, с. 121].

Джерело: систематизовано автором

Вищезгадані підходи до розуміння поняття «фінансова безпека страхової компанії» можна умовно класифікувати, розділивши визначення на кілька груп,

а саме: фінансова безпека страхової компанії розглядається як фінансовий стан; як здатність виконувати свої зобов'язання; як елемент розвитку страхової компанії. Тому, можна систематизувати, що фінансова безпека страхової компанії – це стан, при якому компанія здатна протистояти негативним чинникам, що чинять вплив на її фінансовий стан, а також виконувати свої зобов'язання, незважаючи на різні виклики та проводити свою діяльність у напрямі розвитку.

Механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії має спиратися на комплексний підхід до її управління. Тому, управління фінансовою безпекою страхової компанії представляє собою набір елементів, які впливають на розробку та реалізацію управлінських рішень, що спрямовані на захист фінансових інтересів компанії від загроз [17].

Базовими структурними елементами механізму фінансової безпеки є набір функцій, а саме: облік і контроль, планування і прогнозування, організація і регулювання, мотивація і стимулювання (рис. 1.2):

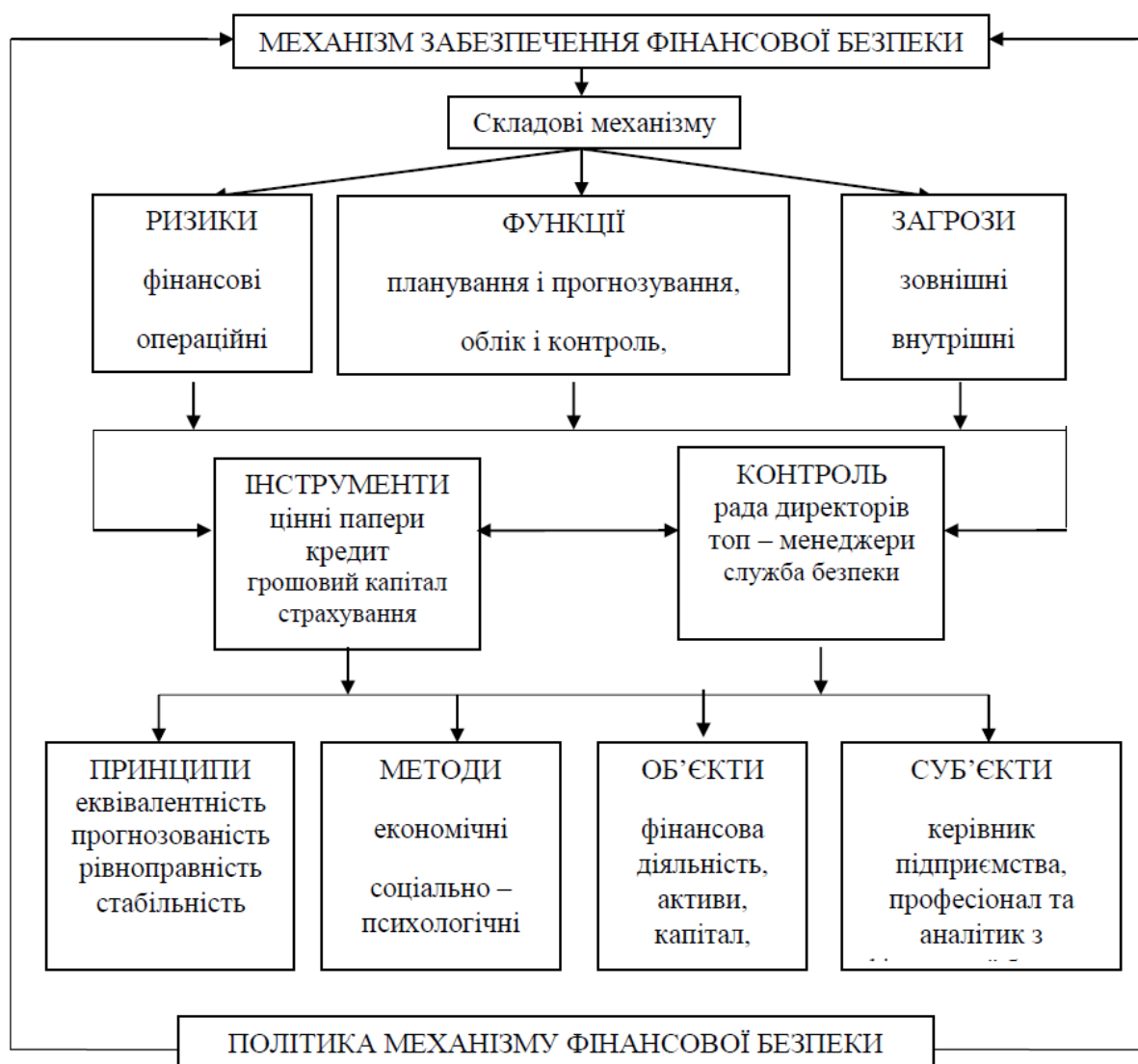

Рис. 1.2. Структурні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки

Таким чином, метою механізму забезпечення фінансової безпеки страхової компанії є створення та впровадження умов, які гарантують її фінансову безпеку, що визначаються політикою цього механізму.

Ступінь фінансової безпеки компанії залежить від здатності менеджменту уникати потенційних загроз і нейтралізувати негативні наслідки чинників зовнішнього та внутрішнього середовища. Основною умовою фінансової безпеки страхової компанії є здатність протистояти існуючим і новим загрозам, які можуть завдати їй фінансової шкоди.

Критерії оцінки фінансової безпеки страхової компанії мають: враховувати її стратегічні цілі та завдання; охоплювати оцінку функціональних компонентів фінансової безпеки; враховувати рівень захищеності потенціалу

компанії; використовувати найбільш ефективні та економічно безпечні ресурси та можливості; включати ймовірну оцінку економічних збитків [9].

На думку автора, управління фінансовою безпекою страхової компанії доцільно вивчати не тільки як структурний елемент фінансового менеджменту, а як комплексний елемент системи управління страхової компанії на рівні із організаційним, інформаційним менеджментом, менеджментом персоналу, маркетинговим менеджментом. Це зумовлено тим, що економічна природа фінансового менеджменту та управління фінансовою безпекою базується на існуванні фінансових відносин і русі фінансових ресурсів.

Проте фінансовий менеджмент страхової компанії як комплексне поняття, охоплює різні форми прояву, спрямований на управління грошовими потоками, рухом фінансових ресурсів і фінансових відносин, що формуються між суб'єктами на страховому ринку. Фінансовий менеджмент страхової компанії формує у своїй структурі управлінську діяльність, яка взаємопов'язана з визначенням потенційних потреб у фінансових ресурсах, оцінкою альтернативних джерел фінансування та їх формуванням, отриманням та ефективним використанням фінансових ресурсів [13].

Управління фінансовою безпекою страхової компанії являє собою сукупність заходів і процедур організаційного, методичного та управлінського характеру, з метою оперативного реагування, виявлення і запобігання ендегенним і екзогенним загрозам, забезпечення захисту та ефективного використання фінансових ресурсів, контроль за фінансовими відносинами та досягнення фінансових цілей страхової компанії.

Відповідно, процес управління фінансовою безпекою страховика здійснюється в рамках основних функцій його фінансового менеджменту та інтегрується у загальний процес управління компанією. Зазначимо, що даний процес управління фінансовою безпекою страховика сприяє розробці та реалізації стратегій фінансової безпеки, що допомагає досягати визначених цілей як у поточній, так і в перспективній діяльності, тобто досягнення тактичних та стратегічних цілей суб'єкта господарювання.

Зазначимо також, що в системі фінансової безпеки страхової компанії основною метою управління фінансовою безпекою страхової компанії є своєчасне виявлення загроз фінансовій стабільності та їх нейтралізація, підтримання ефективної фінансової діяльності, забезпечення зростання прибутковості та ринкової вартості, а також ефективне управління фінансовими ризиками та ресурсами.

Механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії – це процес ідентифікації та запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам, захисту її фінансових інтересів, задоволення потреб клієнтів у своєчасних страхових виплатах, а також максимізації ринкової вартості компанії та отримання прибутку для її власників.

Підсумовуючи, зазначимо, що для ефективного управління фінансовою безпекою страхової компанії важливо завжди моніторити загрози, які потенційно можуть чинити вплив на її рівень і вживати заходи для зменшення їх негативного впливу або повного усунення. Ймовірні загрози фінансовій безпеці страхової компанії є реальною або потенційною можливістю негативного впливу відповідних факторів чи подій на її фінансовий стан, рівень платоспроможності та фінансової стійкості.

1.2. Структурні складові фінансової безпеки страхової компанії.

На фінансову безпеку страховика впливають різні загрози, характер яких змінюється залежно від умов її діяльності. На думку автора, суттєвий вплив на фінансову безпеку компанії мають як зовнішні, так і внутрішні загрози. Ці загрози можуть бути постійними чи змінними, реальними та потенційними, об'єктивними чи суб'єктивними, а їх джерелом можуть виступати недобросовісні конкуренти, страхувальники або власні працівники (табл. 1.2):

Таблиця 1.2

Типи загроз фінансової безпеки страхової компанії

Загрози фінансовій безпеці страхової компанії за місцем виникнення:	
зовнішні	безпосередньо не пов'язані з діяльністю страхової компанії, а є наслідком впливу зовнішнього середовища, до яких належать: значна залежність від негативних економічних подій та кризи; рівень конкуренції на страховому ринку; зміни в законодавстві та його недосконалість; відтік капіталу за кордон; нестабільність зовнішнього середовища; зниження платоспроможності населення, міграція й еміграція споживачів страхових послуг; низький рівень страхової культури та довіри до страхових компаній; схильність до шахрайських дій споживачів страхових послуг та інших учасників ринку страхування.
внутрішні	безпосередньо пов'язані з основним видом діяльності страхової компанії – наданням страхових послуг і спричинені, здебільшого, через неефективний фінансовий менеджмент, до яких належать: неправильне визначення страхових тарифів; помилки при розрахунку страхових премій; незбалансованість страхового портфеля; недостатній обсяг страхових резервів; неефективна інвестиційна діяльність; похибки, недбальство та зловживання структурних підрозділів компанії, низький рівень контролю та нагляду за збереженням інформаційних ресурсів.
будь-яка зовнішня або внутрішня загроза може розглядатися як постійна або тимчасова або як реальна або потенційна	
Загрози фінансовій безпеці страхової компанії за тривалістю дії:	
постійні	діють упродовж усього періоду діяльності страховика і фактично непереборні;
тимчасові	діють упродовж певного періоду часу і у свою чергу можуть бути довгостроковими та короткостроковими, наприклад, що виникли внаслідок повномасштабного вторгнення та територію України: неможливість проведення страхової діяльності на тимчасово окупованих територіях України, результатом чого є зменшення обсягів страхових премій; невиконання страховими компаніями взятих на себе зобов'язань в зоні бойових дій та на тимчасово окупованих територіях; втрата майна страхових компаній в результаті бойових дій; подання неповної та недостовірної інформації про фінансовий стан компанії; падіння рівня доходів населення і низький попит на страхові продукти; високий рівень конкуренції на ринку фінансових послуг, у тому числі з банками щодо залучення коштів клієнтів.

Джерело: систематизовано автором

У кожній страховій компанії має бути організований процес забезпечення фінансової безпеки, який дозволяє ідентифікувати загрози та приймати управлінські рішення щодо найбільш ефективних способів їх ліквідації або уникнення. Основною метою цього процесу є підтримка збалансованого та стабільного фінансового стану компанії, що включає стійкість до різних видів загроз і створення умов для подальшого розвитку компанії.

Дефініція «фінансова безпека страхової компанії» пов'язана з такими поняттями як: «фінансова стійкість», «ліквідність», «платоспроможність» та «фінансова надійність». Фінансова безпека страхової компанії є стратегічною характеристикою фінансового стану страхової компанії і передбачає здатність

виконувати взяті зобов'язання згідно договорів страхування при умові оптимальності системи фінансових показників.

З метою забезпечення фінансової стабільності страхової компанії на ринку, необхідно визначити фактори, що впливають на її внутрішню і зовнішню діяльність. Аналіз цих факторів дозволяє ідентифікувати сильні та слабкі сторони компанії, а також розробити заходи і стратегії, які сприятимуть підвищенню її стійкості та забезпеченню успішного розвитку.

Ефективність створення системи фінансової безпеки страхової компанії залежить від повноти визначення сукупності факторів, а також наскільки точно оцінено рівень їхньої інтенсивності та можливий збиток або прибуток.

Класифікація та групування факторів, які чинять вплив на фінансову безпеку страхової компанії, розглядаються та досліджуються багатьма вченими-економістами. Проте зазначимо, що у науково-дослідній літературі немає єдиного підходу стосовно визначення складу та класифікації факторів, які потенційно здійснюють вплив на формування фінансової безпеки страхової компанії.

Проте, найчастіше зустрічається підхід, де поділ факторів формування фінансової безпеки страхової компанії здійснюється на дві групи, а саме: внутрішні і зовнішні, та формуються вони з урахуванням факторів, які впливають на стан економічної безпеки цілому (табл. 1.3):

Таблиця 1.3

**Групування та класифікація факторів забезпечення фінансової
безпеки**

Ознака	Класифікаційна характеристика	
За напрямком впливу на результат	стимулюючі та дестабілізуючі	
За джерелом виникнення	зовнішні	макрорівня
		мезорівня
		макрорівня
	внутрішні	управлінські
		операційні
		інвестиційні
		фінансові
За причинами нестачі фінансових ресурсів	нераціональна структура активів і пасивів	
	незбалансованість інвестиційної політики	
	наявність безнадійної дебіторської заборгованості	
	нераціональне співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	
	неефективні дивідендна політика	
	невчасні антикризові заходи тощо	
За систематичністю впливу	постійні	
	регулярні	
	нерегулярні	
	Ознака	
	Класифікаційна характеристика	
	За характером впливу загальні та специфічні	
	За можливістю та способом оцінки кількісні та якісні	

Джерело: систематизовано автором

Таким чином, фінансова безпека страхової компанії залежить від комплексу різноманітних факторів, комбінація яких є основою для досягнення необхідного рівня захищеності. Залежно від напрямку впливу та джерел виникнення, ці фактори можуть впливати на внутрішню або зовнішню фінансову безпеку, що в цілому визначає загальний стан фінансової безпеки компанії.

Фінансова безпека страхової компанії залежить від підсилюючих та дестабілізуючих факторів як зовнішнього, так і внутрішнього впливу. У своїй

сукупності ці фактори охоплюють три складові економічного процесу: способи отримання доходу, методи збереження активів і напрямки витрачання доходу.

Ефективність роботи системи фінансової безпеки страхової компанії залежить від інформаційного забезпечення, яке являє собою процес безперервного та цілеспрямованого відбору відповідних інформаційних показників, необхідних для аналізу, планування та підготовки ефективних управлінських рішень у сфері фінансової безпеки [33].

На функціонування страхових компаній впливають різні зовнішні фактори, серед яких:

- 1) швидкий розвиток глобалізаційних і інтеграційних змін, інтернаціоналізація ринку страхових послуг;
- 2) високий рівень мобільності та взаємозалежності страхового і фінансового ринків, зумовлений сучасними технологіями;
- 3) різноманіття та динаміка фінансових інструментів;
- 4) недостатній контроль фінансових інститутів і наглядових органів над кризовими явищами та висока залежність від зовнішнього перестрахування;
- 5) недосконалість вітчизняного законодавства у сфері страхування; нерозвиненість фондового ринку країни;
- 6) зростаюча залежність від іноземного капіталу та затяжний вихід з економічної (фінансової) кризи [29].

Основні фактори, що впливають на фінансову стабільність страхової компанії, включають: рівень (достатність) капіталу, ступінь ризику страхової діяльності, ліквідність активів, платоспроможність, фінансову стійкість і надійність, а також показники прибутковості.

Згідно рис. 1.3, до базових методів управління фінансовою безпекою страхових компаній відносять: диверсифікація, перестрахування, співстрахування, внутрішній аудит та інвестування.

Рис. 1.3. Структура механізму управління фінансовою безпекою страхової компанії

Для забезпечення своєї фінансової стабільності та виплати страхових відшкодувань, як базової функції своєї діяльності, страхова компанія зосереджується на формуванні страхових резервів, які слугують основою для її інвестиційної діяльності. Ефективне управління цими резервами допомагає компанії підтримувати фінансову стійкість та здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами.

Серед загальноприйнятих факторів впливу, на фінансову безпеку страхових компаній впливає також ряд внутрішніх чинників, пов'язаних із якістю управлінських рішень. До даних факторів можна включати неефективність тарифної, андерайтингової та інвестиційної політики, незбалансованість страхового портфеля, а також неструктурованість активів і джерел фінансування компанії [16].

Сучасні умови, в яких працюють страхові компанії, такі як підвищена конкуренція, обмежені фінансові ресурси, низький рівень страхової обізнаності населення, численні загрози та недосконалість політики перестраховування та

неефективність фінансового, створюють необхідність розробки нових підходів до управління. Ці методи мають допомогти страховим компаніям зменшити залежність фінансово-економічної діяльності від змін у зовнішньому середовищі.

У сучасних умовах функціонування доступно багато методів для оцінки рівня фінансової безпеки, однак жоден із них не дозволяє отримати універсальний показник, який забезпечує повноцінний аналіз фінансової безпеки страхової компанії.

На рис. 1.4 зазначена класифікація підходів до оцінки рівня фінансової безпеки:

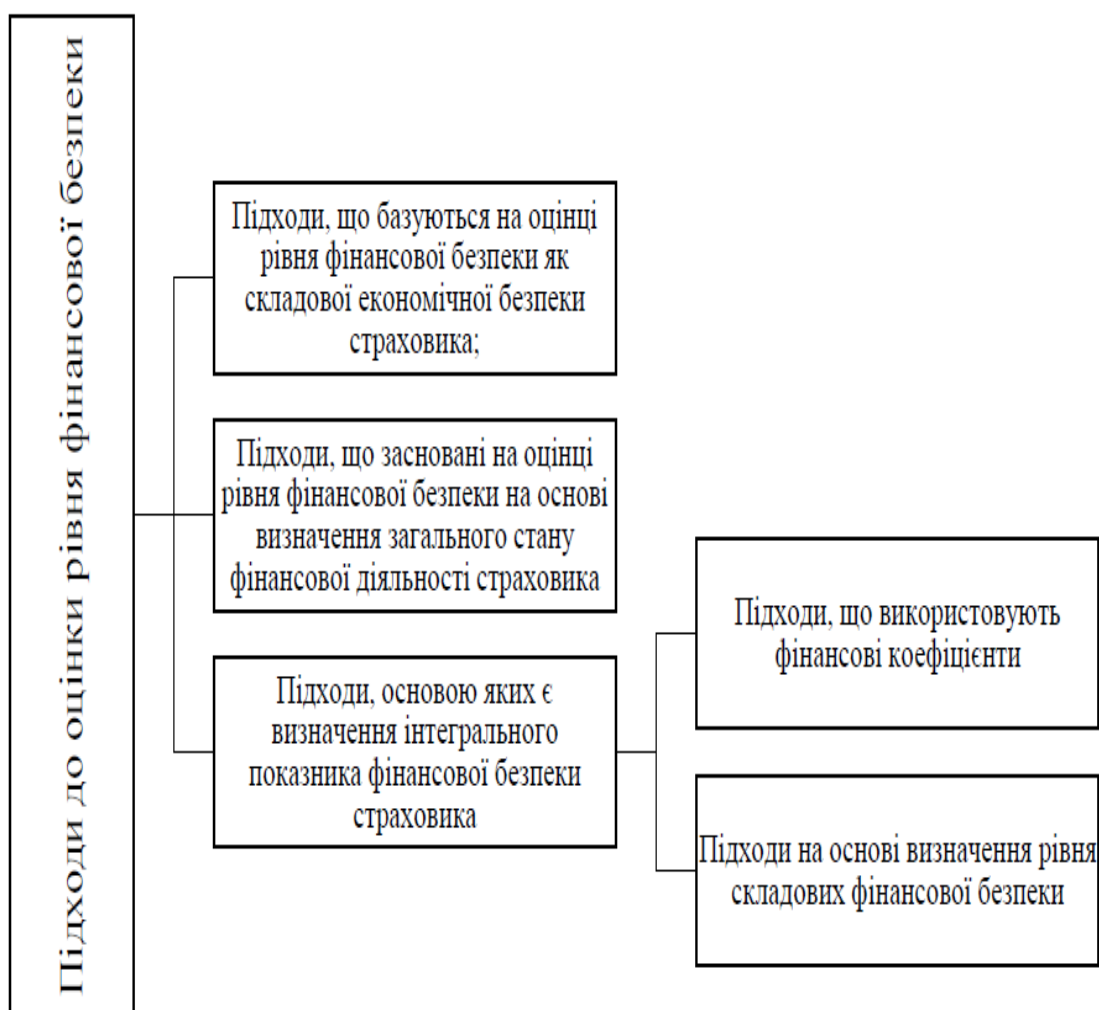

Рис. 1.4. Класифікація підходів до оцінки рівня фінансової безпеки

Стосовно підходів першої групи фінансова безпека базується на основі розрахунку окремих складових загальної економічної безпеки серед яких можна виділити такі складові елементи: бюджетна безпека, грошово-кредитна, зовнішньоекономічна, банківська, страхова, фондова та інвестиційна.

Відповідно до підходів другої групи, зазначимо, що вони формуються на комплексній оцінці загального стану фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Згідно даного підходу оцінка рівня фінансової безпеки здійснюється шляхом використання трендового аналізу, структурного аналізу, порівняльного аналізу, а також аналізу фінансових коефіцієнтів.

Згідно підходів третьої групи, то вони визначаються порівнянням фактичних значень показників фінансової безпеки з граничними значеннями індикаторів її рівня. Таким чином, у разі якщо сукупність індикаторів перебуває в області порогових значень, тоді суб'єкт господарювання має найвищий рівень фінансової безпеки.

Кожен розглянутий метод оцінки рівня фінансової безпеки має використовувати показники, що відповідають визначеним критеріям:

- зручність розрахунку (легкість обчислення будь-якого показника);
- точність і надійність (мінімізація похибок);
- відповідність (показники мають ґрунтуватися на актуальній бухгалтерській і статистичній звітності);
- оперативність та швидкість (показник має забезпечувати швидке реагування на зміни в стані фінансової безпеки);
- комплексність та всеохопленість (показник має враховувати всі аспекти фінансової діяльності підприємства та адекватно відображати її в цілому).

Згідно рис. 1.5 об'єктом формування фінансової безпеки страхової компанії є її перестрахова, страхова та фінансова діяльність, а суб'єктами – внутрішні зацікавлені особи, які безпосередньо пов'язані з даними видами страхування:

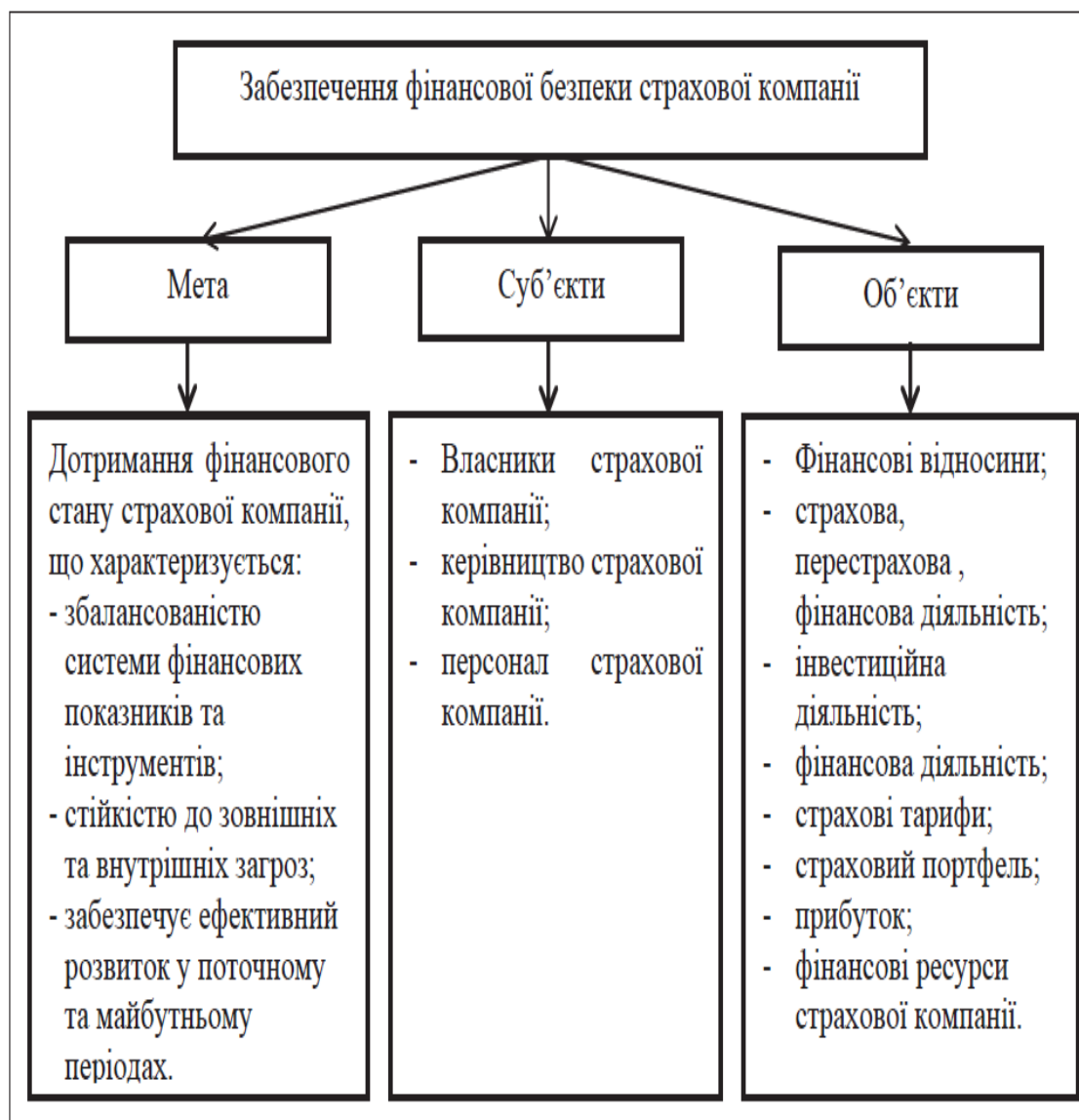

Рис. 1.5. Основні елементи забезпечення фінансової безпеки страхової компанії

Джерело: систематизовано автором

Механізм управління фінансовою безпекою страхової компанії спрямований на підтримку її фінансової стійкості, максимальне формування та раціональне використання фінансового потенціалу шляхом оптимізації бізнес-процесів, створення системи індикаторів для виявлення загроз фінансовій безпеці та розробки заходів для їх запобігання, зменшення ризиків і усунення наслідків [15].

Варто відзначити, що ключову роль у забезпеченні фінансової безпеки страхової компанії відіграють її бізнес-процеси, особливо їх інноваційне оновлення та реінжиніринг.

Реінжиніринг бізнес-процесів страхової компанії передбачає заміну застарілих процесів на нові за рахунок впровадження інновацій та горизонтального управлінського підходу, що сприяє значному покращенню ключових фінансових показників і підвищує рівень її фінансової безпеки [17].

Основними бізнес-процесами страхової компанії є:

- 1) продажі страхових послуг;
- 2) андеррайтинг;
- 3) врегулювання збитків;
- 4) перестраховування;
- 5) управління фінансовою діяльністю;
- 6) розміщення страхових резервів.

Механізм реінжинірингу має на меті глибоке оновлення бізнес-процесів із трансформацією управління страховою компанією на основі процесного підходу, замість традиційної ієрархічної структури через впровадження сучасних інформаційних технологій.

Реінжиніринг дозволить оптимізувати витрати на надання страхових послуг і покращити їх якість, підвищити ефективність роботи співробітників, упорядкувати бізнес-процеси компанії, що призведе до зростання її рентабельності та фінансової стійкості – важливих показників фінансової безпеки страховика.

Отже, для швидкого адаптування до змін ринкових умов, оперативного реагування на потреби клієнтів, ефективного управління партнерськими відносинами та підвищення конкурентоспроможності, а також для зміцнення фінансової безпеки, необхідно проводити реінжиніринг основних бізнес-процесів страхової компанії.

У сучасних умовах ефективне функціонування страхового ринку залежить від надійності його ключових учасників – страхових компаній.

Фінансова безпека є основою стійкості страхової компанії в умовах високої конкуренції, сприяє реалізації її фінансових цілей та забезпечує можливості для зростання і розвитку.

Фінансова безпека страхової компанії є ключовим елементом фінансової безпеки страхового ринку, яка, своєю чергою, впливає на загальну фінансову та економічну безпеку країни. Вона відображає фінансовий стан компанії, її здатність протистояти негативним зовнішнім впливам і виконувати свої зобов'язання перед клієнтами.

Забезпечення фінансової безпеки страхової компанії повинно базуватися на цілісному підході до її управління, що включає комплекс організаційних, методичних і управлінських заходів, спрямованих на своєчасне виявлення і нейтралізацію внутрішніх та зовнішніх загроз, захист і ефективне використання фінансових ресурсів, контроль за фінансовими відносинами і досягнення фінансових цілей компанії.

Цей процес базується на принципах, що тісно пов'язані між собою: законність, оперативність, адаптивність, системність, комплексність, безперервність, повнота, варіативність, взаємодія та цілеспрямованість.

Управління фінансовою безпекою страховика в тісній співпраці з фінансовим менеджментом сприяє розробці та реалізації стратегій фінансової безпеки, що допомагає досягати поставлених цілей у тактичній та стратегічній діяльності у довгостроковій перспективі.

В умовах зростаючої конкуренції на страховому ринку реінжиніринг і його впровадження в бізнес-процеси компанії стають важливими інструментами управління фінансовою безпекою страховика. Орієнтація на клієнтів, прагнення максимально задовольнити їхні потреби у страхуванні, забезпечення конкурентних переваг та технологічність бізнес-процесів сприяють зміцненню фінансової безпеки компанії.

Таким чином, для ефективного та прибуткового управління фінансовою безпекою страхової компанії важливо ідентифікувати загрози, які можуть негативно вплинути на її стан. Дослідження та вивчення поняття управління

фінансовою безпекою страхової компанії, яке здійснено автором, вказує на широкий спектр загроз, які виникають під впливом як екзогенних, так і ендегенних факторів. Відповідно, щоб мінімізувати їхній вплив, страховій компанії необхідно оперативно виявляти загрози та вживати відповідних заходів для зменшення їхніх негативних наслідків.

1.3. Специфічні ризики у системі управління фінансовою безпекою страхової компанії в умовах воєнного стану

Відповідно до чинного законодавства, страхування – це форма цивільно-правових відносин, спрямована на захист майнових інтересів фізичних та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або законом. Захист забезпечується за рахунок коштів, що формуються з внесків громадян і юридичних осіб (страхових платежів, внесків, премій), а також доходів від інвестування цих коштів [8].

Страхування не лише забезпечує захист суб'єктів підприємницької діяльності від непередбачених подій, але й є інструментом захисту від змін в економічній кон'юнктурі. Фінансові ресурси, накопичені у страхових компаніях, через інвестиційну діяльність сприяють розширенню виробництва, що вигідно як страховикам і страхувальникам, так і іншим підприємницьким структурам. Тому, страхування сприяє раціональному використанню ресурсів, що спрямовуються на забезпечення економічної та фінансової стабільності як держави, так і її учасників. [19].

Аналіз страхового ринку України показує, що він є основою фінансової стабільності, допомагає уникати ризикових подій та ефективно реагувати на страхові наслідки, забезпечуючи безперебійну діяльність суб'єктів господарювання без значних фінансових втрат. Страховий ринок є системою стійких економічних відносин між покупцями, посередниками, продавцями, страховиками та регуляторними органами, пов'язаних із формуванням попиту,

пропозиції та ціноутворення на прямий страховий захист і перестраховування, що охоплює страхові, перестраховальні та супутні послуги на національному, регіональному або міжнародному рівнях та регулюється відповідними органами [14].

Розвиток країни відбувається через чергування періодів підйому і спаду, що впливає на всі сектори економіки, включаючи страховий ринок, який потребує адаптації до змін. Оговтавшись від пандемії COVID-19, страховий ринок України зіткнувся з новим випробуванням. Із незаконним вторгненням РФ на територію України 24 лютого 2022 р. розпочалася повномасштабна війна та Указом Президента в Україні було введено воєнний стан [6], який триває вже понад 2 роки. Війна вносить значні ризики для стабільності країни, поширюючи небезпеку по всій її території, підвищуючи невизначеність і перешкоджаючи економічному розвитку.

Воєнний стан у Законі України «Про правовий режим воєнного стану» трактується як «особливий режим, що запроваджується в умовах збройної агресії або загрози для державної незалежності та територіальної цілісності України. Цей режим надає органам державної влади, військовому командуванню та місцевим органам додаткові повноваження для захисту національної безпеки та відсічі агресії, а також передбачає тимчасові обмеження прав і свобод громадян та юридичних осіб, які діятимуть протягом визначеного часу» [6].

Страхові компанії зіткнулися з великою кількістю проблем, серед яких у перші місяці воєнного стану найбільше уваги потребували переміщення працівників, організація віддаленої роботи, призупинення договорів та відтермінування платежів. На загальний стан страхового ринку негативно вплинули зменшення обсягу премій, руйнування об'єктів нерухомості, складнощі з виїздом на місця страхових випадків, особливо на територіях активних бойових дій. Проте досвід роботи під час пандемії допоміг швидко перейти в онлайн-режим, а рекомендації Національного банку України зі

спрощення врегулювання страхових випадків дали можливість організувати роботу та продовжувати діяльність в критичних умовах [16].

В лютому 2023 р. до реєстру страхових компаній було включено Експортно кредитне агентство (ЕКА) – страховика-резидента зі спеціальним статусом, який володіє ліцензією на здійснення на добровільних та комерційних засадах страхування, перестрахування і надання гарантій. Основна мета створення агентства полягає у сприянні зростанню експорту товарів українського виробництва. Серед видів діяльності агентства – страхування та перестрахування прямих інвестицій, що виходять з України, однак воно не охоплює страхування інвестицій, що спрямовані в Україну.

Для уникнення даних проблем було розроблено законопроект № 9015 від 14.02.2023, який передбачає розширення можливостей, для страхування інвестицій іноземних та вітчизняних інвесторів в Україну, зокрема, від воєнних ризиків [15].

Документ є значущим кроком для створення механізмів страхового захисту для українських інвестицій, враховуючи, що міжнародний досвід демонструє успішність страхування інвестицій від воєнних ризиків через спеціалізовані установи [19].

Зокрема Багатостороннє агентство з інвестиційних гарантій (Multilateral Investment Guarantee Agency, MIGA) та Американська міжнародна фінансова корпорація розвитку (Development Finance Corporation, DFC) мають на меті компенсувати страхові ризики інвесторів та фінансувати проекти в Україні, проте остаточних домовленостей та узгодженостей між організаціями та урядом України так і не досягнуто, так як воєнні ризики є проблемні у розробці механізму перестрахування.

Дослідники та експерти, аналізуючи розвиток страхової діяльності під час війни, визнають правомірність вважати воєнні дії форс-мажорними обставинами. Однак це не звільняє страхові компанії від обов'язку виплати компенсацій за покритими договорами, окрім випадків, коли порушення зобов'язань сталося безпосередньо через обставини непереборної сили.

Страхові події, пов'язані з воєнними ризиками, не покриваються, проте інші випадки відшкодовуються за договорами [22].

Таким чином, страхові компанії аналогічно до ситуації на страховому ринку у період пандемії COVID-19, в умовах воєнного стану почали реалізовувати страхові продукти у вигляді захисту від воєнних ризиків (табл. 1.4):

Таблиця 1.4

Страхові продукти українських страхових компаній, які пропонують захист від воєнних ризиків

Назва СК	Страховий продукт	Ризики, які покриває	Сума покриття	Що не покриває
«ВУСО»	КАСКО Patriot	пошкодження транспортного засобу осколками, ризик прильоту ракети, інших об'єктів, підлив на міні, прямий обстріл	10% від вартості авто	прямий обстріл ядерних, біологічних, хімічних атак; повна загибель авто
«АРКС»	Бронезахист	влучення снарядів, мін, куль, обрушення будівель, наслідки пожежі, мінування територій	до 4500 грн	участь в активних бойових діях; територія на якій відбуваються воєнні дії, окупована, в оточенні
«ІНГО»	КАСКО (опція воєнні ризики КАСКО)	за розділом договору: КАСКО (руйнівна дія ударних хвиль; пошкодження вогнем або темпом при близькому розташуванні від місця пожежі, в наслідок воєнних дій; зіткнення чи наїзд військової техніки; падіння сторонніх об'єктів оборонного і спеціального військового призначення); Страхування від нещасних випадків (страховий випадок – смерть або втрата працездатності водія, пасажирів в результаті ДТП в наслідок воєнних дій)	КАСКО: 10% від страхової суми за договором, але не < 300 тис. грн Страхування від нещасних випадків: до 300 тис. грн	території високого ризику (перелік представлений на сайті)
TAC life	Страховка для бізнесу: страхування від військових ризиків	запропонований продукт створює захист від наслідків військових дій для вашого колективу	200 тис. грн	–

* систематизовано автором

Запропонований захист від воєнних ризиків інтегровано як додаткову функцію до існуючих страхових продуктів або як удосконалений варіант, що покриває певні ризики, пов'язані з воєнними діями. Кожна із зазначених програм має специфічні умови, залежно від рівня ризику, географічного розташування та лімітів страхового покриття.

Оскільки повноцінне страхування воєнних ризиків поки що недоступне, страхові компанії орієнтуються на незначні об'єкти та фізичних осіб і пов'язано з тим, що масштаб потенційних збитків перевищує можливості страхових компаній для покриття. Відповідно, обмежений розмір страхових сум є головним стримуючим фактором, оскільки покриття залишається невеликим, а премії за такими продуктами складають лише незначну частину.

Попри існуючі обмеження, навіть невеликі компенсації є кращими, ніж їх відсутність, що стимулює зростання попиту на страхові продукти з покриттям воєнних ризиків. Водночас, необхідно розробити ефективну систему перестрахування цих ризиків, оскільки вони є коштовними та потребують обов'язкового перестрахування [25].

Запровадження ширших умов і створення повноцінної системи страхування воєнних ризиків сприятиме економічній відбудові країни в післявоєнний період.

Регулятор вважає, що першим кроком у вирішенні цього питання має бути поетапне впровадження страхування воєнно-політичних ризиків, оскільки розробка комплексної стратегії страхування є довготривалим процесом.

На першому етапі Національний банк України пропонує впровадити перехідну модель для оперативного початку страхування воєнно-політичних ризиків, в основу моделі якої потенційно можуть бути закладені основні пропозиції Агентства США з міжнародного розвитку (United States Agency for International Development, USAID) з приводу створення та функціонування трастового фонду за участю донорів та міжнародних партнерів.

На другому етапі планується створити тривалу та комплексну систему страхування воєнно-політичних ризиків в Україні, або ж Воєнний страховий

пул України. Його метою буде акумулювання коштів для майбутніх компенсацій і централізоване перестрахування цих ризиків на міжнародних ринках [16].

Розробка різних варіантів системи страхування від воєнних ризиків є надзвичайно актуальним завданням, яке може підвищити довіру інвесторів, громадян та підтримати економіку країни. Основною перешкодою на шляху до створення ефективної системи страхування воєнних ризиків залишається активне ведення бойових дій на значних територіях держави.

Питання створення системи страхування воєнних ризиків або розширення категорії політичних ризиків потрібно було формувати ще в 2014 році, враховуючи можливість ескалації конфлікту на сході країни та розширення масштабів війни. Оскільки ці кроки тоді не були здійснені, нинішні зусилля на державному рівні, спрямовані на розробку системи страхування воєнних ризиків, підкреслюють важливість цього сегменту ринку та необхідність його розвитку.

З метою забезпечення фінансової стабільності на початку війни Національний банк України спростив регуляторні вимоги для страхових компаній, що дозволило їм зосередитися на ефективному здійсненні своєї професійної діяльності.

Через шість місяців роботи в умовах воєнного стану вимоги були відновлені з метою запобігання погіршенню ситуації на страховому ринку та врахування адаптації страхових компаній до викликів війни. Регулятор поступово відновив детальний контроль за учасниками страхового ринку, що призвело до анулювання ліцензій у деяких компаній.

Страховим компаніям були запроваджені додаткові вимоги до якості активів, включаючи необхідність ревізії активів, щоб уникнути завищення вартості наявної нерухомості та зменшити показники неліквідних активів. Також було розширено вимоги до ліцензування, зокрема, перевірка структури власності з огляду на війну, яка передбачала відсутність власників істотної участі з громадянством, реєстрацією чи місцезнаходженням в росії. Крім того,

було запроваджено зобов'язання щодо розкриття інформації про майновий та фінансовий стан власників істотної участі в страхових компаніях.

Також було визначено перелік ознак ризикової діяльності, які слугуватимуть підставою для анулювання ліцензії, а також встановлено умови, за порушення яких страхову компанію можуть позбавити ліцензії. Необхідні зміни на страховому ринку приводять до покращення нормативно-правової бази про страхову діяльність згідно європейських стандартів, стимулюють позитивні тенденції у сфері страхування, фінансів та інвестицій, а також зміцнюють фінансову безпеку держави [26].

Заходи Національного банку України націлені на створення прозорого, стабільного та конкурентного страхового ринку, здатного своєчасно виконувати зобов'язання перед клієнтами. Проте запровадження нових вимог для страховиків було б більш доцільним у мирний час, а у час війни учасники страхового ринку особливо потребують додаткової підтримки від регулятора. Прийнятним для обох сторін варіантом може бути формування структури активів, термінів подання фінансової звітності та оприлюднення інформації на час війни. Важливо також запобігти можливим зловживанням страховими компаніями з боку наданих регулятором послаблень.

Підсумовуючи зазначені тези, зазначимо, що український страховий бізнес вживає всіх можливих заходів для підтримки власної діяльності та економіки держави загалом. За відсутності додаткових послаблень від регулятора, очікується поступова реалізація оптимістичного сценарію розвитку страхового ринку. Згідно з цим сценарієм, на ринку залишаться страхові компанії, що своєчасно адаптуються до змін, забезпечують стабільну діяльність, відповідають вимогам регулятора, а також активно розробляють нові страхові продукти та імплементують інновації.

Висновки до розділу 1:

1. Фінансова безпека страхової компанії, як надавача фінансових послуг, є складовою її економічної безпеки і має вагоме значення для оцінки її фінансового стану, а також для підтримки поточної діяльності та стратегічного розвитку. Також, фінансова безпека є ключовим елементом загальної системи економічної безпеки держави, яка передбачає здатність економічної системи забезпечувати стабільні умови функціонування, стійке забезпечення ресурсами, розвиток та реалізацію економічних інтересів.

2. Ступінь фінансової безпеки компанії залежить від здатності менеджменту уникати потенційних загроз і нейтралізувати негативні наслідки чинників зовнішнього та внутрішнього середовища. Основною умовою фінансової безпеки страхової компанії є здатність протистояти існуючим і новим загрозам, які можуть завдати їй фінансової шкоди.

3. Класифікація та групування факторів, які чинять вплив на фінансову безпеку страхової компанії, розглядаються та досліджуються багатьма вченими-економістами. Проте зазначимо, що у науково-дослідній літературі немає єдиного підходу стосовно визначення складу та класифікації факторів, які потенційно здійснюють вплив на формування фінансової безпеки страхової компанії.

4. Сучасні умови, в яких працюють страхові компанії, такі як підвищена конкуренція, обмежені фінансові ресурси, низький рівень страхової обізнаності населення, численні загрози та недосконалість політики перестрахування та неефективність фінансового, створюють необхідність розробки нових підходів до управління. Ці методи мають допомогти страховим компаніям зменшити залежність фінансово-економічної діяльності від змін у зовнішньому середовищі.

5. Для ефективного та прибуткового управління фінансовою безпекою страхової компанії важливо ідентифікувати загрози, які можуть негативно вплинути на її стан. Дослідження та вивчення поняття управління фінансовою

безпекою страхової компанії, яке здійснено автором, вказує на широкий спектр загроз, які виникають під впливом як екзогенних, так і ендогенних факторів. Відповідно, щоб мінімізувати їхній вплив, страховій компанії необхідно оперативно виявляти загрози та вживати відповідних заходів для зменшення їхніх негативних наслідків.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ УСК «КНЯЖА ВІЄННА ІНШУРАНС ГРУП»)

2.1. Аналіз та оцінка впливу воєнного стану на діяльність страхової компанії ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

ПАТ «Українська страхова компанія «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» є надійною страховою компанією національного масштабу, яка активно розвивається на страховому ринку України з 1997 року. З 2005 року вона є частиною потужної європейської фінансової групи Vienna Insurance Group.

«Княжа Вієнна Іншуранс Груп» займає провідні позиції у сфері класичного страхування в Україні. Завдяки своєму винятковому професійному досвіду, компанія пропонує індивідуальні страхові рішення та забезпечує високоякісний сервіс по всій країні. Впродовж 27 років діяльності вона здобула бездоганну репутацію та довіру понад мільйона клієнтів, оскільки щодня відповідально виконує свої зобов'язання.

Компанія працює на основі ліцензії на здійснення діяльності зі страхування (пряме страхування та вхідне перестрахування) від 23.04.2024р., яка охоплює всі класи (та ризики в межах класів). Кожен власник полісу СК «Княжа VIG» отримує надійний страховий захист та фінансову підтримку, що допомагає подолати труднощі та підтримувати гідний рівень життя в складних ситуаціях.

У 2023 році ПрАТ УСК «Княжа VIG» зібрала понад 1 990 000 000 грн. страхових внесків і виплатила своїм клієнтам більше 634 000 000 грн.

Гарантом якості, надійності та фінансової стабільності СК «Княжа VIG» є Vienna Insurance Group, яка з 1824 року, вже 200 років, успішно функціонує на європейському страховому ринку. Vienna Insurance Group представлена в 30

країнах і є провідною страховою групою в Австрії, Центральній та Східній Європі, здобула бездоганну репутацію, що підтверджена міжнародними рейтинговими агенствами. Більше 29 000 співробітників у 50 компаніях Групи щодня забезпечують своїм клієнтам надійний страховий захист.

Страхова компанія «Княжа Vienna Insurance Group», як частина солідної міжнародної групи, гарантує своїм клієнтам високий рівень захисту, бездоганну якість страхового покриття та професіоналізму, порядність, зручність співпраці, а також безумовне виконання зобов'язань щодо виплат страхових відшкодувань.

Військові дії на окремих територіях сходу України розпочалися ще навесні 2014 року. А вже 24 лютого 2022 року російські війська розпочали повномасштабне вторгнення на всю територію України, яке мало руйнівний вплив на усі сфери економіки України, долю і життя більшості її громадян, на бізнес, на фінансовий стан страхових компаній в тому числі, в деякій мірі, і на результати діяльності ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Національний банк України визнав ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» підприємством, що відповідає критеріям, що підтверджують його статус критично-важливого підприємства для функціонування економіки України та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період. Це надало можливість компанії бронювати працівників від мобілізації [30].

У 2022-2024 роках росія продовжувала і продовжує атакувати цивільну, транспортну та енергетичну інфраструктуру України, намагаючись завдавати все більшої шкоди економіці та знижуючи її експортний потенціал, не гребуючи нічим, підтвердженням чому є варварський теракт на Каховській ГЕС. Не зважаючи на усі обставини, за допомогою втручання міжнародних партнерів, з серпня 2023 року Україні вдалося відновити експорт с/г продукції морськими шляхами, проте вже наприкінці 2023 року почали виникати додаткові складнощі із наземними перевезеннями через блокування кордонів польськими перевізниками.

Внаслідок обстрілів фізично знищуються майнові активи багатьох підприємств, порушуються виробничі процеси та ланцюги постачання, бойовими діями частково зруйнована транспортна інфраструктура, до деякої немає доступу і на даний час, зросли витрати бізнесу. Також було пошкоджене майно (меблі, компютерна офісна техніка, бланки, рекламні вивіски) в декількох офісах представництв ПрАТ УСК «Княжа ВІГ» на окупованих територіях, під час початку військової агресії росії та окупації населених пунктів. Встановити фактичний стан майна не можливо до завершення воєнних дій та припинення окупації територій.

Разом із тим, наша країна зіштовхнулась із значним відтоком населення та зростанням кількості внутрішньо переміщених осіб, біженців до інших країн світу. Проведення посівної компанії у 2022 – 2024 роках частково зірване через зменшення площ посіву, постійні обстріли прифронтових територій, засмічення полів вибухонебезпечними об'єктами. Також на це вплинуло і проблемами з регулярним постачанням палива та добрив.

Початок військових дій в Україні вплинув не тільки на нашу, але й на світову економіку. Для оцінки повної картини економічних наслідків, ймовірно, знадобиться деякий час після завершення війни, враховуючи раптовий характер початку, непередбачуваність подальшого розвитку подій.

Після шокуючих перших тижнів війни, економіка країни поступово активізувалась у відносно безпечних регіонах. Українські підприємства частково відновили свою роботу, деякі релокувались, але значна їх кількість і зараз не може вийти на довоєнні рівні завантаженості.

Вагомим викликом для бізнесу також стали значні перебої з електропостачанням, що істотно ускладнило роботу усіх галузей економіки та зокрема персоналу ПрАТ УСК «Княжа ВІГ», як на віддаленій роботі, так і в off-line режимі. З метою мінімізації впливу перебоїв з електропостачанням у ПрАТ «УСК Княжа ВІГ» було вжито ряд заходів, таких як: організація доступу співробітників віддаленого доступу до сервісів, незалежно від наявності електропостачання в офісі. Керівництво компанії розробило низку заходів, щоб

врегулювати питання організації роботи співробітників та обслуговування клієнтів. Компанією було закуплено та введено в експлуатацію генераторне обладнання для забезпечення безперебійної роботи центрального офісу у м. Київ та більшості регіональних підрозділів.

Війна призвела до суттєвого зниження грошових надходжень страхових компаній у 2022 році. Деякі страхові компанії відзначили падіння надходжень понад 50%. Водночас, також значно знизилися страхові виплати і адміністративні витрати ризикових страхових компаній, що дало можливість деяким компаніям навіть підвищити прибутковість, шляхом утримання показників операційної ефективності. В підтвердження вищесказаного, зазначимо порівняння розміру страхових виплат серед найбільших страхових компаній України у 2021 - 2022 роках:

Таблиця 2.1

Рейтинг найбільших страхових компаній за розміром страхових виплат у порівнянні 12 місяців 2021 та 2022 року

№	Страхова компанія	Виплати на 31.12.2022 р., тис.грн.	Виплати на 31.12.2021 р., тис.грн.
1	УНІКА	1 240 195	1 329 251
2	ARX	1 039 738	1 341 418
3	ТАС СГ	904 319	1 142 848
4	УСГ	787 592	2 791 624
5	ІНГО	725 796	928 249
6	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	719 677	898 374
7	PZU УКРАЇНА	575 537	687 113
8	БУСО	566 840	607 057
9	ПРОВІДНА	501 124	613 961
10	КНЯЖА	408 099	424 442
11	ОРАНТА	391 216	442 930
12	УНІВЕРСАЛЬНА	347 417	378 103
13	АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	319 572	433 155

В табл. 2.1 очевидно, що виплати за 12 місяців, у порівнянні 2021-2022 років знизились абсолютно у всіх компаніях лідерах. При цьому, хоч надходження страхових платежів у деяких компаній продовжили зростати, в цілому ринок знижувався (табл. 2.2.):

Таблиця 2.2

**Рейтинг страхових компаній по валовим страховим преміям
у 2021 – 2022 роках**

№	Страховик	Валові премії на 31.12.2022 р., тис.грн.	Валові платежі на 31.12.2021 р., тис.грн.
1	ARX	2 763 900	3 405 305
2	УНІКА	2 547 433	3 020 554
3	ТАС СГ	2 432 614	2 449 545
4	УСГ	3 167 510	2 347 065
5	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	1 667 017	2 142 529
6	ІНГО	1 779 726	2 000 174
7	PZU УКРАЇНА	1 279 538	1 745 928
8	ВУСО	1 769 461	1 719 053
9	АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	861 729	1 524 416
10	УНІВЕРСАЛЬНА	1 403 371	1 242 697
11	ОРАНТА	1 183 525	1 182 724
12	ПРОВІДНА	891 226	1 160 216
13	КНЯЖА	1 228 701	1 062 824
14	ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ	461 670	709 564
15	ГАРДІАН	922 797	671 491

За темпами зростання страхових платежів у 2022 році ПрАТ «УСК «Княжа ВІГ» опинилась на 7 місці серед ризикових страхових компаній України, із темпом зростання 15,61%, завдяки багатьом факторам, в тому числі інвестиціям в створення он-лайн сервісів продаж полісів ОСЦПВ та ЗК в довоєнні роки, та розгалуженій мережі підрозділів, які на початок повномасштабного вторгнення були підготовлені до онлайн роботи із клієнтами (табл. 2.3):

**Темпи зростання страхових премій серед страхових компаній
України за 12 місяців 2022 р.**

№	Страхова компанія	Темп зростання, %
1	УЛЬТРА АЛЬЯНС	96,07
2	ПРЕМ'ЄР АЛЬЯНС	83,81
3	ГАРДІАН	37,43
4	УСГ	34,96
5	САЛАМАНДРА	26,29
6	UTISO	17,84
7	КНЯЖА	15,61
8	УНІВЕРСАЛЬНА	12,93
9	ВЕЛТЛІНЕР	4,87
10	ВУСО	2,93
11	ОБЕРІГ	0,13
12	ОРАНТА	0,07
13	КОЛОННЕЙД УКРАЇНА	-0,68
14	ТАС СГ	-0,69
15	БРОКБІЗНЕС	-1,76

Ще у 2020 році ПрАТ УСК «КНЯЖА VIG» посідала перше місце в рейтингу українських страховиків, за показником продажу договорів ОСЦПВ в електронному форматі (365796 е-полісів) та отриманими преміями у 2020 році (239672403 грн.) [34]

За останні декілька років в Україні спостерігається тенденція стрімкого зростання використання електронного формату укладення договорів ОСЦПВ. У 2024 році 69,4% усіх оформлених страхових полісів, серед усіх страхових компанії України, були електронними, що в черговий раз підкреслює зручність і доступність такого формату для клієнтів. Доречі, більшість страхових компаній України вже укладають понад 90% всіх полісів ОСЦПВ в електронному вигляді, а впевнене лідерство утримує ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» (рис. 2.1):

Рис. 2.1. ТОП страхових компаній – лідерів продаж електронних полісів ОСЦПВ у 2023

Згідно статистики МТСБУ, за I квартал 2024 року українські страховики уклали майже 1,7 мільйонів договорів ОСЦПВ, що у відсотковому співвідношенні на 5,02% більше аналогічного періоду 2023 року.

Зазначимо, що 74% страхових полісів ОСЦПВ оформлено в електронному форматі, що на понад 1,2 мільйона договорів і на 20% більше загальної кількості електронних договорів у I кварталі 2024 року у порівнянні з аналогічним періодом 2023 року. Для наочності порявняємо питому вагу електронних договорів ОСЦПВ, у загальній кількості полісів за I квартал 2023 року та за I квартал 2024 року. На рис. 2.1 очевидно, що питома вага полісів I кварталу 2024 року у цифровому форматі, є більшою на 9%.

**Рейтинг найбільших страхових компаній з обов’язкового
страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних
транспортних засобів**

№	Страховик	Премії, тис.грн. за 12 місяців 2023 року.	Премії, тис.грн. за 12 місяців 2022 року.	Виплати, тис.грн. за 12 місяців 2023 року.	Виплати, тис.грн. за 12 місяців 2022 року.
1	ТАС СГ	1 149 842	846 951	491 212	353 288
2	ОРАНТА	1 050 303	779 731	362 481	281 535
3	КНЯЖА	723 854	470 672	249 115	163 281
4	PZU УКРАЇНА	499 397	321 549	195 015	138 469
5	УСГ	478 662	335 972	229 630	102 752
6	ГАРДІАН	365 471	296 332	158 258	97 623
7	ВУСО	364 124	287 680	160 392	121 774
8	ЄВРОІНС УКРАЇНА	356 438	286 702	170 019	117 695
9	АЛЬФА-ГАРАНТ	330 382	248 330	167 396	106 498
#	ІНГО	294 264	189 741	119 616	85 672

На початку повномасштабного вторгнення мільйони людей були змушені перетинати кордон нашої держави, покинувши все, що в перші дні спричинило справжній колапс дороги та пунктів перетину кордону. Це створило значний попит на договори страхування Зелена Карта. Та вже в останні дні лютого 2022 року представникам Національного банку України (регулятора страхового ринку), Міністерства закордонних справ України під час робочих зустрічей із представниками державних органів Польщі, Угорщини і Словаччини, а згодом Молдови та інших країн Європи, вдалося досягти домовленостей про те, що громадянам, які мають намір виїхати за кордон України на власному автомобілі, не потрібно купувати поліси страхування "Зелена картка". Українські прикордонники перестали вимагати наявності полісів «Зелена картка», відповідно до розпоряджень МЗС України [35].

Страховики більшості країн Європи почали пропонувати пільги для українців:

- страхові компанії Польщі безкоштовно видавали поліси страхування цивільної відповідальності на автомобілі, що мають Українську реєстрацію, на період до 30 днів.
- Чехія – забезпечувала безкоштовне страхування терміном на 2 місяці.
- Німеччина прийняла рішення взяти на себе зобов'язання за нестраховані українські автомобілі, щодо покриття відповідальності на період до 31 травня 2022 року [35].

А вже 28 квітня 2022 року Національний банк України отримав інформацію від іноземних партнерів про те, що поліс «Зелена Картка» буде вимагатись під час перетину кордону з Польщею. Впродовж декількох днів це відбулось і на інших кордонах. Було прийняте рішення про застосування пільги, у вигляді зменшення на 50% вартості Зелених карт із терміном дії 15 днів та 1 місяць. Знижені ціни почали діяти з 2 березня 2022 року [6].

Переважна більшість договорів страхування, які купували українці в той період – були короткостроковими, більшість населення мали надію на швидке повернення додому.

Проте, вже 3 травня 2022 року, на засіданні МТСБУ, було прийняте рішення скасувати знижку 50%. Було зрозуміло, що починає зростати збитковість і потрібне підвищення тарифів, яке дасть можливість страховим компаніям виконувати свої зобов'язання в повному обсязі, враховуючи, що покриття в ЄС досягає понад мільйон євро. Тому, вже з 10 травня 2022 року, ціни на Зелену Карту стали такими, якими були у довоєнний період [7]

Впродовж двох місяців війни МТСБУ, спільно з українськими страховими компаніями, суттєво спростили процес оформлення полісів "Зелена картка". Так, було впроваджено сервіс онлайн-оформлення "Зеленої картки" шляхом генерування pdf-файлів (електронний поліс). Усі країни, що являються членами системи "Зелена картка", почали визнавати українські електронні

поліси. Тепер їх стало можливо пред'являти в електронному вигляді, на будь-якому пристрої, однак залишилась рекомендація роздруковувати.

Наступні 2 роки повномасштабного вторгнення показали суттєве зростання обсягів страхових платежів по ЗК, оскільки з короткострокових полісів, українці перейшли на довгострокові договори. Мільйони українців продовжують перебувати за межами України. Значна кількість із власними автомобілями.

У табл. 2.5 наведено дані по отриманим страховим преміям страховими компаніями – учасниками ринку «Зелена Карта» протягом 2021-2024 років. Очевидно, що у порівнянні 2022-2023 роки надходження по ЗК в 1 кварталі зросли у понад 2 рази, а у 2024 році в цей же період істотних змін не відбулось.

Таблиця 2.5

Рейтинг страхових компаній з міжнародного страхування Зелена картка за 1 квартал 2021-2024 років – страхові премії

№	Страхова компанія	Премії 1квартал 2024 року, тис. грн.	Премії 1квартал 2023 року, тис. грн.	Премії 1квартал 2022 року, тис. грн.	Премії 1квартал 2021 року, тис. грн.
1	ТАС СГ	288 893	149 011	92 400,00	94 360
2	КНЯЖА	165 447	126 962	76 121,10	39 385
3	ГАРДІАН	141 991	227 177	-	3 000
4	УСГ	141 170	274 317	223 032,10	127 193
5	PZU УКРАЇНА	108 629	60 861	41 878,80	24 882
6	ПЕРША	99 452	81 273	-	-
7	ІНГО	75 149	72 742	29 662,30	36 933
8	ОРАНТА	64 803	43 048	46 540,80	33 786
9	ВУСО	28 753	58 412	-	-
10	ARX	25 001	25 155	-	-
11	UTICO				30 735
12	АСКА				7 402
	ВСЬОГО	1 139 288	1 118 957	509 635,10	397 676

Зростання обсягів страхових платежів та зміщення структури розподілу по термінам дії полісів «Зеленої Карти», з короткострокових в довгострокові, призвело до зростання суми страхових виплат у 1 кварталі 2023 року, у порівнянні з аналогічним періодом 2021 року та 2022 року – у 7,8 рази. Зростання суми страхових виплат продовжилось і у 2024 році.

Таблиця 2.6

Рейтинг страхових компаній з міжнародного страхування «Зелена картка» за 1 квартал 2021-2024 років – страхові виплати

№	Страхова компанія	Сума страхових виплат в 1 кварталі 2024 року, тис. грн.	Сума страхових виплат в 1 кварталі 2023 року, тис. грн.	Сума страхових виплат в 1 кварталі 2022 року, тис. грн.	Сума страхових виплат в 1 кварталі 2021 року, тис. грн.
1	ТАС СГ	88 117	54 209	15 802,10	31 084
2	КНЯЖА	48 805	27 462	4 708,80	7 137
3	ГАРДІАН	75 118	38 685	-	-
4	УСГ	135 300	146 533	15 448,40	22 029
5	PZU УКРАЇНА	30 923	18 850	5 352,30	6 404
6	ПЕРША	40 733	34 274		
7	ІНГО	45 006	41 309	7 428,60	15 369
8	ОРАНТА	19 417	26 323	6 475,40	10 961
9	ВУСО	23 193	37 513	-	-
10	ARX	10 298	2 925	-	-
11	UTICO				8 721
12	АСКА				7 420
	ВСЬОГО	516 909	428 082	55 215,60	109 126

Для порівняння загальної ситуації на ринку «Зеленої Карти» у 2021 – 2023 роках, наводжу таблицю із показниками надходжень страхових платежів та розмірами страхових виплат. З таблиці видно, що темпи зростання виплат переважають над темпами зростання страхових платежів.

Таблиця 2.7

Рейтинг страхових компаній з міжнародного страхування «Зелена картка» за 2021-2024 р.р.

№	Страховик	1 квартал 2023 року.		12 місяців 2023 року.		12 місяців 2022 року.		12 місяців 2021 року.	
		Премії, тис.грн.	Виплати, тис.грн.	Премії, тис.грн.	Виплати, тис.грн.	Премії, тис.грн.	Виплати, тис.грн.	Премії, тис.грн.	Виплати, тис.грн.
1	ТАС СГ	288 893	88 117	856 744	238 050	480 847	145 171	322 809	145 634
2	УСГ	141 170	135 300	852 972	582 973	1 506 520	202 184	465 742	99 167
3	ГАРДІАН	141 991	75 118	730 215	211 611	429 209	48 317	68 696	4 851
4	КНЯЖА	165 447	48 805	670 018	147 776	357 552	56 653	153 736	31 998
5	PZU УКРАЇНА	108 629	30 923	488 912	109 746	223 171	37 665	108 841	29 339
6	ПЕРША	99 452	40 733	339 723	135 080	258 958	102 027	249 877	116 236
7	ІНГО	75 149	45 006	319 688	126 318	218 002	51 997	134 354	65 748
8	ОРАНТА	64 803	19 417	208 369	115 268	186 615	69 190	129 913	52 525
9	ВУСО	28 753	23 193	201 574	120 299	146 822	35 391		
10	UTICO			181 217	62 653	120 367	40 909		
11	ARX	25 001	10 298	139 131	27 481	50 267	2 768		
.	ВСЬОГО	1 139 288	516 909	4 988 562	1 877 255	3 978 330	792 272	1 633 968	545 497

Проте вже у 2024 році тенденції почали змінюватись - українські водії у I півріччі 2024 року уклали на 8,7% менше договорів страхування «Зелена картка» (716 тис.), у порівнянні з аналогічним періодом 2023 року.

Однією із причин зменшення кількості укладених договорів стала зміна умов перебування транспортних засобів з українською реєстрацією в деяких країнах Європи, що змусило українських водіїв переоформлювати свої авто на локальну реєстрацію з використанням послуг іноземних страхових компаній», пояснили в МТСБУ [36]

Також, у перші місяці повномасштабного вторгнення, країни ЄС ухвалили директиву про тимчасовий захист біженців з України. Дія цієї директиви поширюється на забезпечення проживання, соціального і медичного захисту наших громадян. Це вплинуло на зменшення обсягів туристичного страхування, що видно в наступній табл. 2.8.

**Рейтинг страхових компаній за 1 півріччя 2021-2024 р.р. –
страхування подорожуючих за кордон**

Разом по усім СК	6 міс. 2024 р.		12 місяців 2023 р.		12 місяців 2022 р.		12 місяців 2021 р.	
	Платежі, тис.грн.	Виплати, тис.грн.	Платежі, тис.грн.	Виплати, тис.грн.	Платежі, тис.грн.	Виплати, тис.грн.	Платежі, тис.грн.	Виплати, тис.грн.
	368 500	141 731	723 524	225 775	791 753	225 074	1 744 651	266 369

На початку повномасштабного вторгнення виникали і проблеми з сервісом обслуговування застрахованих по медичному страхуванню - коли більшість лікувальних установ, із якими було укладено договори на обслуговування і від яких напряду залежав сервіс компаній, тимчасово призупиняли свою роботу або переходили в режим невідкладної швидкої допомоги. Це призводило до того, що страхова компанія «Княжа ВІГ» була змушена просити своїх застрахованих осіб тимчасово утриматись від профілактичних та планових візитів.

Водночас в ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» працював і продовжує працювати цілодобовий сервіс «Лікар онлайн», за допомогою якого можливо отримати консультацію лікаря-психолога та замовити медикаменти в аптеках. Ще в березні 2020 року ПрАТ УСК «Княжа VIG» впровадила новий онлайн-сервіс врегулювання страхових випадків із медичних видів страхування. Це дозволило Страхувальникам зручно, швидко і комфортно, без відвідування офісу компанії, отримувати страхові відшкодування, а компанії надавати покращений сервіс. Для цього потрібно, маючи під рукою документи, передбачені договором страхування, зайти на «Княжа - Врегулювання онлайн», обрати розділ «Здоров'я. «Страховий випадок».

З початку роботи сервісу було прийнято 359 заяв, з яких основну частину (90,3%), склали заяви по ДМС, ще від 1 до 5% склали заяви від інших особистих видів страхування, а саме: 2,8% - заяви по страхуванню від нещасних випадків,

5% - заяви туристичного страхування, 1,9% - страхування в туристичному комплексі «Буковель».

Однозначно початок війни здійснив суттєвий вплив і на ринок страхування КАСКО. Якщо описати поведінку клієнтів КАСКО, то можна сказати, що у 2022 році попит знизився через фінансові складнощі клієнтів, через неможливість взагалі застрахуватись в частині України, через падіння автокредитування, ризики та складнощі поставок нових автомобілів в Україну, що призвело до катастрофічного падіння продажу нових авто. В той же час попит на КАСКО зовсім не зник – багато клієнтів відчувало необхідність в страхуванні, в тому числі по кредитним договорам.

Статистика, наведена в таблиці 2.9 показує як у 2022 році у всіх страхових компаніях – лідерах ринку КАСКО відбулось зниження надходжень страхових платежів по договорам КАСКО, а вже у 2023 році почалось відновлення обсягів і нарощення у 1 кварталі 2024.

Таблиця 2.9

Рейтинг страхових компаній України зі страхування КАСКО за 2021-2024 роки

№	Страхова компанія	Платежі, тис.грн. за 2021 рік	Платежі, тис.грн. за 2022 рік	Платежі, тис.грн. за 2023 рік	Платежі, тис.грн. за 6 місяців 2024 року
1	ARX	2 038 951	1 517 415	1 950 805	1 040 974
2	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	1 448 889	1 128 544	1 533 938	866 753
3	УНІКА	929 280	771 119	967 055	534 866
4	УСГ	680 246	604 867	795 231	420 603
5	ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ	638 447	412 680	622 403	342 528
6	ТАС СГ	568 358	512 759	723 232	402 509
7	УНІВЕРСАЛЬНА	540 602	501 670	646 119	395 958
8	ІНГО	520 135	449 755	545 603	333 454
9	ВУСО	457 125	442 567	707 603	449 235
10	PZU УКРАЇНА	412 740	285 639	368 492	194 272

11	ВіДі - СТРАХУВАННЯ	319 939	232 358	333 320	196 627
12	АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	206 142	98 995	0	0
13	КНЯЖА	199 629	177 268	274 525	151 870
14	КОЛОННЕЙД УКРАЇНА	112 294	98 529	131 417	71 311
15	ПРОВІДНА	104 468	93 782	0	0

За два з половиною роки повномасштабної війни в Україні, так і не з'явилося державної програми, що дозволить компенсувати витрати за пошкоджені війною автомобілі.

І якщо власники нерухомості можуть розраховувати на повну або часткову компенсацію від держави за програмою "єВідновлення", то власники авто повинні вирішувати це самостійно. Як приклад, завчасно застрахувати свій транспортний засіб від воєнних ризиків.

Станом на 2024 рік, багато страхових компаній вже розробили програми, що покривають такі ризики в рамках полісу КАСКО. В той же час, вони мають високу вартість та низку обмежень, зокрема щодо вартості, віку та території використання авто. На територіях, які відносяться до умовно «безпечних» такі програми користуються не дуже високим попитом, зважаючи на їх вартість, а на територіях, які становлять реальну загрозу, програми, що покривають збитки від воєнних дій, нажаль, не діють.

Так, наприклад, КАСКО «Залізний купол» пропонує страхова компанія «ARX», КАСКО «Патронус» – «Арсенал страхування», «УНІКА» страхує авто від воєнних ризиків тільки у повному комплекті договору КАСКО, страхова компанія «УСГ» пропонує для своїх клієнтів КАСКО Military, а в компанії «ТАС» можуть включити послугу в основне КАСКО, страхова компанія «ВУСО» пропонує своїм клієнтам КАСКО Patriot 2.0, а «Universalna» - «Воєнне» КАСКО.

ПрАТ УСК «Княжа ВІГ» не має окремої програми покриття воєнних ризиків, яку можливо було б придбати без основного КАСКО, але компанія покриває такі збитки, у разі обрання клієнтом відповідної опції в програмі

КАСКО-Преміум. Дана програма діє виключно для автомобілів віком від 0 до 5 років, із першою реєстрацією на території України. Страхувальникам доступні 2 варіанти покриття витрат за пошкодження або знищення транспортного засобу (і додаткового обладнання) в результаті воєнних дій на території України, а саме:

- Страхове покриття 1 - в межах загальної страхової суми, встановленої договором, але не більше 3 000 000 грн.
- Страхове покриття 2 - 10% від страхової суми, встановленої договором, але не більше 300 000 грн.

При цьому, додаткова опція покриття воєнних ризиків, збільшить тариф по КАСКО на 0-2%.

На початку активних бойових дій існували труднощі з організацією врегулювання страхових випадків у зонах бойових дій, проведенням оглядів транспортних засобів, отриманням та правильним оформленням оригіналів документів для подання страховій компанії, з метою отримання страхових виплат, а також викликом поліції на місце ДТП.

Військовий стан, що продовжується, призводить до збільшення ризиків для страхових компаній, які продовжують працювати. Це відбувається в тому числі через збільшення військової агресії, зростання кількості травмованих людей та матеріальних збитків, а також через зменшення попиту на страхові послуги.

За даними Національного банку України, станом на 31 грудня 2021 року в Україні було зареєстровано 142 ризикові та 13 зі страхування життя страхових компаній.

За той же 2021 рік, що передував повномасштабному вторгненню, відбулося рекордне скорочення страхових компаній, які здійснюють обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ). Так, через невиконання нормативних вимог Національного банку та анулювання ліцензій, ринок залишили такі страхові компанії, як «Харківська муніципальна страхова компанія», «Ю.Бі.Ай – Кооп»,

«Міжнародна страхова компанія» (Харків), «АСКО-Медсервіс», «Ю.Ес. Ай» (усі - Київ), «Глобал-Гарант».

Також, впродовж того ж 2021 року, український ринок страхування покинуло ще 48 страхових компаній, які спеціалізувались на ризикових видах страхування і 7 компаній, що спеціалізуються на страхуванні життя. За наступний, 2022 рік, ринок страхування скоротився ще на 41 страхову компанію до 128. Так, згідно даних НБУ, на кінець грудня 2022 року, в Україні було зареєстровано 116 ризикових страхових компаній (СК «non-life») і 12 компаній зі страхування життя.

Загальна ж кількість усіх страхових компаній в Україні, станом на 31 грудня 2023 року, складала лише 101 страхову компанію, з яких 12 компаній страхування життя [37].

Станом на 13 серпня 2024 року, на ринку страхових послуг України залишилось працювати 67 страховиків non-life і 11 life-страховиків. До завершення року, на мою думку, буде спостерігатись така ж тенденція зниження. Суттєве зниження кількості страхових компаній в Україні, зумовлене насамперед суттєвими змінами до законодавства, які запроваджені з 01 липня 2024 на шляху до євроінтеграції нашої країни, а саме через жорсткі вимоги до платоспроможності та мінімального статутного капіталу. На думку автора, нові вимоги, в перспективі, сприятимуть підвищенню рівня довіри до страхування серед клієнтів, присутності на ринку страхування надійних гравців із достатнім запасом платоспроможності, таких як ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

2.2. Оцінка фінансової стійкості ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Основи фінансової стійкості страхової компанії закладаються вже на етапі її створення. Важливими аспектами в цей час є розмір і структура

статутного капіталу. Він необхідний для початку операцій, оскільки на початкових етапах компанія не має інших ресурсів для виконання зобов'язань за страховими договорами, а надходження страхових внесків на цей період є обмеженими. Як в Україні, так і в інших країнах, статутний капітал формується відповідно до вимог чинного законодавства.

Власні кошти страховика формуються за рахунок внесків засновників, прибутку від операційної діяльності, доходів від інвестування, а також через додаткову емісію акцій. Власний капітал включає статутний, додатковий, резервний капітал і нерозподілений прибуток.

Власний капітал страхової компанії виступає гарантією її фінансової стійкості, адже забезпечує виконання зобов'язань страховика в разі недостатності страхових премій та прибутків від інвестицій. Така ситуація може виникнути внаслідок кумуляції ризиків одного виду або через настання певних катастрофічних подій.

Закон України № 1909-IX "Про страхування", прийнятий 18 листопада 2021 року, набув чинності 19 грудня 2021 року, а його положення почали діяти з 1 січня 2024 року. Документ суттєво оновив вимоги до ліцензування страхових компаній, їхньої платоспроможності та ліквідності, управління ризиками, корпоративного управління, процедури припинення діяльності компаній і передачі страхового портфеля.

Закон також впровадив диференційований підхід до вимог щодо мінімального розміру статутного капіталу: 32 мільйони гривень для страховиків, які займаються видами страхування, окрім страхування життя, та 48 мільйонів гривень для компаній, що спеціалізуються на страхуванні життя. Такі ж вимоги встановлено для страховиків, які мають ліцензію на страхування відповідальності, кредитів, поруки, а також на здійснення діяльності у сфері перестрахування.

Приватне акціонерне товариство «Українська страхова компанія «Княжа» було зареєстроване 7 серпня 1997 року Шевченківською районною державною

адміністрацією міста Києва як регіональна страхова компанія з головним офісом у Рівному.

У 1998 році компанія стала членом Ліги страхових організацій України, а вже у 1999 році ПрАТ УСК «Княжа» отримало статус асоційованого члена Моторного (транспортного) страхового бюро України та приєдналося до складу Українського медичного страхового бюро.

У 2001 році, з приходом нового стратегічного акціонера — Vienna Insurance Group, ПрАТ УСК «Княжа» розширило свою діяльність на всю територію України. У більшості обласних центрів і міст обласного підпорядкування було відкрито філії та представництва. У цей період основна увага приділялася зміцненню кадрового потенціалу компанії через залучення досвідчених фахівців і співробітників із прибутковими страховими портфелями.

У 2004 році головний офіс компанії було перенесено до Києва. Продовжувалося розширення регіональної мережі, що забезпечило присутність УСК «Княжа» у всіх областях України. У 2005 році компанія стала повноправним членом Моторного (транспортного) страхового бюро України, що дозволило отримати ліцензію та розпочати продаж власних полісів міжнародного автострахування «Зелена картка».

У 2005 році головним акціонером компанії, який отримав контрольний пакет акцій, стала велика міжнародна страхова група «Wiener Städtische» зі штаб-квартирою в Австрії. Після приходу нового акціонера статутний капітал компанії було збільшено вдвічі. У вересні 2009 року компанія офіційно отримала нову назву — «Українська страхова компанія «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Статутний капітал ПрАТ «Українська страхова компанія «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» сформовано за рахунок внесків акціонерів і зафіксовано у Статуті компанії. Збільшення, зменшення або будь-які інші зміни у розмірі статутного капіталу можуть здійснюватися виключно за рішенням Загальних зборів акціонерів.

Станом на 31 грудня 2023 року статутний капітал компанії становить 129 964 тис. грн. Він залишається незмінним протягом останніх років і поділений на 8 550 278 простих акцій номінальною вартістю 15,20 грн кожна. Зареєстрований (пайовий) капітал сформований виключно в грошовій формі та повністю сплачений.

Таблиця 2.10

**Структура акціонерів ПрАТ Українська страхова компанія «Княжа
Вієнна Іншуранс Груп», станом на 31.12.2023**

Акціонери	Кількість акцій, шт.	Частка у статутному капіталі, тис. грн.	Частка у статутному капіталі (%)
VIENNA INSURANCE GROUP AG Wiener Versicherung Gruppe (Австрія) — АТ «ВІЄННА ІНШУРАНС ГРУП АГ Вінер Ферзіхерунг Группе», реєстраційний номер FN 75687 f, зареєстроване в Австрії.	7 743 234	117 697	90,561196%
АТВІН GmbH (Австрія) — ТзОВ «ЕйТіБіАйЕйч ТОВ», реєстраційний номер FN 471339 x, зареєстроване в Австрії.	807 044	12 267	9,438804%

Акціонерами ПрАТ УСК «Княжа ВІГ» є дві юридичні особи-нерезиденти України, одна з яких — VIENNA INSURANCE GROUP AG Wiener Versicherung Gruppe (Австрія), яка володіє пакетом акцій, розмір якого перевищує 90%.

У VIENNA INSURANCE GROUP AG Wiener Versicherung Gruppe (Австрія) відсутні фізичні особи, яких можна вважати кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами), оскільки основним акціонером VIENNA INSURANCE GROUP AG є Wiener Stadtische Wechselseitiger Versicherungsverein - Vermögensverwaltung - Vienna Insurance Group («Вінер Штедтіше Вексельцайтігер Ферзіхерунгсферайн-Фермьогенсфервальтунг - Вієнна Іншуранс Груп»), яка володіє приблизно 72% випущених акцій.

Решта акцій (приблизно 28%) VIENNA INSURANCE GROUP AG Wiener Versicherung Gruppe знаходяться у вільному обігу та котуються на біржах: Віденській фондовій біржі (ATX Index) та Празькій фондовій біржі.

Як уже зазначалося раніше, ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» є частиною міжнародної страхової групи, провідної в Центральній та Східній Європі, — холдингу Vienna Insurance Group (VIG) зі штаб-квартирою у Відні. Холдинг VIG включає 50 страхових та пенсійних компаній. Коріння групи сягає 1824 року, а у 2024 році вона святкує своє 200-річчя. Близько 29 000 співробітників забезпечують захист від широкого спектру ризиків, а приблизно 32 мільйони клієнтів користуються страховими рішеннями, адаптованими до відповідних ринків.

VIG Holding неодноразово отримував нагороду «Рейтинг А+» зі стабільним прогнозом від міжнародно визнаного рейтингового агентства Standard & Poor's. Акції VIG котуються на фондових біржах Відня, Праги та Будапешта.

Близько 72% акцій холдингу належить компанії Wiener Städtische Versicherungsverein, а приблизно 28%, що залишилися, знаходяться у вільному обігу. Wiener Städtische Versicherungsverein є основним акціонером, орієнтованим на довгострокову перспективу розвитку. Вона сприяє компаніям VIG у культурних та соціальних питаннях і забезпечує підтримку багатьох проектів у цих сферах.

Згідно даних міжнародної звітності VIG, у 2023 році [30]:

- в середньому налічувалось 29,405 працівників;
- валові премії 13,8 млрд. євро;
- дохід від страхових послуг 10,9 млрд. євро;
- результат до сплати податків 772,7 млн. євро;
- коефіцієнт платоспроможності 269%.

Обсяг премій, зібраних ПрАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» за перші шість місяців 2024 року, склав 1,140 млрд грн, що на 29,57% більше порівняно з аналогічним періодом 2023 року. Зокрема, надходження від

фізичних осіб зросли на 87,92%, досягнувши 809,797 млн грн, тоді як надходження від перестраховальників зросли в 2,66 рази, до 2,226 млн грн.

За підсумками першого півріччя 2024 року, частка фізичних осіб у бруutto-преміях компанії становила 71,04%, а частка перестраховальників — 0,20%. Це свідчить про те, що фізичні особи залишаються основною категорією клієнтів страховика.

Таблиця 2.11

**Основні показники діяльності ПрАТ «УСК «КНЯЖА ВІСННА
ІНШУРАНС ГРУП» у 2021-2024 роках, тис. грн**

#	Показники	I півріччя 2024 року	2023 рік	2022 рік	2021 рік
1	Брутто-премії, всього, в т.ч.	1 139 868	1 992 149	1 228 700	1 062 824
2	від страхувальників фізичних осіб	809 797	1 427 315	897 822	733 232
3	від перестраховальників	2 226	3 970	2 044	1 036
4	Частка фізичних осіб в брутто-преміях	71,04%	71,65%	73,07%	68,99%
5	Частка перестраховальників в брутто-преміях	0,20%	0,20%	0,17%	0,10%
6	Страхові платежі, відправлені перестраховикам	149 223	698 056	413 644	281 757
7	Коефіцієнт участі перестраховиків у страхових преміях	13,09%	35,04%	33,67%	26,51%
8	Чисті премії	990 645	1 294 093	815 056	781 067
9	Зароблені страхові премії	938 928	1 121 893	798 278	714 165
10	Фінансовий результат від операційної діяльності	7 678	29 920	-13 730	15 080
11	Рентабельність продажів	0,67%	1,50%	-1,12%	1,42%
12	Страхові виплати і відшкодування	442 585	634 159	408 099	424 442

13	Співвідношення між виплатами і брутто-преміями	38,83%	31,83%	33,21%	39,94%
14	Чистий прибуток	22 524	80 540	39 030	44 574
15	Рентабельність власного капіталу	4,76%	17,95%	9,81%	12,56%

* складено автором на підставі даних джерела [31]

За 2023 рік ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» зібрало страхових премій на суму 1,992 млрд грн, що перевищує аналогічний показник 2022 року на 62,13%. Зокрема, надходження від фізичних осіб зросли на 58,98%, досягнувши 1,427 млрд грн, а обсяги платежів від перестраховальників збільшилися на 94,23%, склавши 3,970 млн грн. За підсумками року, частка фізичних осіб у брутто-преміях компанії становила 71,65%, тоді як на перестраховальників припало лише 0,20%. Це свідчить про домінування фізичних осіб у клієнтському портфелі компанії. Цього вдалось досягнути за рахунок початку активної співпраці із он-лайн агрегаторами по продажу страхових продуктів та зростання власних підрозділів компанії.

17 вересня 2024 року рейтинговий комітет агентства «Стандарт-Рейтинг» ухвалив рішення про оновлення кредитного рейтингу та рейтингу фінансової стійкості ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» на рівні uaAA+. Цей показник демонструє дуже високу фінансову стійкість і кредитоспроможність компанії у порівнянні з іншими страховиками України. Під час оновлення рейтингу агентство врахувало результати діяльності компанії за перше півріччя 2024 року.

ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» повідомила Агентство, що станом на 1 липня 2024 року компанія повністю дотрималася всіх законодавчих вимог щодо платоспроможності страховика та складу його активів.

Аналізуючи діяльність ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» за перше півріччя 2024 року, рейтингове агентство «Стандарт-Рейтинг» визначило ключові фактори, які вплинули на оновлення рейтингу фінансової стійкості

страховика. Серед них: високий рівень виплат, прибуткова діяльність, значний приріст обсягів бізнесу, дуже високий рівень зовнішньої підтримки та належна забезпеченість ліквідними активами.

Агентство високо відзначило значний приріст бруutto-премій ПрАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», особливо враховуючи вкрай складні умови ведення бізнесу в Україні, спричинені повномасштабною військовою агресією з боку рф.

Таблиця 2.12

Основні показники доходів та витрат ПрАТ «УСК «КНЯЖА ВІЄННА ІНШУРАНС ГРУП» протягом 2023 - 2024 роках, тис. грн, п.п., %

	Показники	I півріччя 2024 року	I півріччя 2023 року	Зміна	Темп приросту , %
1	Брутто-премії, всього, в т.ч.	1 139 868	879 723	260 145	29,57%
2	- від страхувальників фізичних осіб	809 797	430 931	378 866	87,92%
3	- від перестраховальників	2 226	838	1 388	165,63%
4	Частка фізичних осіб в бруutto-преміях	71,04%	48,98%	22,06 п.п.	-
5	Частка перестраховальників в бруutto-преміях	0,20%	0,10%	0,10 п.п.	-
6	Страхові платежі, відправлені перестраховикам	149 223	100 340	48 883	48,72%
7	Коефіцієнт участі перестраховиків у страхових преміях	13,09%	11,41%	1,68 п.п.	-
8	Чисті премії	990 645	779 383	211 262	27,11%
9	Чисті зароблені страхові премії	938 928	651 666	287 262	44,08%
10	Фінансовий результат від операційної діяльності	7 678	21 145	-13 467	-63,69%
11	Рентабельність продажів	0,67%	2,40%	-1,73 п.п.	-
12	Страхові виплати і відшкодування	442 585	50 661	391 924	773,62%
13	Співвідношення між виплатами і бруutto-преміями	38,83%	5,76%	33,07 п.п.	-
14	Чистий прибуток	22 524	45 036	-22 512	-49,99%
15	Рентабельність власного капіталу	4,76%	7,06%	-2,30 п.п.	

Аналіз наведених даних показує, що в першому півріччі 2024 року страхові платежі, передані перестраховикам, зросли на 48,72% у порівнянні з аналогічним періодом 2023 року, досягнувши 149,223 млн грн. У результаті

коефіцієнт участі перестрахових компаній у страхових преміях підвищився на 1,68 в.п., до 13,09%.

Показники ділової активності страховика також продемонстрували позитивну динаміку: чисті премії зросли на 27,11%, до 990,645 млн грн, а чисті зароблені премії збільшилися на 44,08%, до 938,928 млн грн.

У першому півріччі 2024 року ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» суттєво збільшила обсяги страхових виплат і відшкодувань — у 8,84 раза порівняно з аналогічним періодом 2023 року, до 442,585 млн грн. Це призвело до зростання рівня виплат на 33,07 п.п., до 38,83%.

Водночас за підсумками перших шести місяців 2024 року діяльність компанії залишалася прибутковою. Фінансовий результат від операційної діяльності склав 7,678 млн грн, а чистий прибуток — 22,524 млн грн.

За період з 1 січня 2024 року до 1 липня 2024 року показники балансової звітності ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» відобразили таку динаміку:

- активи зросли на 9,61% до 1,954 млрд. грн.;
- власний капітал збільшився на 5,45% до 473,152 млн. грн.;
- зобов'язання виросли на 11,01% до 1,481 млрд. грн.;
- грошові кошти та їх еквіваленти знизились на 20,86% до 39,604 млн грн.

Станом на 1 липня 2024 року ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» здійснила інвестиції на суму 958,598 млн грн. Основну частину інвестиційного портфеля компанії становили ОВДП (75,16%), решту — банківські депозити (24,84%). Банки, у які компанія розміщує кошти, відбираються з категорії фінансових установ із високою надійністю та високим кредитним рейтингом, серед яких переважають державні банки та банки з іноземним капіталом.

Такі інвестиції сприяли підвищенню рівня забезпечення компанії ліквідними активами, які, станом на зазначену дату, покривали 69,41% зобов'язань страховика.

Таблиця 2.13

**Основні показники балансової звітності ПрАТ «УСК «КНЯЖА
ВІЕННА ІНШУРАНС ГРУП» у I півріччі 2024 року, тис. грн, п.п., %**

	Показники	01.07.2024	01.01.2024	Зміна	Темп приросту, %
1	Активи	1 953 863	1 782 498	171 365	9,61%
2	Власний капітал	473 152	448 703	24 449	5,45%
3	Зобов'язання	1 480 711	1 333 795	146 916	11,01%
4	Коефіцієнт покриття зобов'язань власним капіталом	31,95%	33,64%	-1,69 п.п.	-
5	Грошові кошти та їх еквіваленти	39 604	50 045	-10 441	-20,86%
6	Частка грошових коштів в активах страховика	2,03%	2,81%	-0,78 п.п.	-
7	Співвідношення між грошовими коштами і зобов'язаннями	2,67%	3,75%	-1,08 п.п.	-
8	ОВДП та депозити в банках в складі поточних фінансових інвестицій	958 598	844 896	153 306	18,14%
9	Співвідношення між ліквідними активами (грошові кошти, ОВДП та депозити в банках) та зобов'язаннями	67,41%	67,10%	0,31 п.п.	

Для порівняння наведемо дані показників балансової звітності ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншураґс Груп» протягом 2021-2024 років:

Таблиця 2.14

**Показники балансової звітності ПрАТ «УСК «КНЯЖА ВІЕННА
ІНШУРАНС ГРУП» у 2021 - 2024 роках, тис. грн, п.п.**

	Показники	01.07.2024	01.01.2024	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2021
1	Активи	1 953 863	1 782 498	1 939 165	1 485 091	1 310 782
2	Власний капітал	473 152	448 703	398 045	354 921	294 639
3	Зобов'язання	1 480 711	1 333 795	1 541 120	1 130 171	1 016 143
4	Коефіцієнт покриття зобов'язань власним капіталом	31,95%	33,64%	25,83%	31,40%	29,00%
5	Грошові кошти та їх еквіваленти	39 604	50 045	161 530	74 234	111 971
6	Частка грошових коштів в активах	2,03%	2,81%	8,33%	5,00%	8,54%

	страховика					
7	Співвідношення між грошовими коштами і зобов'язаннями	2,67%	3,75%	10,48%	6,57%	11,02%
8	ОВДП та депозити в банках в складі поточних фінансових інвестицій	958 598	844 896	713500	549645	487430
9	Співвідношення між ліквідними активами (грошові кошти, ОВДП та депозити в банках) та зобов'язаннями	67,41%	67,10%	56,78%	55,20%	58,99%

За період з 01.01.2021р. по 01.07.2024р. балансові показники ПрАТ УСК «Княжі Вієнна Іншуранс Груп» продемонстрували зростаючу динаміку:

- 1) активи зросли на 67,1 % до 1,953 млрд грн;
- 2) власний капітал збільшився на 62,27 % до 473,152 млн грн;
- 3) зобов'язання зросли на 68,6 % до 1,480 млрд грн;
- 4) грошові кошти та їх еквіваленти знизились на 55,32% до 111,971 млн. грн.
- 5) фінансові інвестиції (ОВДП та депозити в банках) зросли на 50,85%.

Станом на початок другого півріччя 2024 року ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» продемонструвала достатній рівень капіталізації, що склав 31,95%, а грошові кошти покривали 2,67% її зобов'язань. Компанія успішно дотримувалась усіх критеріїв ліквідності, прибутковості та якості активів, а також нормативів платоспроможності, достатності капіталу, ризиковості операцій та якості активів, що свідчить про її фінансову стабільність та здатність виконувати зобов'язання.

Навіть в умовах воєнного стану діяльність ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» у 2023 -2024 роках була прибутковою.

Відповідно до Звіту про фінансові результати компанії за 2023 рік, прибуток на одну акцію становив 9,42 грн., а за результатом 2022 року, прибуток на одну акцію складав (-) 0,41 грн.(збиток).

Розрахунок базового прибутку на одну акцію був виконаний на основі чистого прибутку, що належить акціонерам компанії, та середньозваженої кількості простих акцій протягом звітного періоду. У 2023 році компанія не здійснювала додаткової емісії акцій, а також не проводила викуп і подальший продаж викуплених акцій.

В Україні існує декілька різних методів оцінки фінансової стійкості страхових компаній. Розглянемо основні з них, та розрахуємо їх значення на прикладі досліджуваної страхової компанії ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

1. **Коефіцієнт фінансової стійкості (КФС)** - це один з основних показників, що свідчить про здатність компанії виконувати свої фінансові зобов'язання.

Коефіцієнт фінансової стійкості відображає здатність компанії зберігати платоспроможність у довгостроковій перспективі. Він розраховується як відношення власного капіталу та довгострокових зобов'язань до загальної суми пасивів. Це значення демонструє, яку частину активів компанія може фінансувати за рахунок постійного капіталу та довгострокових джерел. Високий коефіцієнт свідчить про те, що компанія має достатньо власних ресурсів для покриття зобов'язань, позитивні перспективи розвитку компанії та низький ризик банкрутства, тоді як низький коефіцієнт може свідчити про проблеми з фінансовою стабільністю та підвищений ризик для інвесторів і клієнтів, ризик втрати платоспроможності, особливо в умовах обмеженого доступу до короткострокового фінансування. Нормативи можуть варіюватися в залежності від країни та специфіки страхового ринку, проте зазвичай оптимальне значення коливається між 0,7 і 0,9. Значення, що перевищує 0,9, рідко спостерігається у активних компаній, оскільки короткострокові

зобов'язання постійно змінюються. Значення нижче 0,7 свідчить про недостатню фінансову стійкість у довгостроковій перспективі.

Для інвесторів та аналітиків цей коефіцієнт є важливим індикатором, який допомагає оцінити фінансову стабільність компанії та її здатність справлятися з можливими ризиками.

Таким чином, коефіцієнт фінансової стійкості є ключовим елементом у аналізі фінансового стану страхової компанії.

Формула розрахунку коефіцієнта фінансової стійкості виглядає так:

$$K_{фс} = (Вк + Дз) / Зсп, \quad (2.1)$$

$K_{фс}$ - Коефіцієнт фінансової стійкості;

Вк - Власний капітал (equity);

Дз - Довгострокові зобов'язання (long-term liabilities);

Зсп - Загальна сума пасивів (total liabilities) [38].

Розрахуємо коефіцієнт фінансової стійкості для ПрАТ «Українська страхова компанія «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» у 2021 – 2024 роках:

Таблиця 2.15

**Розрахунок коефіцієнту фінансової стійкості ПрАТ «УСК «Княжа
Вієнна Іншуранс Груп» у 2021 – 2024 роках**

Показник / роки	2021 р.	2022 р.	2023р.	6 місяців 2024 року
Власний капітал	354 921	358 411	448 703	473 152
Довгострокові зобов'язання	787 064	1 034 109	1 250 066	1 367 565
Загальна сума пасивів	1 485 091	1 939 165	1 782 498	1 953 863
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,78	0,72	0,95	0,94

На основі розрахованого показника фінансової стійкості ПрАТ УСК "Княжа Вієнна Іншуранс Груп", можна зробити такі висновки: показник фінансової стійкості компанії у 2021 та 2022 роках перебував у межах

оптимального значення, що свідчить про високий рівень надійності, її спроможність виконувати зобов'язання та підтримувати платоспроможність.

У 2023 та 2024 роках показник знаходиться на верхній межі оптимального значення, що вказує на зростання рівня фінансової стійкості. Це свідчить про зростаючу здатність компанії фінансувати свої активи за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань. Високий рівень фінансової стійкості у ці роки також вказує на позитивні перспективи розвитку, знижуючи ризик імовірності банкрутства та підвищуючи довіру з боку клієнтів і інвесторів. Це говорить про стабільність фінансової позиції компанії в умовах ринку в довгостроковій перспективі.

Отже, загалом можна стверджувати, що ПрАТ УСК "Княжа Вієнна Іншуранс Груп" демонструє стабільну фінансову позицію та має гарні перспективи для подальшого зростання в майбутньому.

2. Коефіцієнт запасу платоспроможності (KPS) (рівень платоспроможності)

Даний коефіцієнт показує, чи страхова компанія здатна виконувати свої зобов'язання, в межах передбаченого законодавством рівня.

$$KPS = \text{Регламентований капітал} / \text{Мінімальний капітал}$$

Регламентований капітал — це капітал, який компанія повинна мати для забезпечення виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками (фактичний запас платоспроможності). Він визначається залежно від обсягу страхових премій та специфіки діяльності компанії і може бути скоригований в більшу сторону за формулою:

$$PK = B_{mk} + K_{kc} + P_{cd}, \quad (2.2)$$

PK - регламентований капітал.

B_{mk} - вимога щодо мінімального капіталу – мінімальна сума, встановлена законодавчо для конкретного виду страхування (нормативний запас платоспроможності).

K_{kc} - коригувальні коефіцієнти – додаються для уточнення залежно від специфіки діяльності компанії.

Рсд – ризики специфіки діяльності – додаткові ризики, які можуть бути враховані у розрахунках.

Мінімальний капітал — розраховується, відповідно до норм, передбачених новим законом України «Про страхування». Він застосовується для оцінки рівня платоспроможності страхової компанії.

Відповідно до вимог Закону України “Про страхування” (ст.30), що діяв до 2024 року, фактичний запас платоспроможності (ФЗП) страховика повинен перевищувати розрахунковий рівень нормативного запасу (НЗП) на будь-яку дату.

Закон України «Про страхування» № 1909-IX від 18 листопада 2021 року набрав чинності 19 грудня 2021 року, але вступив в дію лише з 1 січня 2024 року. Цей закон вніс суттєві зміни до вимог щодо ліцензування страховиків, оцінки їх платоспроможності та ліквідності, корпоративного управління, управління ризиками, припинення діяльності компаній та передачі страхового портфеля.

Зокрема, закон встановлює диференційований підхід до мінімального розміру статутного капіталу страховиків: 32 млн грн для компаній, які здійснюють страхування інших видів, окрім страхування життя, та 48 млн грн для компаній, що займаються страхуванням життя, а також для страховиків з ліцензією на класи страхування відповідальності, кредитів, поруки та перестрахування. Значення коефіцієнта більше 1 свідчить про достатність капіталу компанії.

Таблиця 2.16

**Розрахунок запасу платоспроможності ПрАТ УСК «Княжа Вієнна
Іншуранс Груп» у 2021 – 2023 роках**

Показники	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023
Фактичний запас платоспроможності	344 687	391 494	444 346
Нормативний запас платоспроможності	165 950	183 938	295 762
Коефіцієнт запасу платоспроможності (KPS)	2,08	2,13	1,5

Дані для розрахунку коефіцієнта запасу платоспроможності взяті з фінансової звітності страхової компанії за 2021, 2022, 2023 роки. Дані за 2024 рік ще не опубліковані, тому розрахунки проведені за попередній період.

На підставі розрахунків, можна стверджувати, що станом на 31 грудня 2023 року, компанія виконувала зазначену вище вимогу законодавства і її фактичний запас платоспроможності становив - 444 346 тис. грн., а нормативний запас платоспроможності – 295 762 тис. грн. Таким чином, величина перевищення фактичного запасу платоспроможності ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» над розрахунковим нормативним запасом складала 148 584 тис. грн., а коефіцієнт запасу платоспроможності становив 2,08, що у 2 рази більше нормативного. Окрім цього, видно, що початок військових дій в Україні не вплинув на цей показник, навпаки він виріс у 2022 році, в порівнянні з 2021 роком і продовжив бути практично незмінним у 2023 році.

3. Коефіцієнт ліквідності (KL)

Коефіцієнт ліквідності страхової компанії — це показник, який дає змогу оцінити її здатність оперативно виконувати короткострокові зобов'язання за рахунок ліквідних активів. Цей індикатор є важливим для визначення фінансової стійкості компанії, оскільки відображає, чи має страховик достатньо ресурсів для покриття своїх поточних зобов'язань. Для розрахунку коефіцієнта ліквідності скористаємося даними балансу ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» за 2022 та 2023 роки.

Таблиця 2.17

Фінансові показники ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» за 2022 та 2023 роки

Станом на 31.12.2023				
	Гривні	Євро	Долар США	Всього
Грошові кошти та їх еквіваленти	49 451	272	322	50 045
Фінансові інвестиції	655 335	225 178	48 344	928 857
Внески в централізовані страхові фонди	420 803	220 213	15 239	656 255
Активи за договорами страхування та	2 138	54 207	-	56 345

перестраховання				
Всього монетарних фінансових та страхових активів	1127 727	499 870	63 905	1691 502
Зобов'язання за договорами страхування	(712 425)	(481 794)	-	(1 194 219)
Зобов'язання за договорами перестраховання	(20 452)	(35 396)	-	(55 848)
Всього монетарних фінансових та страхових зобов'язань	(732 877)	(517 190)	0	(1250 067)
Чиста балансова позиція	394 850	(17 320)	63 905	441 435
Станом на 31.12.2022				
	Гривні	Євро	Долар США	Всього
Грошові кошти та їх еквіваленти	47 188	1 633	849	49 670
Фінансові інвестиції	650 163	125 388	45 509	821 060
Внески в централізовані страхові фонди	283 693	24 977	16 072	324 742
Активи за договорами страхування та перестраховання	8 504	52 674	-	61 178
Всього монетарних фінансових та страхових активів	989 548	204 672	62 430	1 256 650
Зобов'язання за договорами страхування	(504 718)	(378 644)	-	(883 362)
Зобов'язання за договорами перестраховання	(9 273)	(59 419)	-	(68 692)
Всього монетарних фінансових та страхових зобов'язань	(513 991)	(438 063)	0	(952 054)
Чиста балансова позиція	475 557	(233 391)	62 430	304 596

Існує кілька варіантів розрахунку коефіцієнта ліквідності, в залежності від того, які активи вважаються ліквідними:

Коефіцієнт загальної ліквідності (CR):

Він розраховується як співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань та показує чи має компанія достатньо ліквідних активів ресурсів для покриття поточних зобов'язань:

$$CR = \text{Ліквідні активи} / \text{Короткострокові зобов'язання}$$

Ліквідні активи — це такі активи, які можна швидко перетворити на гроші без суттєвих втрат у вартості. У страховій компанії до ліквідних активів відносяться готівка на банківських рахунках, короткострокові банківські

депозити, цінні папери, які легко реалізувати, а також дебіторська заборгованість.

Короткострокові зобов'язання — це зобов'язання, які компанія повинна виконати протягом року. До них відносяться страхові виплати та борги перед постачальниками.

Коефіцієнт швидкої ліквідності (quick ratio):

$\text{Quick Ratio} = (\text{Ліквідні активи} - \text{Запаси}) / \text{Короткострокові зобов'язання}$

Даний коефіцієнт враховує ліквідні активи, виключаючи менш ліквідні, наприклад запаси.

Таблиця 2.18

Дані балансу ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» за 2022 та 2023 роки

Період	На 31.12.2023	На 31.12.2022
Запаси	1375	1374
Облігації внутрішньої державної позики, балансова вартість	544 900	387 792
Банківські вклади (депозити), балансова вартість	247 361	219 224
Разом фінансові активи за амортизованою вартістю	792 261	607 017
Фінансові активи за справедливою вартістю	136 596	209 092
Грошові кошти на поточних рахунках	50 045	49 670
Всього інвестицій у боргові цінні папери	681 496	596 884

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (cash ratio):

$\text{Cash Ratio} = \text{Готівка та її еквіваленти} / \text{Короткострокові зобов'язання}$

Цей показник є більш строгим, оскільки включає лише найліквідніші активи (готівку та еквіваленти готівки).

Готівка і еквіваленти готівки включають:

- готівку в касі та на рахунках;
- кошти на короткострокових депозитах;

– ліквідні фінансові інструменти, які можуть бути швидко реалізовані (наприклад, державні облігації з коротким терміном погашення).

Короткострокові зобов'язання — це зобов'язання компанії, які підлягають погашенню протягом одного року, наприклад:

- Кредити, які підлягають погашенню в наступні 12 місяців. ПрАТ УСК «Княжа ВІГ» не має кредитів в банках.
- Заборгованість перед постачальниками. ПрАТ УСК «Княжа ВІГ» не має боргів перед постачальниками.
- Поточні страхові виплати.

На основі даних балансу компанії за 2022 та 2023 рік розраховано три коефіцієнта ліквідності, для наочності результати розрахунку представлені у вигляді табл. 2.19:

Таблиця 2.19

**Коефіцієнти ліквідності ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»
за 2022 та 2023 роки**

	2023 рік	2022 рік
Коефіцієнт загальної ліквідності (CR)	1,354	1,32
Коефіцієнт швидкої ліквідності (quick ratio):	1,352	1,319
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (cash ratio)	1,185	1,665

На підставі отриманих результатів можу зробити висновок, що усі три коефіцієнта ліквідності вище одиниці. Це свідчить про те, що ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» має достатньо ліквідних активів для покриття своїх короткострокових зобов'язань. Це є позитивною ознакою платоспроможності і здатності компанії виконувати свої фінансові зобов'язання.

Страхова компанія повинна мати достатньо ліквідних активів, щоб своєчасно виплачувати страхові відшкодування. Низький рівень ліквідності може призвести до затримок у виплатах, що негативно вплине на репутацію компанії та її платоспроможність. Високий рівень ліквідності дає можливість страховій компанії ефективно справлятися з непередбаченими витратами або різкими змінами на ринку, швидко реагуючи на економічні потрясіння та забезпечуючи стабільність своєї діяльності.

Регулятор вимагає підтримання мінімального рівня ліквідності у страхових компаніях, щоб гарантувати їх стабільність і здатність виконувати зобов'язання. Це є частиною загальних вимог до фінансової стійкості компанії.

Основним ризиком ліквідності для компанії є необхідність щоденного забезпечення наявності грошових коштів для виплати збитків, понесених за страховими договорами.

Таблиця 2.20

Показник співвідношення між ліквідними активами та зобов'язаннями ПрАТ УСК «Княжа Віснна Іншуранс Груп» протягом 2021-2024 роках

Показники	01.07.2024	01.01.2024	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2021
Співвідношення між ліквідними активами (грошові кошти, ОВДП та депозити в банках) та зобов'язаннями	67,41%	67,10%	56,78%	55,20%	58,99%

3. Коефіцієнт покриття резервів (KPR)

Коефіцієнт покриття резервів (KPR) показує, наскільки компанія здатна покрити свої страхові резерви ліквідними активами. Цей фінансовий показник є важливим для оцінки здатності страхової компанії виконувати свої зобов'язання

перед страхувальниками, зокрема виплачувати страхові відшкодування в разі настання страхових подій.

Страхові резерви — це суми, які компанія повинна мати на своїх рахунках для забезпечення виконання зобов'язань перед клієнтами. Високий коефіцієнт покриття резервів свідчить про те, що компанія має достатньо ліквідних активів для покриття цих резервів, що є показником її фінансової стійкості та здатності вчасно виконувати зобов'язання.

Коефіцієнт розраховується як співвідношення величини страхових резервів до зобов'язань по виплатах. Ідеальний рівень цього коефіцієнта зазвичай становить 1 або більше, що означає, що компанія має достатньо резервів або навіть перевищує їх. Якщо коефіцієнт менший за 1, це може вказувати на потенційні проблеми з ліквідністю, що може призвести до фінансових труднощів, якщо виникне потреба в терміновому покритті зобов'язань.

$$KPR = \text{Страхові резерви} / \text{Зобов'язання по виплатах},$$

де зобов'язання по виплатах — це сума коштів, які страхова компанія повинна виплатити страхувальникам або їхнім бенефіціарам за умовами укладених договорів страхування.

Таблиця 2.21

Коефіцієнт покриття резервів (KPR) ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» протягом 2021-2023 роках

Роки	2023 рік	2022 рік	2021 рік
Страхові резерви	1465235	1030692	779940
Зобов'язання по виплатах	1194218	883361	677984
Коефіцієнт покриття резервів (KPR)	1,227	1,167	1,151

Коефіцієнт покриття резервів має велике значення для оцінки фінансової надійності страхової компанії. Як видно з розрахунків, ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» має достатній рівень покриття резервів, який зростає з року в рік, не зважаючи на активні бойові дії в Україні.

5. Коефіцієнт рентабельності (KR).

Коефіцієнт рентабельності страхової компанії є важливим фінансовим показником, який дозволяє оцінити ефективність використання компанією своїх ресурсів для отримання прибутку. Він є одним із ключових інструментів для аналізу фінансової стійкості страховика, оскільки показує, скільки доходу компанія генерує на кожну витрачену одиницю активів або капіталу. Високий коефіцієнт рентабельності свідчить про те, що компанія ефективно управляє своїми фінансами, що позитивно впливає на її здатність подолати фінансові труднощі чи адаптуватися до змін економічних умов.

Існують різні типи коефіцієнтів рентабельності, зокрема рентабельність активів (ROA), рентабельність власного капіталу (ROE) та рентабельність продажів (ROS). Кожен з них допомагає зрозуміти, наскільки фінансово стабільною є компанія і чи здатна вона генерувати достатньо доходу для виконання своїх зобов'язань, зокрема виплат за страховими полісами.

Коефіцієнт рентабельності активів (ROA, Return on Assets) розраховується як відношення чистого прибутку до загальної суми активів компанії і показує, наскільки ефективно компанія використовує свої активи для створення прибутку.

$$ROA = \text{Чистий прибуток} / \text{Загальні активи} \times 100,$$

де, чистий прибуток — це прибуток після сплати податків і витрат;

загальні активи - це сума всіх ресурсів, якими володіє компанія, що можуть бути використані для ведення її діяльності та виконання зобов'язань. Включає грошові кошти, інвестиції (акції, облігації, нерухомість), дебіторську заборгованість, страхові резерви, а також основні засоби та нематеріальні активи. Загальний обсяг активів відображає фінансову стійкість компанії та її здатність покривати майбутні витрати, зокрема виплати страхових відшкодувань.

Коефіцієнт рентабельності капіталу (ROE, Return on Equity) показує, який прибуток компанія генерує для своїх акціонерів на вкладений капітал.

$$ROE = \text{Чистий прибуток} / \text{Власний капітал} \times 100$$

де, власний капітал — це сума, що залишається в компанії після вирахування всіх зобов'язань.

Рентабельність продажів (ROS, Return on Sales) — це фінансовий показник, який характеризує, скільки чистого прибутку отримує компанія на кожну одиницю доходу від продажів. Він дозволяє оцінити ефективність компанії в частині управління витратами та здатність генерувати прибуток з основної діяльності:

$$\text{ROS} = \text{Чистий прибуток} / \text{Дохід від продажу} \times 100,$$

де, дохід від продажу — це загальна сума доходу, отримана компанією від реалізації товарів чи послуг за певний період (звичайно за рік або квартал).

Вищий ROS свідчить про те, що компанія ефективно управляє своїми витратами та здатна генерувати прибуток навіть при значних обсягах продажу.

Низький ROS може вказувати на високі витрати або проблеми з монетизацією продажів.

Цей показник є корисним для порівняння ефективності роботи компанії з іншими підприємствами в тій самій галузі.

У страхових компаніях дохід від продажу зазвичай не є таким, як у традиційних комерційних підприємствах, оскільки основна діяльність страхових компаній пов'язана з наданням послуг, а не з продажем товарів. Тому в контексті страхових компаній під "доходом від продажу" часто розуміють премії, отримані від страхувальників.

Дохід від продажу в страховій компанії включає:

1. Страхові премії — це сума грошей, яку страхувальники сплачують страховій компанії за страхові послуги, згідно з укладеними договорами. Це основний дохід страховика.

2. Інвестиційні доходи — хоча це не є "продажем" у звичному розумінні, страховики часто отримують дохід від інвестицій своїх резервів або активів, зібраних від премій. Це можуть бути доходи від дивідендів, процентних платежів, приросту вартості активів.

3. Доходи від перестрахування — якщо компанія перестраhuє частину своїх ризиків, вона може отримати доходи від перестрахувальних платежів, що також може бути частиною доходу, який може враховуватися при оцінці загальних надходжень.

Ці показники є важливими для інвесторів, оскільки вони демонструють, яку віддачу вони можуть очікувати від своїх вкладень у компанію. З точки зору фінансової стійкості, рентабельність є важливим індикатором, оскільки компанія з високим і стабільним рівнем прибутковості має більше шансів подолати фінансові труднощі, зокрема раптове зростання страхових виплат або істотні зміни на ринку. Висока рентабельність також дозволяє формувати резерви, які можуть бути використані для покриття непередбачених витрат або для подальшого розвитку бізнесу.

Однак, якщо рівень рентабельності надмірно високий і не має обґрунтування, це може свідчити про потенційний ризик, що потребує детальнішого аналізу. Чим вищий коефіцієнт рентабельності, тим ефективніше компанія управляє своїми активами та стійкіша в фінансовому плані.

Розрахуємо дані показники на основі балансу компанії за 2021, 2022, 2023 роки.

Таблиця 2.22

Показники рентабельності ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» протягом 2021-2024 роках

Показник/рік	1 півріччя 2024 року	2023 рік	2022 рік	2021 рік
Чистий прибуток	22524	80 540	39 030	44 574
Загальні активи	1 953 863	2 688 404	1 939 165	1 485 092
Власний капітал	473 152	467 792	398 045	354 921
Дохід від продажу	1 139 868	1 992 149,1	1 228 700	1 062 823,6
ROA	1,2	3	2,1	3
ROE	4,8	17,3	9,8	12,56
ROS	2	4,1	3,2	4,2

* розраховано автором на основі даних фінансової звітності

Для страхових компаній в Україні значення коефіцієнта рентабельності активів (ROA) варіюється залежно від типу компанії (життя, майнове страхування тощо) і їхніх операційних стратегій. Зазвичай для українських страхових компаній нормальний ROA знаходиться в межах 1-3%. Більше значення може свідчити про надмірну ефективність управління активами, або про можливі операційні особливості.

У міжнародній практиці для страхових компаній нормальний ROA зазвичай знаходиться в межах 1-3%, хоча в деяких країнах, зокрема в розвинутих економіках, цей показник може бути дещо вищим. Для великих міжнародних компаній ROA може бути трохи вищим, до 4-5%, однак такі показники рідко трапляються внаслідок специфіки страхового бізнесу, що передбачає великий обсяг активів та довгострокове управління ними.

В Україні для страхових компаній нормальний коефіцієнт рентабельності власного капіталу (ROE) може коливатися в межах 10-15%. Це відображає середній рівень прибутковості на вкладений капітал. Вищі значення можуть бути ознакою високої ефективності або агресивної фінансової стратегії, що підлягає додатковому аналізу.

На міжнародному рівні для страхових компаній нормальний ROE зазвичай становить 8-15%. У великих компаніях, особливо в розвинутих країнах (США, Великобританія, Японія), цей показник може бути вищим, і навіть досягати 15-20%. Це вказує на ефективне використання власного капіталу та на успішну стратегію управління фінансами.

Для страхових компаній в Україні нормативне значення ROS може коливатися в межах 3-6%, залежно від типу страхування та фінансових стратегій компанії. Страхові компанії, особливо ті, що працюють у сферах обов'язкового страхування (наприклад, ОСЦПВ або медичне страхування), можуть мати менший рівень рентабельності через високий рівень конкуренції та обмеженість маржі. В той же час для компаній, що спеціалізуються на більш високоризикових продуктах або інвестиціях, рентабельність може бути вищою.

За кордоном, наприклад, у США та Великобританії для великих страхових компаній нормативний рівень ROS зазвичай знаходиться в межах 5-10%. Це обумовлено високим рівнем конкуренції і необхідністю управління витратами при наданні страхових полісів. В країнах Європейського Союзу рентабельність продажів страхових компаній зазвичай варіюється від 4% до 8%, залежно від конкретної країни і типу страхування. У Японії рентабельність продажів для страховиків часто знаходиться в межах 5-7%, хоча ці показники можуть змінюватися в залежності від економічної ситуації.

Загалом, в страховому бізнесі рентабельність продажів зазвичай нижча, ніж у багатьох інших галузях, оскільки велику частину доходів страхові компанії отримують не тільки через премії, але й через інвестиційні доходи та резерви, а їх витрати значною мірою пов'язані з виплатами за страховими випадками та утриманням резервів на майбутні зобов'язання.

На підставі проведених розрахунків, можу зробити висновок, що коефіцієнти рентабельності ПрАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» знаходяться в межах нормативних значень, із наближенням до верхньої межі, що свідчить про надійний фінансовий стан та прибутковість активів, власного капіталу компаній та її діяльності в цілому.

6. Коефіцієнт достатності капіталу або коефіцієнт власної фінансової безпеки

Коефіцієнт достатності капіталу страхової компанії розраховується через взаємозв'язок між власним капіталом та активами компанії. Він може служити індикатором того, яку частку від своїх активів компанія може покрити власним капіталом, що також допомагає оцінити рівень фінансової стійкості.

Формула коефіцієнта достатності капіталу виглядає так:

Коефіцієнт достатності капіталу = Власний капітал / Активи,

де власний капітал — це сума коштів, що належать страховій компанії, включаючи статутний капітал, нерозподілений прибуток, резерви та інші власні кошти;

активи — це всі ресурси, якими володіє компанія, у тому числі грошові кошти, інвестиції, дебіторська заборгованість, нерухомість, інші матеріальні й нематеріальні активи.

Показник показує, скільки власних коштів страхової компанії припадає на кожну одиницю її активів. Чим вищий цей коефіцієнт, тим меншою є залежність компанії від зовнішнього фінансування (зобов'язань) і тим більшу частину своїх зобов'язань вона може покрити за рахунок власних ресурсів.

Високий коефіцієнт свідчить про високу фінансову незалежність компанії, що зменшує ризик дефолту або неплатоспроможності. Якщо власний капітал компанії занадто малий відносно її активів, це може свідчити про високий рівень залучених зобов'язань, що збільшує ризик фінансових труднощів або неспроможності виконувати зобов'язання у разі необхідності (табл 2.23):

Таблиця 2.23

Показник коефіцієнта достатності капіталу ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» протягом 2021-2024 роках

Показник / рік	1 півріччя 2024 року	2023 рік	2022 рік	2021 рік
Власний капітал	473 152	467 792	398 045	354 921
Активи	1 953 863	2 688 404	1 939 165	1 485 092
Коефіцієнт достатності капіталу	24,3%	17,4%	20,6%	23,9%

Це означає, що 24,3% своїх активів ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», станом на кінець 2024 року покриває власним капіталом. Такий рівень є цілком достатнім, але для більшої фінансової стабільності бажано мати цей коефіцієнт дещо вищим.

Порівняємо цей показник із показниками інших страхових компаній за 2023 рік, що входять до ТОП-10 страхових компаній України (табл. 2.24):

Таблиця 2.24

**Показник коефіцієнта достатності капіталу ПрАТ УСК «Княжа
Вієнна Іншуранс Груп» у порівнянні з іншими страховими компаніями
протягом 2023 року**

	APX	TAC	Уніка	УСГ	ПЗУ	ІНГО
Власний капітал	2080247	904876	1689098	597576	968114	1191108
Активи	5646559	3908101	3839799	2729473	2718266	3678012
Коефіцієнт достатності капіталу	36,9%	23,2%	44%	21,9%	35,7%	32,4%

На підставі розрахунків бачимо, що середній показник серед 7 найбільших компаній України, знаходиться в межах 31%, що вище, ніж у ПрАТ УСК «Княжа ВІГ». Водночас, у страхової компанії «УСГ», що також входить до міжнародної групи «Vienna Insurance Group» цей показник нижче.

Коефіцієнт достатності капіталу через активи є важливим для оцінки фінансової стабільності компанії, оскільки він показує, як добре компанія здатна покрити свої зобов'язання власними коштами в порівнянні з її активами. Високий коефіцієнт є індикатором більшої надійності та зниженого фінансового ризику для страховика.

Оцінка фінансової стійкості страхових компаній здійснюється за допомогою різних методів та інструментів, які дозволяють визначити їх здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами та забезпечити стабільність у довгостроковій перспективі. У Україні та за кордоном основними підходами є аналіз фінансових показників, таких як коефіцієнти ліквідності, рентабельності, покриття резервів та платоспроможності, які ми розглянули. Зокрема, страхові компанії оцінюють рівень своїх активів і зобов'язань, а також здатність швидко реагувати на економічні зміни та фінансові труднощі. Важливими

інструментами є також стрес-тести, які моделюють різні економічні сценарії, а також регулярні аудити і перевірки, що дозволяють забезпечити відповідність вимогам регуляторів.

Зазначимо, деякі додаткові методи розрахунку фінансової стійкості, наведемо в табл. 2.25:

Таблиця 2.25

Додаткові методи розрахунку фінансової стійкості страхових компаній

Коефіцієнт покриття резервів	Визначає, наскільки достатніми є резерви компанії для покриття страхових зобов'язань. Розраховується як відношення страхових резервів до загальної суми зобов'язань
Моделі оцінки ризиків	Використання статистичних моделей та сценарного аналізу для оцінки ризиків і визначення потенційних фінансових втрат у разі різних ситуацій.
Аналіз чутливості	Оцінка впливу змін у ключових показниках (таких як премії, витрати, резерви) на фінансові результати компанії
Стрес-тестування	Проведення тестів на стійкість компанії до екстремальних, але реальних сценаріїв (економічні кризи, значні втрати)
Коефіцієнт прибутковості страхових премій	Показує, яка частка страхових премій переходить у прибуток, і є індикатором ефективності діяльності компанії. Використання комбінації цих методів дозволяє отримати комплексну картину фінансової стійкості страхової компанії та виявити потенційні ризики
Коефіцієнт покриття витрат на страхові виплати (KPSV)	Цей коефіцієнт показує, скільки компанія може виплатити на страхові претензії, виходячи зі своїх доходів. $KPSV = \frac{\text{Доходи від страхових премій}}{\text{Страхові виплати}}$ Доходи від страхових премій — це сума, яку компанія отримала від страхувальників за укладеними договорами. Страхові виплати — це сума, яку компанія виплатила за претензіями клієнтів. Цей коефіцієнт відображає здатність компанії покрити свої поточні зобов'язання за рахунок поточних доходів.
Коефіцієнт адекватності	Цей коефіцієнт показує, наскільки власний капітал компанії є достатнім для покриття її ризиків.

капіталу (КАС)	КАС = Власний капітал / Ризикові активи Ризикові активи — це активи, які можуть нести підвищений ризик для компанії (наприклад, інвестиції у високоризикові активи, необліковані зобов'язання). Цей коефіцієнт визначає, чи достатньо капіталу для покриття ризиків компанії.
Коефіцієнт заборгованості	Визначає частку боргових зобов'язань у загальній структурі капіталу (загальні зобов'язання / загальний капітал)
Фінансова автономія	Вимірює частку власного капіталу у загальних зобов'язаннях (власний капітал / загальні зобов'язання).
Коефіцієнт оборотності активів	Вимірює ефективність використання активів для генерування доходу (виручка / загальні активи).
Фінансовий ризик:	Оцінка ймовірності фінансових втрат через нерегулярності в грошових потоках, зміни в ринкових умовах або підвищення витрат
Чистий робочий капітал	Визначається як різниця між поточними активами та поточними зобов'язаннями, що показує наявність ресурсів для покриття короткострокових зобов'язань.
Коефіцієнт покриття відсотків	Оцінює здатність підприємства покривати свої витрати на обслуговування боргу (ЕВІТ / витрати на відсотки).
Капітальні витрати:	Аналіз інвестицій у основні засоби, що впливають на довгострокову фінансову стійкість підприємства.

За кордоном, крім традиційних методів, використовують також спеціалізовані рейтингові агентства, які оцінюють кредитоспроможність і фінансову стабільність страхових компаній, базуючись на різноманітних індикаторах, таких як аналіз ризиків, портфельних інвестицій і динаміки страхових виплат. В Україні ці методи теж застосовуються, однак рівень деталізації та масштаб таких оцінок може відрізнятися в залежності від специфіки регулювання і розвитку страхового ринку (табл. 2.26):

Таблиця 2.26

Альтернативні міжнародні практики розрахунку фінансової стійкості страхових компаній

Капітальної адекватності	Регулятори, такі як NAIC (Національна асоціація страхових комісій США) та Solvency II в Європі, вимагають від страхових компаній підтримувати певний
--------------------------	--

	рівень капіталу в співвідношенні до їх зобов'язань. Цей показник оцінює ризики і фінансову стійкість.
Системи рейтингів	Кредитні рейтингові агентства (наприклад, A.M. Best, Moody's, Standard & Poor's) надають рейтинги страховим компаніям, які оцінюють їх здатність виконувати фінансові зобов'язання. Рейтинг враховує фінансові показники, управлінські практики та ризики.
Моделі оцінки ризиків	Використання складних моделей, таких як Value at Risk (VaR) та Conditional Value at Risk (CVaR), для оцінки потенційних фінансових втрат у різних сценаріях.
Стрес-тестування	Регулярне проведення стрес-тестів для оцінки стійкості компанії до негативних економічних умов або значних фінансових втрат.
Моделі прогнозування банкрутств	Використання статистичних моделей, таких як Altman Z-score, для прогнозування ймовірності банкрутства на основі фінансових показників.
Аналіз чутливості	Визначення, як зміни в певних факторах (наприклад, зміни в ставках премій або витратах) впливають на фінансові результати компанії.
Внутрішні рейтингові системи	Страхові компанії часто розробляють власні системи внутрішніх рейтингів для оцінки ризиків і фінансової стійкості на основі специфічних для них параметрів.

Усі ці методи дозволяють отримати більш детальну та об'єктивну оцінку фінансової стійкості страхових компаній, допомагають комплексно оцінити фінансову стійкість страхової компанії, виявити потенційні ризики та розробити стратегії для їх управління, що важливо як для регуляторів, так і для інвесторів.

Під фінансовою безпекою страхової компанії розуміють спроможність протидіяти зовнішнім і внутрішнім загрозам, водночас гарантуючи виконання взятих на себе зобов'язань, забезпечуючи фінансову стійкість, надійність, зберігаючи прибутковість, платоспроможність та забезпечуючи сталість фінансово-економічного розвитку, мінімізуючи фактори впливу негативних чинників.

Новий Закон України «Про страхування», в редакції від 20.06.2024 року, у розділі VI «Вимоги щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика» визначає основні вимоги до регулятивного капіталу страховика, платоспроможності страховика, капіталу платоспроможності, мінімального капіталу при оцінці платоспроможності страховика за базовим підходом, спрощеного підходу до оцінки платоспроможності, додаткових вимог

до капіталу платоспроможності, технічних резервів, інвестиційної діяльності страховика, покриття технічних резервів активами, особливостей здійснення капіталізації (збільшення статутного капіталу) страховика за спрощеною процедурою. Розділ VII Закону «Облік, звітність, зовнішній аудит, розкриття інформації» визначає вимоги до звіту про платоспроможність та фінансовий стан страховика і страхової групи, а також до зовнішнього аудиту страховика.

Зазначимо, що до недавнього часу для оцінки фінансової надійності та ризиків вкладання коштів страхових резервів страховика використовували нормативи уповноваженого регулятора. Однак, у 2023-2024 роках Національний банк України (НБУ), як новий регулятор ринку страхування, відмінив більшість регуляторних актів попереднього регулятора. Сьогодні, на перехідному етапі адаптації до європейських норм, поки що не існує єдиного методологічного підходу до оцінювання та забезпечення економічної безпеки страховиків, що призводить до недоліків в регулюванні та управлінні страховими компаніями [39].

Підсумуємо, що оцінка фінансової стійкості ПрАТ УСК "Княжа Вієнна Іншуранс Груп" показала, що основні показники компанії знаходяться в межах нормативних значень або навіть перевищують їх, що свідчить про високий рівень фінансової надійності та стабільності. Розраховані коефіцієнти достатності капіталу, ліквідності та рентабельності підтверджують здатність компанії виконувати свої зобов'язання, навіть у складних умовах, зберігаючи фінансову стійкість.

Особливо варто відзначити, що, незважаючи на триваючу повномасштабну війну в Україні, яка триває вже третій рік, ПрАТ УСК "Княжа Вієнна Іншуранс Груп" змогла утримати всі основні показники надійності на стабільному рівні. Компанія продовжує ефективно виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та партнерами, що свідчить про її здатність адаптуватися до складних умов ринку та зберігати фінансову стійкість навіть в умовах війни та економічної нестабільності.

Таким чином, можна зробити висновок, що ПрАТ УСК "Княжа Вієнна Іншуранс Груп" знаходиться в стабільному фінансовому становищі, здатна ефективно реагувати на зміни в ринковій ситуації та на виклики, пов'язані з кризою в країні. Збереження і подальше зміцнення фінансової стійкості компанії в умовах війни буде залежати від подальшого оптимізування управлінських процесів та покращення ефективності управління активами й зобов'язаннями.

2.3. Оцінка ефективності впроваджених заходів із забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

Завдяки підтримці зовнішніх партнерів та послідовній грошовій політиці НБУ, міжнародні резерви України у 2023 році зросли на 42% та досягли 40,5 млрд доларів США.

На початку 2023 року інфляція знижувалася швидшими темпами, ніж очікувалося. Послабленню інфляційного тиску посприяли достатня пропозиція пального та продовольства, а також достатньо швидке відновлення енергетики від наслідків терактів російських загарбників. Важливими факторами було припинення емісійного фінансування, підвищення привабливості гривневих активів та зміцнення готівкового курсу гривні. В результаті, споживча інфляція за 2023 рік, в річному вимірі, уповільнилася до 5,1% з 26,6% у 2022 році.

У липні 2023 року Правлінням Національного банку було ухвалене рішення про зниження облікової ставки до 22% з 25%, які були встановлені ще у червні 2022 року. У вересні 2023 року НБУ було ухвалене рішення про подальше зниження облікової ставки з 22% до 20%, у жовтні до 16%, з 15 грудня 2023 року – до 15%, з 15 березня 2024 р. до 14,5%, з 26 квітня 2024 року до 13,5%, з 14 червня 2024 р. і на даний час (жовтень 2024 р.) діє облікова ставка в розмірі 13%. Такі кроки сприяють відновленню економіки України та водночас прибирають загрози макрофінансової стабільності.

Додатковим позитивним моментом було те, що 1 грудня 2023 року Національний Банк України послабив валютні обмеження, в тому числі щодо продажу іноземної валюти для банків та небанківських фінансових установ (зокрема і страховиків), а також дозволив перерахування коштів за кордон для проведення виплат за договорами страхування і перестрахування.

Одним із складних моментів стало припинення деяких інших регуляторних послаблень, наданих раніше урядом, а саме: з 1 серпня 2023 року скасовано мораторій (частково) щодо проведення податкових перевірок.

Незважаючи на всі заходи з боку Уряду та Національного банку, щодо утримання стабільної макро-економічної ситуації в країні в період війни, негативний вплив економічного середовища все ж таки є значним, зокрема, суттєва девальвація національної валюти по відношенню до долару США та Євро. У 2021 – 2024 році діяли наступні обмінні курси валют, що застосовувались для розрахунків у іноземній валюті:

Таблиця 2.27

**Обмінні курси валют, що застосовувались для розрахунків у
іноземній валюті у 2021-2024 році**

	31.09.2024 р.	31.12.2023 р.,	31.12.2022 р.,	31.12.2021 р.,
	гривень	гривень	гривень	гривень
1 долар США	41,1664	37,9824	36,5686	27,2782
1 євро	45,9541	42,2079	38,951	30,9226

У зв'язку з триваючою повномасштабною війною в Україні, страховий ринок зазнав значних змін, що вплинули на фінансову стабільність і безпеку багатьох компаній. Ведення активних бойових дій в Україні, не суттєво вплинуло на здатність ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» вести свою господарську страхову діяльність у 2022 – 2024 роках, оскільки вона не мала прямої залежності від логістичних ланцюгів постачання, тому цей фактор не став на зваді для продовження безперервної діяльності.

Однак, загальні фактори ринку впливали на кількість укладених договорів компанією на початку активних бойових дій, так як і на усі інші страхові компанії.

Не зважаючи на достатньо складну ситуацію в державі, «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» продовжувала і продовжує свою діяльність на безперервній основі. Здійснює страхові виплати, укладає договори страхування, своєчасно та в повному обсязі виконує свої зобов'язання перед клієнтами, партнерами, постачальниками і співробітниками. Повний результат впливу наслідків військової, економічної та політичної кризи на даний час важко спрогнозувати, однак вони можуть мати серйозний негативний подальший вплив на українську економіку.

ПрАТ УСК "Княжа Вієнна Іншуранс Груп" адаптувала свою стратегію до нових реалій, впровадивши низку заходів для забезпечення фінансової безпеки, захисту активів та підтримки клієнтів. У цьому розділі розглянуто основні заходи, які були впроваджені компанією, їх ефективність та вплив на фінансову стійкість компанії.

1. Адаптація бізнес-процесів і оптимізація витрат.

Одним із перших кроків для забезпечення фінансової безпеки стала адаптація внутрішніх бізнес-процесів до умов воєнного часу. ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» оптимізувала витрати на адміністрування та операційну діяльність, зокрема:

- зменшила витрати на оренду офісів, шляхом проведення переговорів із власниками приміщень, об'єднання малорентабельних підрозділів в один рентабельний, переведення частини працівників на дистанційну роботу;
- оптимізувала витрати на маркетинг та рекламу, зменшивши бюджет на друк кольорових фірмових бланків, рекламної продукції компанії, розміщення банерів та зовнішньої реклами;
- зменшила витрати на комунальні послуги в деяких великих підрозділах, шляхом придбання альтернативних економніших джерел опалення;

- переглянула умови з постачальниками та партнерами для зменшення операційних витрат;
- підсилила контроль у врегулюванні страхових випадків.

Завдяки таким заходам компанія змогла зберегти ефективність операцій при мінімізації фінансових втрат. Скорочення витрат на оренду та комунальні послуги дозволило знизити операційні витрати, а оптимізація рекламних бюджетів сприяла більш ефективному використанню ресурсів у кризовий період.

2. Забезпечення ліквідності та підтримка капітальної достатності.

В умовах непередбачуваних економічних і військових змін, ключовим завданням для компанії стало забезпечення ліквідності та достатності капіталу для виконання зобов'язань перед клієнтами.

У 2023 році «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» збільшила свої вкладення у фінансові активи, які являються гарантією забезпечення платоспроможності, покриття страхових резервів, здатності виконувати взяті на себе зобов'язання перед клієнтами. У 2023 році, порівняно з 2022 роком, приріст довгострокових фінансових активів склав 13,7 % (928 857 тис. грн. у 2023 році, проти 816 694 тис. грн. у 2022 році).

Також «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» збільшила вкладення у 2023 році у поточні фінансові активи на 112 163 тис. грн., у порівнянні з даними 2022 року. Це свідчить про стабільні наміри Компанії продовжувати безперервну страхову діяльність у майбутньому.

Компанія продовжує свою стратегію розміщення активів виключно у банках із державним та іноземним капіталом.

Були переглянуті страхові тарифи по автотранспортних видах страхування у співвідношенні до рівня виплат або збитковості конкретного продукту.

Ці заходи дозволили компанії зберегти високий рівень ліквідності, навіть під час складної ситуації на ринку. Збільшення резервів і оптимізація

інвестиційної політики забезпечили належний рівень капітальної достатності, що дозволило уникнути проблем із виконанням зобов'язань перед клієнтами.

3. Розширення цифрових каналів продажу і покращення доступу до послуг.

У кризовий період перших місяців повномасштабного вторгнення, коли фізичні контакти та традиційні канали комунікації стали менш доступними, ПрАТ УСК "Княжа Вієнна Іншуранс Груп" активно використовувала та розвивала цифрові канали для забезпечення безперебійної роботи з клієнтами. Ще до початку повномасштабного вторгнення компанія займала лідируючі позиції по впровадженню електронних полісів ОСЦПВ та Зеленої Картки, тому їй було легше адаптуватись до нових реалій у 1-2 кварталі 2022 року. Додатково у 2022 – 2024 роках було реалізовано:

- розширення можливостей для онлайн-оплати (реалізована можливість оплати полісів за посиланням, через систему «Портмоне»);
- можливість проходження он-лайн врегулювання страхових випадків, подача документів через сайт страхової компанії, як по автострахованню так і по особистим видам;
- з 1 травня 2024 року, ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» запровадила чат-боти для можливості надання цілодобової онлайн-підтримки своїм клієнтам через популярні в Україні месенджери Telegram та Viber. Окрім онлайн врегулювання користувачі можуть записатися на он-лайн консультацію лікаря, придбати поліс страхування, тощо.
- створено мобільний додаток для роботи страхових агентів компанії;
- укладені угоди та налаштовані продажі договорів страхування ОСЦПВ, НВ, ЗК та інших продуктів з деякими банками та відомими в Україні он-лайн платформами.
- Більшість своїх підрозділів компанія забезпечила безперебійними джерелами живлення - генераторами, зарядними станціями.

Завдяки впровадженню та розвитку цифрових технологій, компанія змогла значно зменшити вплив обмежень, пов'язаних з війною, забезпечивши

клієнтів безперешкодним доступом до послуг у режимі онлайн. Це не лише знизило операційні витрати, але й підвищило рівень задоволеності клієнтів.

4. Підвищення рівня корпоративної соціальної відповідальності (CSR).

ПрАТ УСК "Княжа Вієнна Іншуранс Груп" також зробила акцент на підвищенні соціальної відповідальності в умовах воєнного часу.

В першу чергу, з боку керівництва та управлінського персоналу компанії були задіяні усі міри задля комфортного, безпечного та безперебійного робочого процесу усіх співробітників. Заробітна плата виплачувалась та продовжує виплачуватись в повному обсязі та вчасно.

В перші дні війни усім співробітникам компанії були виплачені зарплати за лютий, березень 2022 року та одноразова матеріальна допомога. Також, впродовж 2022 - 2024 років ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» в повному обсязі і вчасно здійснювала оплату всіх обов'язкових податків та платежів до бюджету, не допускала появи заборгованості. Переважна більшість працівників Компанії продовжила працювати в штатному режимі (табл. 2.28):

Таблиця 2.28

Кількість працівників ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» у 2021-2023 р.р.

	2023 рік	2022 рік	2021 рік
Кількість працівників	596	624	656

За кошти компанії були впровадженні програми страхування працівників компанії на випадок смерті з будь якої причини, отримання травм, інвалідності, настання критичних захворювань;

Впродовж 2022, 2023 та 1 півріччя 2024 року компанія в повному обсязі продовжувала сплачувати заробітну плату мобілізованим працівникам.

СК “Княжа VIG” виступила інформаційним партнером благодійного проєкту Mama Special 2024, організатором якого є благодійний фонд «Мрію жити».

У червні 2022 року Aon та Lloyd's оголосили про започаткування нової страхової співпраці з Vienna Insurance Group (VIG), для підтримки процесу відновлення України. Ця ініціатива є частиною приватного фінансування між Великобританією та Україною, і передбачає надання прискореного доступу до додаткових міжнародних перестрахових ресурсів. Метою є забезпечення покриття для компаній, що працюють в Україні, у сфері виробничих та будівельних ризиків, за винятком військових.

Таке партнерство дозволить використовувати досвід українського страхового ринку для розширення внутрішнього перестрахування, що, у свою чергу, забезпечить важливу фінансову підтримку для відновлювальних робіт. Для реалізації цього плану Aon та Lloyd's об'єднали сили з одним із найбільших українських страховиків — Vienna Insurance Group (VIG). Це співробітництво дозволить забезпечити як договірне, так і факультативне перестрахування, що збільшить можливості для українських і міжнародних клієнтів у сфері виробничої та будівельної діяльності.

Усі ці заходи сприяли не лише поліпшенню іміджу компанії, але й стали важливим елементом стратегії фінансової стабільності, оскільки посилили довіру до бренду з боку клієнтів і партнерів, підвищили корпоративну репутацію на ринку.

5. Вдосконалення стратегій управління ризиками.

Управління ризиками є однією з ключових компетенцій Vienna Insurance Group. Страхова діяльність передбачає усвідомлене прийняття різних ризиків і ефективне їх адміністрування. Одна з головних задач управління ризиками в VIG — це гарантія того, що зобов'язання за страховими полісами можуть бути виконані в будь-який момент.

Відділ корпоративного управління ризиками Vienna Insurance Group розробляє основні принципи для всіх дочірніх компаній Групи. Кожна компанія в межах Групи відповідає за управління своїми ризиками, дотримуючись визначених рамок і стандартів. Андерайтери ПрАТ УСК «Княжа ВІГ» мають

можливість проходити навчання та підвищення своєї кваліфікації на базі головного офісу VIG.

Особливу увагу приділяють постійному вдосконаленню та оптимізації системи управління ризиками, що є важливою частиною корпоративної стратегії. Це включає в себе розвиток культури управління ризиками та контролю в межах Групи, що підкріплюється прозорими і зрозумілими процесами і рішеннями на всіх рівнях організації.

Структура управління ризиками у Vienna Insurance Group виглядає так:

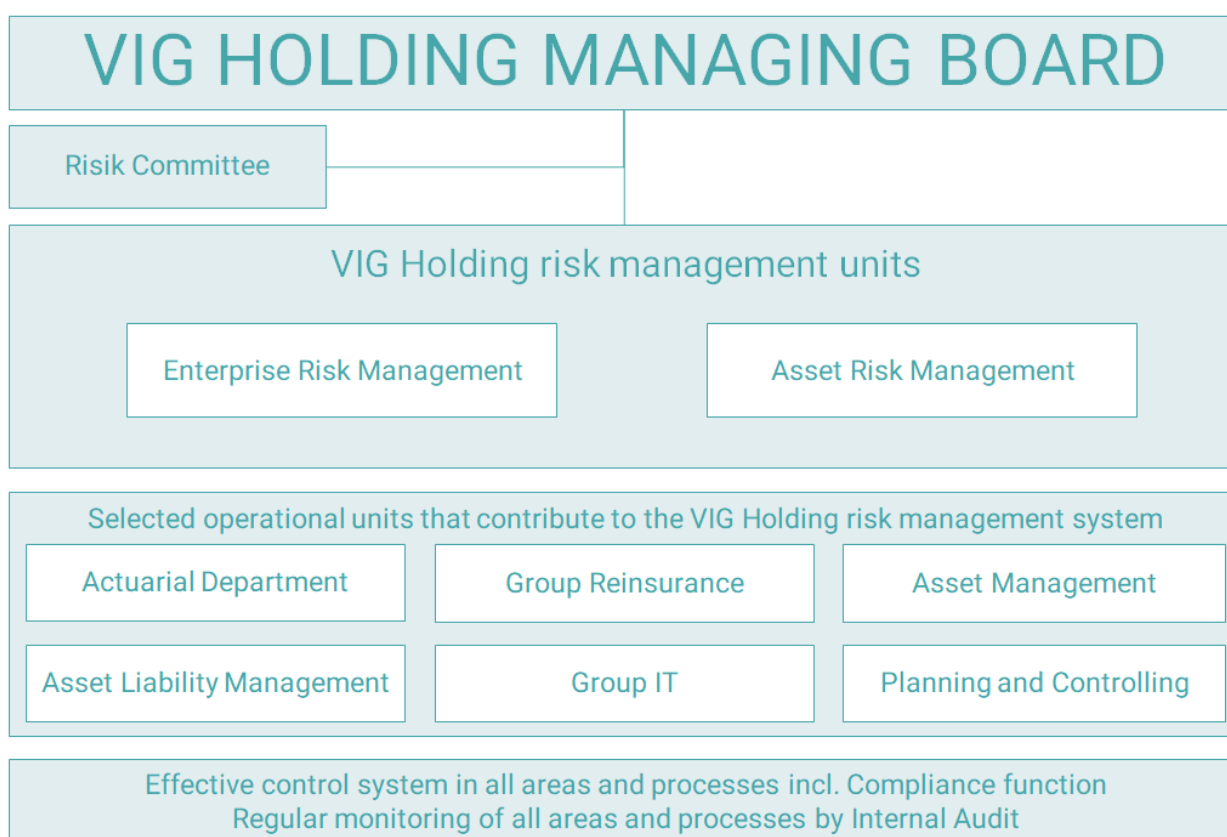

Рис. 2.2. Структура управління ризиками у Vienna Insurance Group

Ризики, що виникають в андеррайтингу майна та нещасних випадків, в основному управляються через актуарні моделі, які використовуються для визначення тарифів і моніторингу прогресу в обробці претензій. Крім того, розроблені чіткі інструкції для прийняття страхових ризиків. У сфері страхування життя та здоров'я основними андеррайтинговими ризиками є

біометричні фактори, такі як очікувана тривалість життя, непрацездатність, хвороби та потреба в догляді. Для ефективного управління цими ризиками Vienna Insurance Group формує резерви для покриття майбутніх страхових виплат.

Для обмеження потенційних зобов'язань, що виникають внаслідок страхування, компанія передає частину ризиків на міжнародний ринок перестрахування. Перестрахування розподіляється серед численних міжнародних перестрахових компаній, що дозволяє знизити концентрацію ризику. VIIG ретельно перевіряє кредитоспроможність своїх перестраховиків, щоб мінімізувати вплив потенційної неплатоспроможності окремих компаній.

Окрім андеррайтингових ризиків, Vienna Insurance Group стикається з іншими видами ризиків, які аналізуються та керуються через систематичний процес управління ризиками. Для контролю за цими ризиками використовуються різні стратегії, такі як уникнення, зменшення, диверсифікація, передача та прийняття ризиків і можливостей.

У ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» реалізовано Стратегію управління ризиками (СУР), яка відповідає вимогам до організації та функціонування системи управління ризиками, визначеним Розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері фінансових послуг № 295 від 04 лютого 2014 року.

Компанія застосовує систему управління ризиками, що включає низку організаційно-фінансових заходів, спрямованих на мінімізацію можливих втрат у разі виникнення негативних подій. Система управління ризиками включає кілька основних етапів:

1. Ідентифікація ризиків – процес виявлення та реєстрації всіх потенційних джерел ризиків, які можуть вплинути на досягнення стратегічних цілей компанії. Цей етап включає перегляд наявних ризиків та джерел ризиків, що могли змінитись, а також ідентифікацію нових ризиків, які потребують врахування. Актуальний список ризиків компанії містить дев'ять основних груп: ринкові, андеррайтингові, ризики нематеріальних активів, ризики

дефолту контрагента, ризики ліквідності, операційні, стратегічні, репутаційні та ризики учасників фінансової групи.

2. Оцінка ризиків – цей етап включає визначення значущості кожного ризику та класифікацію його за рівнем впливу, що може бути оцінено як «Низький», «Помірний», «Високий» або «Дуже високий». Оцінка здійснюється за допомогою кількісних і якісних методів, таких як ймовірність і чутливість, або через експертні оцінки. Ризики також можуть оцінюватися на основі декількох різних критеріїв одночасно. Для більш ефективного управління ризиками компанія створює Карту ризиків.

3. Аналіз і обробка ризиків – на цьому етапі вибираються найбільш ефективні способи мінімізації ризиків. Основні методи обробки ризиків включають: уникнення ризику, зменшення ризику, передача ризику та прийняття ризику.

4. Прийняття управлінських рішень – цей етап передбачає прийняття рішень щодо зменшення ризиків. Після прийняття рішень щодо мінімізації, відповідальні підрозділи повинні оперативно та ефективно реалізувати ці рішення.

5. Моніторинг ризиків – процес контролю за ефективністю та своєчасністю виконання планів, що були розроблені для зменшення ризиків.

6. Звітування – на цьому етапі здійснюється звітність по всіх попередніх етапах управління ризиками. Звіти готуються відповідальними працівниками, що займаються управлінням ризиками.

Ці етапи складають основну структуру управління ризиками в компанії, що дозволяє мінімізувати негативні впливи на її діяльність і забезпечити стабільність та ефективність роботи.

Одним з важливих кроків стало вдосконалення внутрішніх механізмів управління ризиками, особливо в контексті війни. ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» посирила:

1) оцінку та моніторинг фінансових і страхових ризиків, пов'язаних із військовими діями.

2) проведення регулярних стрес-тестів для оцінки впливу надзвичайних ситуацій на фінансову стійкість компанії.

Удосконалення політики резервування на випадок надзвичайних збитків від військових ризиків.

Завдяки активній роботі з управління ризиками компанія змогла своєчасно виявити потенційні загрози для фінансової стабільності та вжити необхідних заходів для їх мінімізації, що стало важливим фактором збереження надійності.

ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» продемонструвала високу адаптивність та ефективність в умовах воєнного часу. Впроваджені заходи дозволили компанії не лише зберегти фінансову стійкість, а й продовжити надавати якісні послуги своїм клієнтам. Оптимізація витрат, забезпечення ліквідності, розвиток цифрових каналів, підтримка соціальних ініціатив та вдосконалення управління ризиками стали основними інструментами для збереження стабільності і розвитку компанії в умовах кризи.

Забезпечення фінансової безпеки в умовах війни вимагає постійного моніторингу та швидкої адаптації до змінюваних умов. Проте, впровадження цих стратегічних заходів засвідчило готовність ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» до подальших викликів і зміцнення її позицій на ринку в післявоєнний період.

Висновки до розділу 2:

1. ПАТ «Українська страхова компанія «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» є надійною страховою компанією національного масштабу, яка активно розвивається на страховому ринку України з 1997 року. З 2005 року вона є частиною потужної європейської фінансової групи Vienna Insurance Group.

2. Станом на 13 серпня 2024 року, на ринку страхових послуг України залишилось працювати 67 страховиків non-life і 11 life-страховиків. Суттєве зниження кількості страхових компаній в Україні, зумовлене насамперед суттєвими змінами до законодавства, які запроваджені з 01 липня 2024 на шляху до євроінтеграції нашої країни, а саме через жорсткі вимоги до платоспроможності та мінімального статутного капіталу.

3. Нові вимоги, в перспективі, сприятимуть підвищенню рівня довіри до страхування серед клієнтів, присутності на ринку страхування надійних гравців із достатнім запасом платоспроможності, таких як ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

4. Оцінка фінансової стійкості ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» показала, що основні показники компанії знаходяться в межах нормативних значень або навіть перевищують їх, що свідчить про високий рівень фінансової надійності та стабільності. Розраховані коефіцієнти достатності капіталу, ліквідності та рентабельності підтверджують здатність компанії виконувати свої зобов'язання, навіть у складних умовах, зберігаючи фінансову стійкість.

5. Незважаючи на триваючу повномасштабну війну в Україні, яка триває вже третій рік, ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» змогла утримати всі основні показники надійності на стабільному рівні. Компанія продовжує ефективно виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та партнерами, що свідчить про її здатність адаптуватися до складних умов ринку та зберігати фінансову стійкість навіть в умовах війни та економічної нестабільності.

6. ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» знаходиться в стабільному фінансовому становищі, здатна ефективно реагувати на зміни в ринковій ситуації та на виклики, пов'язані з кризою в країні. Збереження і подальше зміцнення фінансової стійкості компанії в умовах війни буде залежати від подальшого оптимізування управлінських процесів та покращення ефективності управління активами й зобов'язаннями.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

3.1. Розробка стратегічних заходів для забезпечення фінансової безпеки страхових компаній України та світу в умовах криз та невизначеності

Складне економічне та військово-політичне становище країни, а також сучасні умови функціонування, підвищують значення фінансової безпеки для страхових компаній.

Однією з основних проблем у забезпеченні фінансової безпеки страхових компаній є відсутність концептуальних засад для побудови та функціонування механізму її управління, що ускладнює дієве запобігання загрозам, оптимальне використання наявного потенціалу та загальне підтримання належного рівня фінансової безпеки.

Механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії є базовою ланкою загальної системи управління страховим бізнесом. Він охоплює комплекс економічних методів, принципів, функцій, завдань, інструментів і важелів, що впливають на стан та динаміку діяльності страховика. Елементи цього механізму містять складну, структуровану систему з кількома рівнями та організовані у вигляді окремих підсистем: функціональна та організаційна структури, управлінська підсистема, підсистема цілей і завдань та інші.

Здійснивши аналіз методів та інструментів механізму управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання й взявши до уваги завдання, що стоять перед системою фінансової безпеки, можна рекомендувати низку заходів для підвищення її результативності.

Отже, найефективніше вдосконалювати механізм управління фінансовою безпекою страховика шляхом його реалізації у трьох напрямках (рис. 3.1):

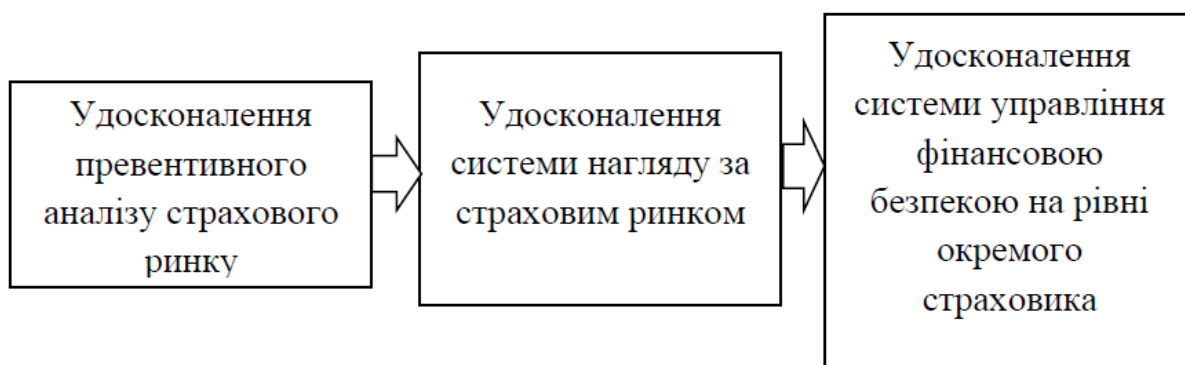

Рис. 3.1. Напрями вдосконалення системи управління фінансовою безпекою страховика

Для зменшення ризиків та загроз фінансовій безпеці страхової компанії необхідно визначити завдання, які потребують пріоритетного вирішення, а саме:

- організовувати та постійно утримувати високий професійний рівень співробітників;
- сприяти розвитку технологічних можливостей для збереження належного рівня конкурентоспроможності.
- забезпечення високої результативності управління;
- гарантувати достатній обсяг і належний рівень прибутковості інвестицій;
- забезпечувати фінансову стабільність і стимулювати економічний розвиток страхової компанії;
- сформулювати умови для оперативного та результативного подолання страховою компанією фінансової кризи.

Ключовим аспектом проведення стрес-тестування є обґрунтований вибір стрес-сценаріїв, які мають охоплювати кризові сценарії як для окремої страхової компанії та системно важливих страховиків, так і для всього страхового ринку. Важливо врахувати також сценарії економічних, політичних

та військових криз, а також сценарії економічного підйому, щоб оцінити ризики можливого дисбалансу економіки.

На думку автора, важливим є класифікація комплексу заходів щодо вдосконалення механізму управління фінансовою безпекою за напрямками впливу (рис. 3.2):

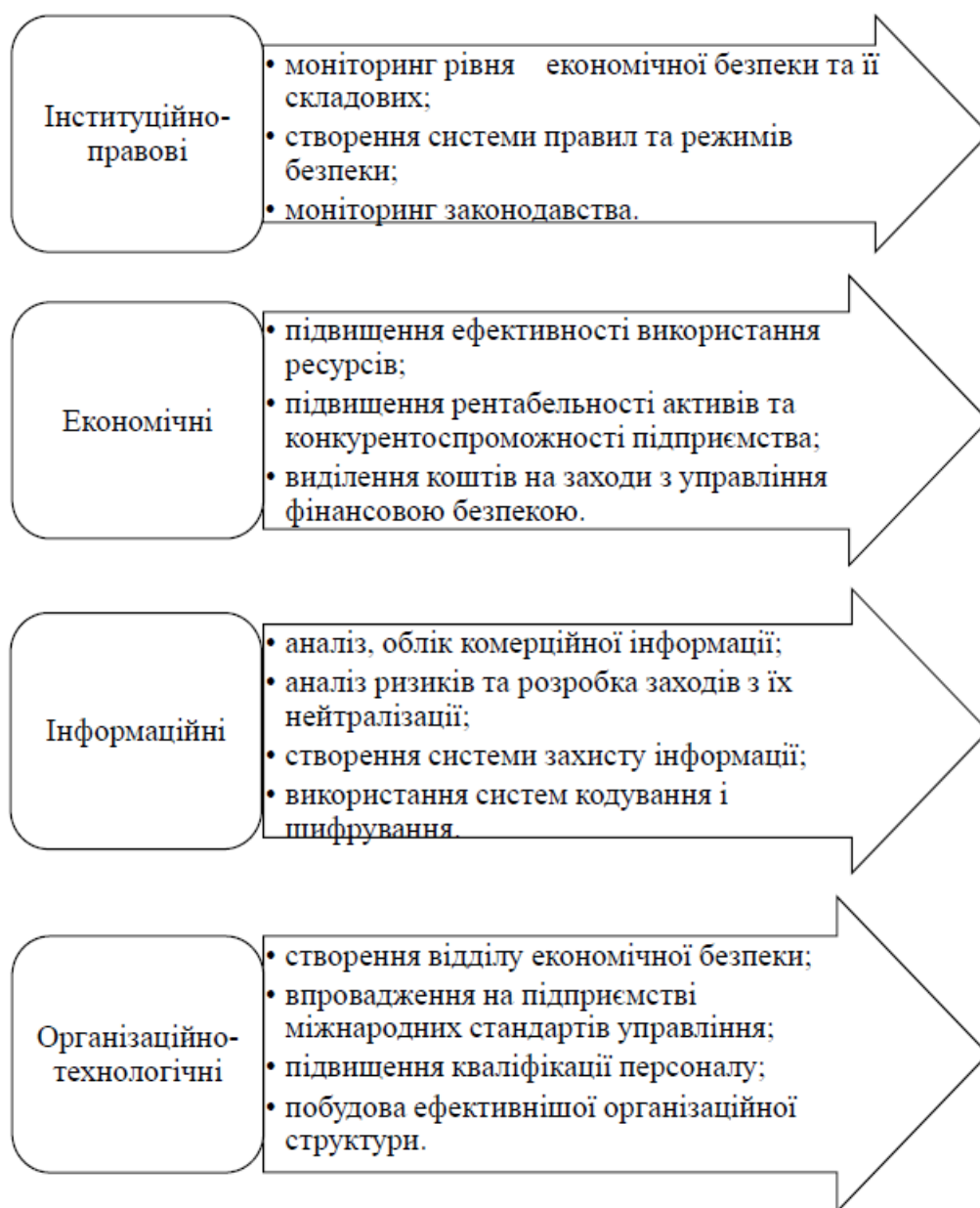

Рис. 3.2. Класифікація комплексу заходів з вдосконалення механізму управління фінансовою безпекою

Для підвищення фінансової безпеки страхового ринку вітчизняного ринку важливим є розроблення методологічних принципів до оцінки системи фінансової безпеки української економіки. На думку автора, основними

ознаками ефективності структури фінансової безпеки страхових компаній є максимізація прибутку, покращення якості послуг і збільшення ринкової вартості українських страхових компаній.

Фінансова стійкість страхового ринку, зокрема страхових компаній, є ключовою через значущість даного сектору для економіки держави. Захист фінансів компанії має прямий вплив на її стабільність та ефективність. Міжнародна практика свідчить, що навіть відносно невеликі інвестиції можуть суттєво вплинути на фінансову безпеку компанії, потенційно призводячи до її ослаблення, що згодом може створити умови для злиття, поглинання або ліквідації.

Фінансова безпека страхової компанії значною мірою залежить від здатності управлінського апарату підтримувати стабільність її діяльності та потребує ретельного контролю кожної сфери. Ефективність відповідних заходів для покращення фінансової безпеки значно зростає, якщо вони враховують чинники ендогенного і екзогенного впливу на страхову компанію:

- механізм перестрахування має бути результативним, тобто забезпечувати оптимальний баланс між отриманими вигодами та витратами, пов'язаними з його використанням;

- страхова компанія повинна забезпечити збалансованість доходів і витрат, встановлюючи обґрунтований і дієвий страховий тариф, адже неправильний підхід до розрахунку тарифів може поставити компанію в не вигідне становище на ринку та знизити її конкурентоспроможність;

- для створення стабільного страхового портфеля необхідно досягти оптимального балансу між надійністю та прибутковістю через постійний моніторинг і коригування співвідношення між різними видами страхування, розмірами страхових сум та рівнями ризику об'єктів, враховуючи як діючі, так і нові страхові договори;

- створення страхових резервів дозволяє покривати витрати страхувальників у разі настання страхового випадку для конкретного виду

ризик, що дозволяє страховій компанії ефективно розподіляти відповідальність за різними напрямками страхування.

Крім того, можна визначити й інші важливі критерії, які впливають на фінансову стабільність страхової компанії:

- диверсифікації напрямів діяльності;
- впровадження фінансового моніторингу;
- гнучкість страхової компанії;
- необхідність реалізації механізму бюджетування.

Важливим кроком для підвищення фінансової безпеки страхової компанії є запровадження інноваційних послуг і новітніх технологій. Активна інноваційна діяльність у різних напрямках забезпечує компанії конкурентні переваги, сприяє стабільному зростанню прибутків і створює можливості для подальших інвестицій у розвиток нових послуг та технологічних рішень [23].

Інноваційно-технологічні досягнення, зокрема розвиток цифрових технологій, штучного інтелекту, хмарних технологій та доступ до нових джерел даних, значно змінює традиційні аспекти страхової діяльності, радикально трансформуючи конкурентне середовище. Зазначимо традиційні напрями роботи страхових компаній, які зазнають найбільших змін під впливом технологічного та інноваційного розвитку або можуть бути вдосконалені завдяки реалізації інформаційних технологій [24]:

1) Обслуговування клієнтів. Сучасні цифрові канали зв'язку (web-сайти, мобільні додатки, соціальні мережі, chat-бот та віртуальні асистенти, які можуть швидко відповідати на запити клієнтів, надавати консультації та підтримку в режимі 24/7) дозволяють ефективно взаємодіяти з клієнтами, забезпечуючи швидке реагування на їх запити і водночас знижуючи витрати на обслуговування.

Традиційно страхові поліси продавались переважно через фізичні канали зв'язку, зокрема офіси та відділення, зокрема за участі страхових агентів. Однак, через розширення цифрових каналів продажу та обслуговування все більшу популярність серед страхувальників набувають цифрові канали, а саме

традиційних web- і мобільних каналів самообслуговування, chat-бот, віртуальних помічників та інше [22].

Впровадження сучасних і зручних інструментів для дистанційного обслуговування є важливою конкурентною перевагою, що дозволяє зменшити присутність великої мережі офісів, що, в свою чергу, знижує операційні витрати страхової компанії та одночасно розширює її ймовірну клієнтську базу.

Отже, можна зробити висновок, що мобільний додаток з інтуїтивно зрозумілим інтерфейсом кардинально змінює підхід до обслуговування клієнтів. У зв'язку з цим важливим стає розробка страхового додатку, орієнтованого на потреби користувачів, який повинен відповідати таким опціям:

- мати зручний та доступний інтерфейс;
- бути доступним зі персональних гаджетів;
- підтримка дистанційного укладання договору страхування із використанням електронно-цифрового підпису;
- мати сучасні опції оплати – Apple Pay, Google Pay та інші, які широко застосовуються;
- повинен містити базу знань або розділ з відповідями на часто задавані питання;
- мати можливість повідомити про факт настання страхового випадку / подати заявку на відшкодування тощо.

2) *Розробка нових продуктів і сервісів* – є важливим напрямком для страховиків, де інформаційні технології відіграють ключову роль, адже дозволяють швидко реалізовувати нові страхові продукти на ринок, що сприяє залученню нових клієнтів і конкурентоспроможності компанії.

Впровадження нових продуктів та технологій зазвичай потребує значних інвестицій у розробку, тестування та адаптацію до потреб ринку, а саме:

- впровадження нових продуктів та технологій часто вимагає значних початкових інвестицій для придбання обладнання, програмного забезпечення та інтеграції з існуючими системами;

– наявності працівників для технічної підтримки інфраструктури, що включає забезпечення резервного копіювання, наявність резервного живлення та ліній передачі даних, а також моніторинг стану систем.

Дані проблемні аспекти в роботі можуть бути значною мірою усунені завдяки використанню хмарних технологій, що передбачає розгортання інформаційних систем на обчислювальних можливостях спеціалізованого провайдера хмарних послуг.

Ключові переваги застосування хмарної інфраструктури у порівнянні із інформаційною системою, створеною на локальній інфраструктурі страхової компанії [22; 24]:

1. Співвідношення «витрати-ефективність». Використання хмарної технологічної інфраструктури дозволяє значно зменшити або навіть усунути необхідність у купівлі та обслуговуванні серверів та допоміжного обладнання, що знижує пов'язані з цим витрати та зусилля.

2. Швидкість впровадження нових технологічно-інноваційних рішень, призводить до прискореного запуску нових продуктів на ринок, а також до оперативнішого внесення змін в існуючі процеси та процедури.

3. Можливість практично безмежного масштабування та впровадження технологій.

Страхові компанії, що працюють на українському страховому ринку, активно реагують сучасні технологічні процеси, зокрема з огляду на ризики знищення інфраструктури та втрати даних під час воєнного стану. Зокрема, з початку війни росії проти України в лютому 2022 року стало відомо про щонайменше два успішні кейси повністю або частково переміщення технологічних платформ страховиків до хмарного середовища – це страхові компанії «ІНГО» та «PZU Україна» [26].

3) *Управління бізнес-процесами.* Автоматизовані системи управління змінюють підхід до виконання робочих завдань в напрямі зменшення ручної рутинної праці, що сприяти збільшенню інновацій та творчих рішень у бізнес-процесах. Це дозволяє компаніям зосередитися на вдосконаленні взаємодії з

клієнтами, швидше адаптуватися до нових можливостей на ринку та створювати унікальні продукти й послуги.

Поряд із традиційним використанням автоматизованих систем управління, компанії страхової галузі все активніше впроваджують рішення на основі штучного інтелекту (ШІ), розширюючи можливості оптимізації процесів та покращення клієнтського досвіду (рис. 3.3):

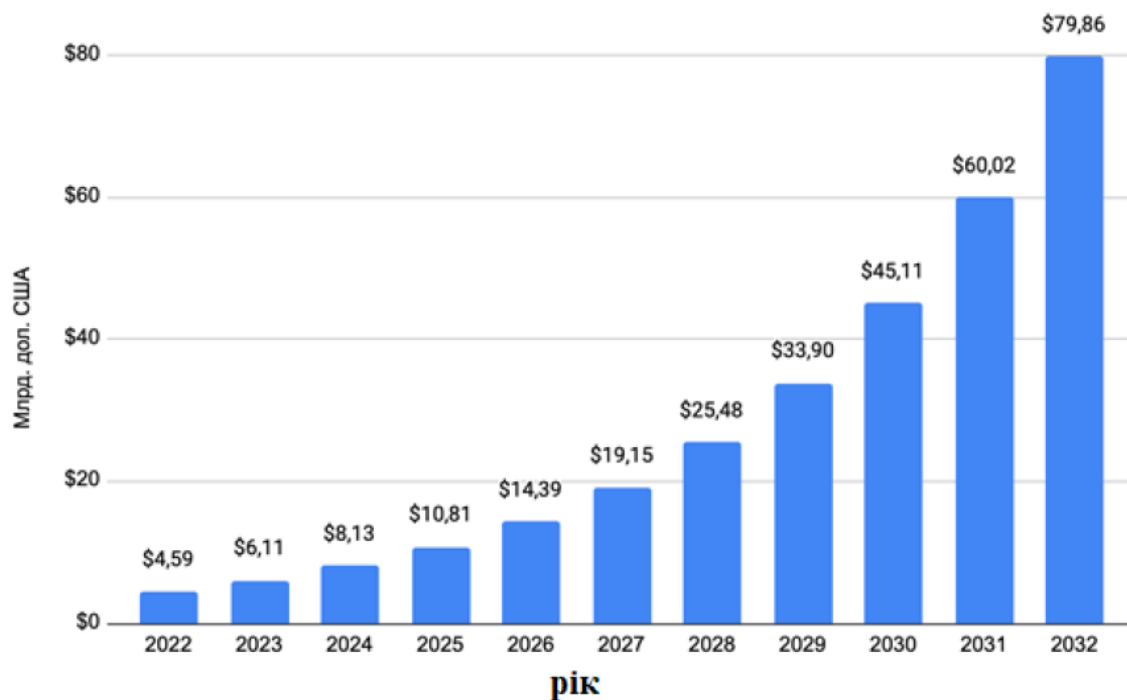

Рис. 3.3. Тенденції застосування штучного інтелекту на страхових ринках світу протягом 2022-2032 рр.

За прогнозами та оцінками аналітиків в 2022 р. застосування штучного інтелекту в страховій галузі за оцінками варіюється близько 4,6 млрд \$ та за прогнозами матиме тенденцію до зростання майже в 20 разів (до близько 80 млрд \$) до 2032 р. Так, страхові компанії, що застосовують віртуальних помічників на основі LLM (Large language model), зазначають, що за допомогою штучного інтелекту вже обробляє до 90% вхідних документів і до 70% претензій [28].

Подальше застосування здатностей штучного інтелекту, ймовірно, зосередиться на розробці інноваційних підходів до продажів, андерайтингу, обробки претензій і обслуговування клієнтів. Замість тільки підвищення

продуктивності, акцент буде зроблено на створенні унікального клієнтського досвіду та адаптації до нових викликів ринку.

На українському страховому ринку поки що бракує достовірної інформації про широкомасштабне застосування штучного інтелекту. Найбільш помітним прикладом є віртуальні помічники на веб-сайтах страхових компаній, які допомагають автоматизувати базові запити клієнтів. Проте перспективи інтеграції ШІ залишаються значними, і очікується, що технології, спрямовані на аналіз даних, виявлення шахрайства та автоматизацію процесів, з часом стануть актуальнішими для українського страхового ринку. [28].

4) *Управління ризиками та боротьба з шахрайством.* Інформаційні технології здатні значно підвищити ефективність виявлення та аналізу підозрілих операцій, які можуть свідчити про зловживання страховими послугами або шахрайство. Це допомагає мінімізувати ризик неправомірних виплат, що, своєю чергою, сприяє посиленню довіри до страхової компанії, оптимізації її витрат і збереженню фінансової стабільності [30].

Автоматизована обробка претензій оптимізує стандартні процеси, дозволяючи фахівцям зосередитися на складних та нетипових випадках. Завдяки розширеній аналітиці шахрайські заяви виявляються швидше й точніше, що допомагає знижувати витрати компаній та забезпечувати захист чесних клієнтів. Прогностична аналітика, своєю чергою, дозволяє передбачати можливі ризики ще до їх виникнення, сприяючи розробці стратегій для їхньої мінімізації.

Реалізація напрямів управління ризиками штучного інтелекту передбачається за трьома напрямками [34]:

- нормативно-правове забезпечення (державна політика в галузі штучного інтелекту, правове регулювання та міжнародна співпраця);
- технічне забезпечення (заходи щодо протидії впливам ШІ є важливими складовими забезпечення безпеки в умовах технологічного прогресу);
- організаційним (проведення освітніх, управління ризиками, розвитку відповідальної культури використання технологій). (табл. 3.1):

Таблиця 3.1

Ключові інформаційні технології та інноваційні рішення на ринку страхування України

Технологія / Рішення	Опис можливостей	Основні напрямки використання
Клієнтські веб-сайт та мобільні додатки, чат-боти	Дистанційне обслуговування: - укладання договору страхування; - подання заявки на відшкодування; - інформація про послуги, підтримка клієнтів;	1. Продаж страхових послуг. 2. Підтримка клієнтів 3. Врегулювання страхових претензій
Телематика	Супутниковий GPS моніторинг транспорту і майна в дорозі, рухомих об'єктів	1. Транспортна телематика 2. Контроль витрат 3. Розширена аналітика
Відеохостинг	Розміщення відеоматеріалів на певну тематику	Підтримка клієнтів
ERP-системи	Інформаційні системи управління ресурсами підприємства - Enterprise resource planning	Управління процесами і ресурсами компанії
CRM-системи	Управління взаємодією з клієнтами - Customer relationship management (CRM)	Взаємодія з клієнтами
Хмарні технології	Використання рішень провайдера (на противагу рішень на базі власної інфраструктури - on premises): - Інфраструктура як сервіс (IaaS) - Платформа як сервіс (PaaS) - Програмне забезпечення як сервіс (SaaS)	1. Управління внутр. бізнес процесами. 2. Впровадження нових продуктів. 3. Обслуговування клієнтів.
Великі дані (Big data)	Набори структурованої та неструктурованої інформації настільки великих розмірів, що традиційні способи та підходи (засновані на рішеннях класу бізнесової аналітики та системах управління базами даних) не можуть бути застосовані до них	1. Сегментація клієнтської бази та персоніфікована продуктова пропозиція 2. Покращення аналізу та андеррайтинг 3. Запобігання та протидія шахрайству
Штучний інтелект	Розробка та використання інтелектуальних машин, здатних виконувати завдання, які зазвичай потребують людського інтелекту: - генеративний штучний інтелект; - обробка природної мови; - велика мовна модель; - машинне навчання.	1. Первісна обробка інформації (чеки, медичні записи, заяви) 2. Обслуговування клієнтів 3. Запобігання та боротьба з шахрайством 4. Розширена аналітика та прогнозування
Інтернет речей (IoT)	Мережа передачі даних між фізичними об'єктами («речами»), що мають вбудовані технології взаємодії із зовнішнім середовищем: датчики моніторингу погоди, стану здоров'я людини, протипожежні, затоплення тощо.	1. Прогнозування та запобігання настанню страхових випадків. 2. Збір масивів даних для подальшого аналізу

З огляду на наведене, ключовими елементами цифрової модернізації страхової компанії повинні стати: розробка ефективної політики конфіденційності, впровадження надійних систем захисту даних як у межах компанії, так і у співпраці зі сторонніми провайдерами та обчислювальними платформами, забезпечення контролю за використанням цифрових інструментів і критичний аналіз результатів технологічних систем (зокрема, штучного інтелекту).

4) *Впровадження інформаційних технологічних систем українськими страховими компаніями.* У даному напрямі визначимо приклади застосування інноваційних технологічних систем на страховому ринку України через аналіз страховиків, які ввійшли у ТОП-страховиків у напрямі «non-life» страхування (ризикового страхування) і «life» страхування (страхування життя). Відповідно, виберемо для аналізу лідируючі за сукупністю страхових премій у 2023 році ТОП-3 «non-life» страховиків і ТОП-3 «life» страховиків (табл. 3.2):

Таблиця 3.2

Оцінка ТОП-3 страхових компаній за 2023 рік

Назва установи	Активи, млрд грн	Чисті зароблені страхові премії, млрд грн
ТОП-3 «non-life» страховиків		
АТ «СК «АРКС»	5,646	3,255
АТ «СГ «ТАС» (приватне)»	3,908	2,907
ПрАТ «СК «УНІКА»	4,666	2,737
ТОП-3 «life» страховиків		
ПрАТ «МетЛайф»	7,809	2,455
АТ «СК «ТАС» (приватне)	4,719	0,577
ПрАТ «ГРАВЕ УКРАЇНА Страхування життя»	5,239	0,496

Джерело: систематизовано відповідно до даних НБУ

Аналіз та оцінка досліджуваних страхових компаній показують, що страхові премії формують орієнтовно половину балансу страховиків. Також зазначимо, що сукупний обсяг страхових премій «non-life» страховиків є переважаючим за обсяг премій «life» страховиків, де АТ «СК «АРКС», що належить до Канадського холдингу Fairfax Financial Holdings Limited, збирає левову частку премій.

Відповідно, у табл. 3.3 покажемо результати здійсненого дослідження щодо застосування інноваційних технологічних систем страховиків України:

Таблиця 3.3

Застосування інноваційних технологічних систем ТОП-3 страхових компаній України

Назва страховика	Технологія	Напрямок використання
ТОП-3 «non-life» страховиків		
СК «АРКС»	1. Великі дані (Big data). 2. Телематика. 3. Мобільний додаток. Чат-боти.	1. Оцінка ризиків, тарифоутворення (андеррайтинг) 2. Розширена аналітика та прогнозування. Транспортна телематика 3. Обслуговування клієнтів (включаючи врегулювання збитків)
СГ «ТАС» (приватне)	1. Мобільний додаток. Чат-бот. 2. Корпоративні інформаційні системи	1. Обслуговування клієнтів (включаючи врегулювання збитків) 2. Автоматизація бізнес процесів
СК «УНІКА»	1. Web-додаток. Чат-бот. 2. Корпоративні інформаційні системи 3. Хмарні технології	1. Обслуговування клієнтів (включаючи врегулювання збитків) 2. Автоматизація бізнес процесів
ТОП-3 «life» страховиків		
«МетЛайф»	1. Мобільний додаток.	1. Обслуговування клієнтів
СК «ТАС» (приватне)	1. Web та мобільний додатки. Чат-боти	1. Обслуговування клієнтів 2. Підтримка фінансових консультантів (страхових агентів)
«ГРАВЕ УКРАЇНА Страхування життя»	1. Онлайн оплата полісу	1. Продажі полісів і обслуговування клієнтів

Платформа EWA для обслуговування учасників Моторного (транспортного) страхового бюро України (МТСБУ) на одній платформі стала досить успішним хмарним сервісом для маршрутизації та інтеграції страховиків і посередників.

Платформа EWA підтримує інформаційні системи МТСУ, такі як «GreenCard-Online» та «Електронний поліс», що дозволяє перевірити термін дії полісів автострахування, забезпечити зв'язок, надати документи, накласти цифровий підпис, заповнити форми та відправити до МТСУ [29].

Таким чином, дослідження інформації з офіційних сайтів страхових компаній в Україні демонструє активне впровадження сучасних технологій. Особливо популярними є рішення, що сприяють зручності обслуговування клієнтів, зокрема інтерактивні онлайн-інструменти для укладання страхових договорів. Вони дозволяють здійснювати весь процес – від подачі заявки до оплати – через мобільні додатки чи веб-платформи. Також широко використовуються чат-боти, віртуальні асистенти, які можуть швидко відповідати на запити клієнтів, надавати консультації та підтримку в режимі 24/7 в соцмережах і месенджерах для забезпечення якісної підтримки клієнтів. Наявність таких сервісів стала обов'язковою умовою конкурентоспроможності компаній та визначає сучасний рівень стандартів ринку. Сучасні технологічні інновації, такі як штучний інтелект чи блокчейн, ще тільки починають проникати в страховий сектор та з огляду на обережність страховиків та їх орієнтацію на перевірені світові практики, їх впровадження буде поступовим і зваженим.

3.2. Покращення фінансового моніторингу та контролю за фінансовою безпекою страхової компанії в системі вдосконалення політики ризиків

Українські страхові компанії в сучасних умовах стикаються з низкою викликів, які можуть поставити під загрозу їхню фінансову стійкість і здатність

виконувати зобов'язання перед клієнтами. Одним із ключових факторів, що створює труднощі, є ризик значних фінансових втрат, які не були враховані під час попереднього планування та формування резервів. Це може статися, якщо кількість страхових випадків перевищує прогнози через несподівані обставини, що ускладнює управління ризиками і вимагає адаптації стратегій компаній до мінливих умов.

В умовах воєнних дій, соціально-економічних трансформацій і швидкого розвитку сучасних технологічних інновацій спостерігається зростання частоти та масштабів страхових випадків, що, в свою чергу, спричиняє неочікувані фінансові витрати та негативно впливає на стабільність страхових компаній.

Швидка імплементація цифрових технологій призводить до виникнення нових видів ризиків, таких як кібератаки або проблеми, пов'язані з процесом цифровізації, які раніше не були передбачені. Крім того, у ситуації воєнних дій та економічної нестабільності змінюється платоспроможність клієнтів, що, у свою чергу, сприяє зростанню фінансових втрат для страхових компаній [10].

Непередбачувані фінансові втрати можуть виникати також через занадто велика зосередженість ризику. Коли страхова компанія концентрує значну кількість своїх полісів в одному регіоні чи секторі, вона стає більш уразливою до групових ризиків, таких як війни, природні катастрофи або економічні потрясіння, які можуть серйозно вплинути на її фінансову стабільність.

Страхові компанії повинні приділяти значну увагу управлінню ризиками через перестрахування. Відсутність ефективної системи перестрахування для покриття великих втрат може призвести до серйозних фінансових труднощів у випадку масштабних страхових подій, що стають все більш поширеними в сучасних умовах, що особливо ускладненні воєнними ризиками в нашій державі. Це передбачає постійний моніторинг і коригування методів оцінки ризиків, створення достатніх резервів, диверсифікацію портфеля полісів та застосування перестрахування для мінімізації потенційних великих фінансових втрат.

Таким чином, у таблиці 3.4. аналізуються та оцінюються поточні методи та пропонуються нові підходи для поліпшення управління фінансовими ризиками в страховій компанії з метою зміцнення її фінансової стабільності.

Таблиця 3.4

Аналіз та оцінка поточних методів та нові підходи для поліпшення управління фінансовими ризиками в страховій компанії з метою зміцнення її фінансової стабільності

Захід	Існуючий захід	Новий захід	Вигоди нового заходу
Диверсифікація інвестиційного портфеля	Компанія розносить інвестиції між різними активами та географічними регіонами.	Впровадження більш розширеної диверсифікації, включаючи альтернативні інвестиції, такі як криптовалюта та інвестиції в розвинуті та ті, що розвиваються ринки	Зменшення концентрації ризиків, підвищення потенційної доходності
Стратегія ризик-премія	Компанія визначає внутрішні ліміти для рівня прийнятого ризику та обчислює премії для страхових полісів відповідно до ризиків.	Розробка більш складної стратегії ризик-премія, використовуючи передову аналітику та моделі для оцінки ризиків.	Покращена точність ціноутворення, більша прибутковість та керованість ризиками.
Активне управління портфелем	Портфель інвестицій пасивно відстежує індекси ринків.	Впровадження активного управління портфелем, включаючи торгівлю на ринках та використання алгоритмів для миттєвого реагування на ризики.	Можливість заробляти на коливаннях ринку та зниженням втрат.
Збільшення капіталу	Регулярне поповнення капіталу страхової компанії	Залучення додаткового капіталу через емісію акцій або залучення додаткового фінансування від інвесторів.	Збільшення фінансової стійкості та здатності покрити великі збитки
Моніторинг та аналіз ризиків	Використання стандартних методів оцінки ризиків.	Впровадження передових систем моніторингу, які використовують штучний інтелект та аналіз даних для виявлення ризиків в реальному часі	Здатність вчасно реагувати на зміни ризикового середовища та уникнення потенційних криз.

* систематизовано автором

Виходячи із запропонованих заходів, до напрямів вдосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії можна віднести такі елементи:

- 1) оцінка фінансових ризиків передбачає ідентифікацію типів і масштабів ризиків, які впливають на страхову компанію;
- 2) моніторинг фінансових ризиків – це постійний процес спостереження за змінами в ризиках та їх впливом на фінансову стабільність компанії;
- 3) контроль фінансових ризиків – розробка та впровадження стратегій для мінімізації фінансових ризиків;
- 4) розширення диверсифікації страхового портфелю для зменшення ризику надмірної концентрації в страховій компанії;
- 5) використання надійних інвестиційних інструментів для зниження ймовірності втрати фінансових ресурсів компанії;
- 6) покращення ефективності управління активами та зобов'язаннями компанії.

Реалізація та запровадження зазначених заходів дасть можливість страховій компанії:

- передчасно ідентифікувати, зменшувати та усувати фінансові ризики;
- знизити розмір фінансових збитків;
- поліпшити фінансовий-господарський стан страхової компанії.

Створення комплексної системи управління ризиками об'єднає всі ключові напрямки діяльності компанії. Така система допоможе страховим компаніям в Україні покращити управління своїми фінансовими ризиками в комплексі.

Таким чином на рис. 3.4 запропоновано комплексну систему управління ризиками (КСУР), яка передбачає комплексний підхід до управління ризиками та включає всі напрями діяльності компанії.

Таким чином, впровадження комплексної системи управління ризиками сприятиме зміцненню фінансової стабільності та підвищенню конкурентоспроможності компанії на ринку страхування.

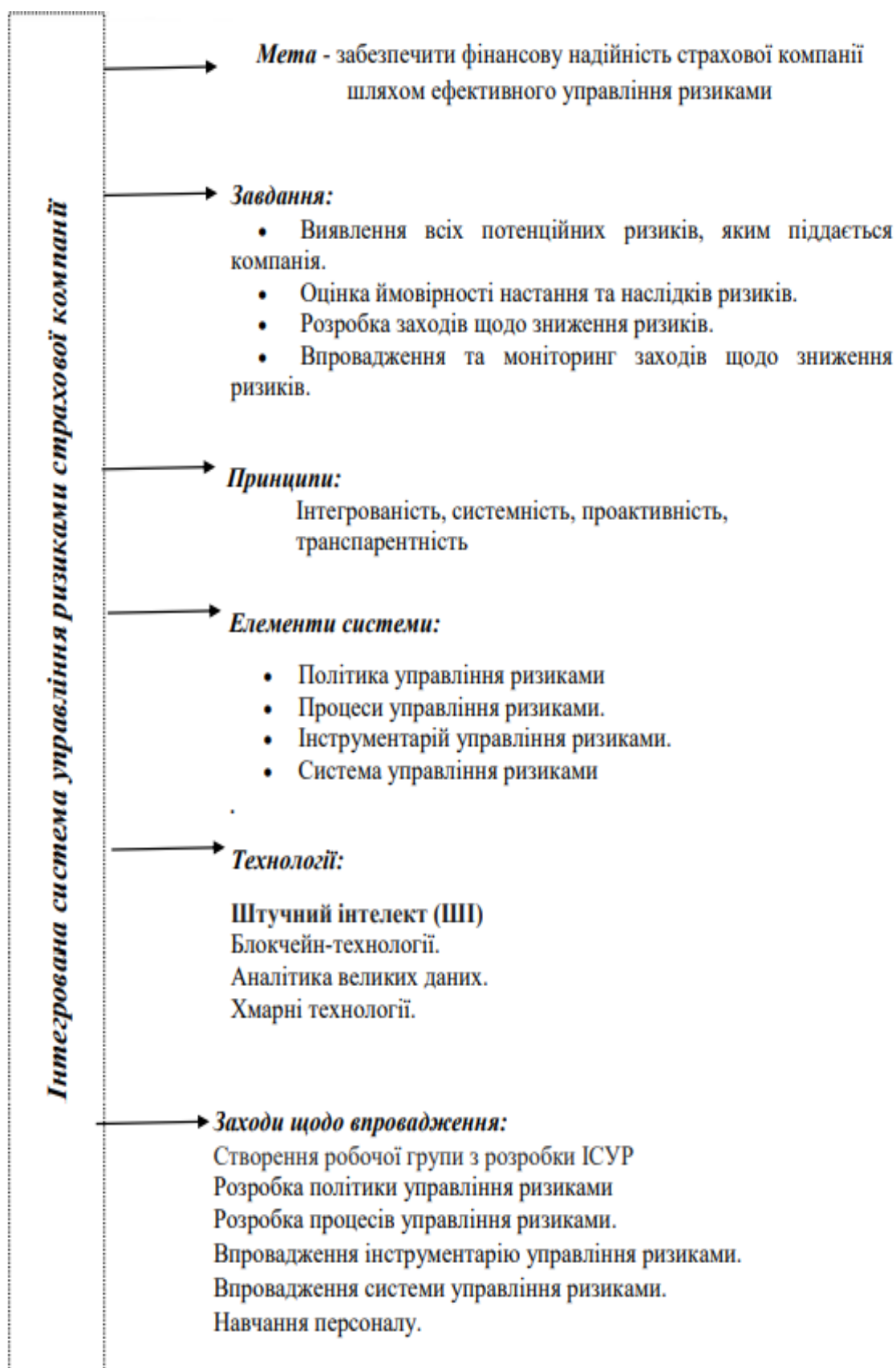

Рис. 3.4. Комплексна система управління ризиками страхової компанії для підвищення її фінансової стійкості та надійності

* систематизовано автором

Операційний ризик для страхових компаній полягає в можливих фінансових втратах, що виникають через недостатню організацію внутрішніх процесів, неефективне управління або помилки в роботі, зокрема, через вплив людського фактора чи зовнішніх обставин.

Такий ризик може включати шахрайство, некоректну обробку страхових заявок або інші проблеми всередині компанії, що здатні вплинути на її функціонування. Невірні рішення або помилки працівників, недбалість або неналежне виконання обов'язків можуть призвести до фінансових втрат та погіршення репутації компанії, а також стати причиною серйозних управлінських та стратегічних помилок, які загрожують її стабільності.

Зовнішні фактори також мають значний вплив на діяльність страховиків, адже події на макрорівні, такі як техногенні фактори, війна, політична нестабільність, економічні труднощі або зміни в законодавстві, можуть призвести до операційних ризиків, що впливають на здатність компанії виконувати свої зобов'язання.

Отже, управління операційними ризиками є критично важливим для забезпечення стабільності та ефективності діяльності страхової компанії, що передбачає запровадження належних механізмів контролю, регулярний моніторинг ризиків, підготовку персоналу та розвиток стратегій для подолання кризових ситуацій.

Страховики повинні володіти достатнім рівнем ліквідності для виконання своїх короткострокових фінансових зобов'язань. Якщо вони не можуть швидко перетворити свої активи на готівку, це може призвести до фінансових проблем та виникнення ризику ліквідності. Цей ризик полягає в можливості того, що компанія не зможе своєчасно виконати свої зобов'язання без значних фінансових втрат. Причини цього можуть бути різними: від непередбачених великих виплат за страховими полісами через стихійні лиха, військові конфлікти чи інші катастрофи, що призводять до різкого зростання кількості вимог на компенсацію [28].

Ефективне управління ліквідністю є ключовою складовою фінансового менеджменту страхових компаній. Воно передбачає формування резервів, постійний контроль за рівнем ліквідності, аналіз грошових потоків і розробку планів оперативного реагування на несподівані обставини. Особливу увагу слід приділяти точності прогнозів щодо майбутніх виплат і обсягів діяльності, адже їхня неточність може призвести до дефіциту коштів для виконання зобов'язань.

В умовах трансформації наглядових органів за страховим ринком зростає ймовірність виникнення ризиків, пов'язаних із регуляторними змінами. Нововведення в законодавстві можуть значно вплинути на роботу страхових компаній, зокрема в аспектах їхньої операційної діяльності та стратегії розвитку. Часто такі зміни вимагають перегляду бізнес-моделей, адаптації страхових продуктів або інтеграції нових технологій для відповідності оновленим вимогам. Ігнорування або несвоєчасне впровадження нових правил може зашкодити репутації компанії, що може призвести до втрати довіри клієнтів і зниження ринкових позицій.

Отже, регуляторні зміни в сучасних умовах становлять суттєвий ризик для страхових компаній, оскільки вони можуть впливати на їхні стратегії, операційні процеси та фінансові показники. Такий ризик слід враховувати як один із ключових факторів, що формують стабільність і конкурентоспроможність компаній на ринку.

Комплексний підхід до управління ризиками дозволяє ідентифікувати недоліки в бізнес-процесах і вдосконалити їх, що сприяє підвищенню ефективності діяльності компанії, водночас нехтування управлінням ризиками може призвести до втрати довіри клієнтів і партнерів. Оскільки репутація є одним із найцінніших активів страхової компанії, її збереження та зміцнення стають пріоритетом у стратегічному управлінні.

Зважаючи на актуальні виклики, страхові компанії в Україні мають здійснювати управління ризиками та адаптувати свою діяльність до змінних умов для забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Особливу увагу слід приділити впливу воєнних дій на ринок, масштабним змінам у законодавстві, а також інтеграції цифрових технологій і штучного інтелекту в процеси страхування. Відповідні інновації не тільки змінюють способи взаємодії з клієнтами, але й створюють нові ризики, посилюючи вже існуючі виклики, які потребують комплексного підходу до їхнього управління.

Висновки до розділу 3:

1. Механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії є базовою ланкою загальної системи управління страховим бізнесом. Він охоплює комплекс економічних методів, принципів, функцій, завдань, інструментів і важелів, що впливають на стан та динаміку діяльності страховика. Елементи цього механізму містять складну, структуровану систему з кількома рівнями та організовані у вигляді окремих підсистем: функціональна та організаційна структури, управлінська підсистема, підсистема цілей і завдань та інші.

2. Для підвищення фінансової безпеки страхового ринку вітчизняного ринку важливим є розроблення методологічних принципів до оцінки системи фінансової безпеки української економіки. На думку автора, основними ознаками ефективності структури фінансової безпеки страхових компаній є максимізація прибутку, покращення якості послуг і збільшення ринкової вартості українських страхових компаній.

3. Важливим кроком для підвищення фінансової безпеки страхової компанії є запровадження інноваційних послуг і новітніх технологій. Активна інноваційна діяльність у різних напрямках забезпечує компанії конкурентні переваги, сприяє стабільному зростанню прибутків і створює можливості для подальших інвестицій у розвиток нових послуг та технологічних рішень.

4. Поряд із численними перевагами та здобутками, які приносить технологічний прогрес, не менш важливим є оцінка пов'язаних із ним ризиків та загроз. У вітчизняному експертному середовищі активно обговорюються потенційні небезпеки впровадження новітніх технологій, зокрема штучного інтелекту, що викликає широкий спектр думок і підходів до їхньої мінімізації.

5. Сучасні технологічні інновації, такі як штучний інтелект чи блокчейн, ще тільки починають проникати в страховий сектор та з огляду на обережність страховиків та їх орієнтацію на перевірені світові практики, їх впровадження буде поступовим і зваженим.

6. Зважаючи на актуальні виклики, страхові компанії в Україні мають здійснювати управління ризиками та адаптувати свою діяльність до змінних умов для забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

ВИСНОВКИ

Основною метою забезпечення фінансової безпеки страхової компанії є координація роботи всіх підрозділів, спрямованої на досягнення стабільного розвитку, прибутковості та фінансової стабільності. Для цього компанія розробляє відповідну стратегію, яка реалізується через фінансову політику та відповідні інструменти.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній потребує постійного контролю над факторами, що її визначають, а також факторами ризику. Оперативні дії керівництва на погіршення фінансового стану компанії є критично важливою. Для цього необхідно проводити регулярну оцінку рівня фінансово-економічної безпеки на певні дати та аналізувати її динаміку, що слугує основою для прийняття відповідних управлінських рішень.

Для ефективного та прибуткового управління фінансовою безпекою страхової компанії важливо ідентифікувати загрози, які можуть негативно вплинути на її стан. Дослідження та вивчення поняття управління фінансовою безпекою страхової компанії, яке здійснено автором, вказує на широкий спектр загроз, які виникають під впливом як екзогенних, так і ендегенних факторів. Відповідно, щоб мінімізувати їхній вплив, страховій компанії необхідно оперативно виявляти загрози та вживати відповідних заходів для зменшення їхніх негативних наслідків.

Оцінка фінансової стійкості ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» показала, що основні показники компанії знаходяться в межах нормативних значень або навіть перевищують їх, що свідчить про високий рівень фінансової надійності та стабільності. Розраховані коефіцієнти достатності капіталу, ліквідності та рентабельності підтверджують здатність компанії виконувати свої зобов'язання, навіть у складних умовах, зберігаючи фінансову стійкість.

Незважаючи на триваючу повномасштабну війну в Україні, яка триває вже третій рік, ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» змогла утримати всі

основні показники надійності на стабільному рівні. Компанія продовжує ефективно виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та партнерами, що свідчить про її здатність адаптуватися до складних умов ринку та зберігати фінансову стійкість навіть в умовах війни та економічної нестабільності.

ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» знаходиться в стабільному фінансовому становищі, здатна ефективно реагувати на зміни в ринковій ситуації та на виклики, пов'язані з кризою в країні. Збереження і подальше зміцнення фінансової стійкості компанії в умовах війни буде залежати від подальшого оптимізування управлінських процесів та покращення ефективності управління активами й зобов'язаннями.

Механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії є базовою ланкою загальної системи управління страховим бізнесом. Він охоплює комплекс економічних методів, принципів, функцій, завдань, інструментів і важелів, що впливають на стан та динаміку діяльності страховика. Елементи цього механізму містять складну, структуровану систему з кількома рівнями та організовані у вигляді окремих підсистем: функціональна та організаційна структури, управлінська підсистема, підсистема цілей і завдань та інші.

Отже, для підвищення фінансової безпеки страхового ринку вітчизняного ринку важливим є розроблення методологічних принципів до оцінки системи фінансової безпеки української економіки. На думку автора, основними ознаками ефективності структури фінансової безпеки страхових компаній є максимізація прибутку, покращення якості послуг і збільшення ринкової вартості українських страхових компаній.

Зважаючи на актуальні виклики, страхові компанії в Україні мають здійснювати управління ризиками та адаптувати свою діяльність до змінних умов для забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Указ Президента України №64/2022 від 24.02.2022 року «Про введення воєнного стану в Україні»
2. Про страхування. Закон України від 07.03.1996 р. № 86/96-ВР (зі змін. та допов.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.
4. Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» від 02.12.1997 р. № 671/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Національний Банк України. Огляд небанківського фінансового сектору, жовтень 2024 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyadnebankivskogo-finansovogo-sektoru-berezen-2024-roku> (дата звернення 12.11.2024 р.)
6. Національний банк України. Наглядова статистика. Дані. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1> (дата звернення: 14.09.2024).
7. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervisionstatist> (дата звернення: 22.02.2024).
8. Дранус В., Дранус Л., Трушкіна Н. Інноваційні підходи до управління платоспроможністю страхової компанії в Україні. *Вісник Львівського національного екологічного університету. Серія «Економіка АПК»*. 2023. № 30. С. 151–156. URL: <https://visnyk.lnau.edu.ua/index.php/economics/article/view/190/172> (дата звернення: 22.02.2024)
9. Сосновська О. О., Сіренька І. І. Тенденції інноваційного розвитку страхових компаній в Україні. *Європейський науковий журнал Економічних та*

фінансових інновацій. 2021. Т. 2. № 8. С. 20–30. DOI: <https://doi.org/10.32750/2021-0202> (дата звернення: 22.02.2024).

10. Віленчук О. М. Інноваційні стратегії управління діяльністю страхових компаній: міжнародний та національний контексти. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2021. №. 41. С. 65–70. URL: <https://www.ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/708/698> (дата звернення: 22.02.2024).

11. Пузирьова П., Покальчук О. Інноваційні стратегії формування та розвитку конкурентоспроможної діяльності страхових компаній у сфері міжнародного та національного контексту. Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації : матеріали V Міжнар. наук.-пр. конф. (м. Київ, 6 жовтня 2023 р.). Київ : КНУТД, 2023. С. 54–55. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/25463/1/PIONBUG_2023.pdf#page=54 (дата звернення: 22.02.2024)

12. Ситник Н., Михайлюк М. Загрози та ризики фінансової безпеки страхового ринку України в умовах війни. *Молодий вчений*. 2023. № 5 (117). С. 169–173. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-33> (дата звернення: 22.02.2024).

13. Петрук О.М. Планування в системі фінансового менеджменту страхових компаній в умовах воєнного стану. *Економічна наука*. 2023. № 1. С. 5–8. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/37226/> (дата звернення: 22.02.2024)

14. Братюк В., Метенці М. Особливості менеджменту страхової компанії. Фінансове регулювання зрушень у економіці України : збірник тез доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Мукачево, 23 березня 2023 р.). Мукачево : Вид-во МДУ, 2023. С. 136–138. URL: <http://surl.li/qxizi> (дата звернення: 22.02.2024).

15. Тимчак М., Чізмар Т. Виклики функціонування страхового ринку України в умовах воєнного часу. Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти : збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції. (м.

Ужгород, 1 грудня 2023 р.). Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2023. С. 257–258. URL: <http://surl.li/qxjdv> (дата звернення: 22.02.2024).

16. Богріновцева Л. М., Ключка О. В., Заїчко І. В. Розвиток та впровадження інноваційних підходів до фінансового управління страховими компаніями в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3608/3539>.

17. Кучерівська С. С. Вплив інформаційних технологій на розвиток страхових послуг. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, 2024. 11. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-08-03> (Дата звернення: 10.04.2024)

18. Самошкіна І. Д. Розвиток діджиталізації страхового ринку України. *Економіка та суспільство*. 2022. 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-52> (Дата звернення: 12.04.2024)

19. Татаринцева Ю.Л., Строков Є.М. Сучасні інформаційні технології у страхуванні: аналіз переваг і недоліків. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*, 2023. 5, 80–83. URL: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.5.80> (Дата звернення: 13.04.2024)

20. Cosma S., Rimo G. Redefining insurance through technology: Achievements and perspectives in Insurtech. *Research in International Business and Finance*. 2024. 70. Part A. P.1-17. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2024.102301> (Дата звернення: 15.04.2024)

21. Lanfranchi D., Grassi L. Examining insurance companies' use of technology for innovation. *Geneva Papers Risk Insurance Issues Pract.* 2022. 47. P. 520–537. URL: <https://doi.org/10.1057/s41288-021-00258-y> (Дата звернення: 16.04.2024).

22. Plavec S. Insuring the Future: Top Insurance Technology Trends Transforming the Industry in 2024. Adacta software provider. 2024. February 19. URL: <https://blog.adacta-fintech.com/insurance-technology-trends> (Дата звернення: 17.04.2024)

23. Як страхова компанія «ІНГО» перенесла інфраструктуру в хмару та унікає форс-мажорів. GigaCloud: веб-сайт. URL: <https://gigacloud.ua/blog/kejsi/jak-strahova-kompanija-ingo-pereneslainfrastrukturu-v-hmaru-ta-unikae-fors-mazhoriv> (Дата звернення: 27.04.2024).

24. Як змінилося споживання хмарних сервісів. Звіт GigaCloud за 2022 рік. Interfax: веб-сайт. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/888643.html> (Дата звернення: 28.04.2024).

25. Луценко О., Щербак С. Розподілений аналіз даних в хмарних сервісах для страхових компаній. Вісник Національного університету «Львівська політехніка» «Інформаційні системи та мережі». 2024. Випуск 15. С. 341-356. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/sisn/vsi-vypusky/vypusk15-2024/rozpodilenyy-analiz-danyh-v-hmarnyh-servisah-dlya-strahovyh-kompaniy> (Дата звернення: 05.09.2024 р.)

26. Artificial Intelligence (AI) in Insurance Market. Precedence research: веб-сайт. URL: <https://www.precedenceresearch.com/artificial-intelligence-ininsurance-market> (Дата звернення: 29.04.2024)

27. . Скіцько О., Складанний П., Ширшов Р., Гуменюк М., Ворохоб М. Загрози та ризики використання штучного інтелекту. Електронне фахове наукове видання «Кібербезпека: освіта, наука, техніка». 2023. 2(22), С. 6–18. <https://doi.org/10.28925/2663-4023.2023.22.618> (Дата звернення: 26.04.2024)

28. Бахарєва Я.В. Розвиток інформаційних технологій в страхуванні: електронні поліси для власників транспортних засобів. Norwegian Journal of development of the International Science. 2020. № 43. С. 31-40.

29. Цуркан І., Остапенко А. Фінансова стійкість страхової компанії та ключові умови її забезпечення. Ефективна економіка. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7766>

30. Головні технологічні тренди 2024 року, які вплинуть на ефективність компаній. URL.: <https://forinsurer.com/news/23/11/24/43278>.

31. Офіційний сайт ПрАТ УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп». URL: <https://kniazha.ua/>.

32. Гречаник Н.Ю., Савчук О.Ю. Інноваційні маркетингові стратегії у контексті цифровізації страхової діяльності: зарубіжний і вітчизняний досвід. *Наукові перспективи*. №9(51). 2024. С. 507-519.

33. Гречаник Н.Ю., Савчук О.Ю. Страховий ринок України в умовах воєнного стану: маркетинговий аспект. *Успіхи і досягнення в науці*. 2024. №7(7). С. 230-240.

34. Бахарєва Я.В. Розвиток інформаційних технологій в страхуванні: електронні поліси для власників транспортних засобів. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2020. № 43. С. 31-40.

35. Національний банк України. Виїхати за кордон сьогодні не можна без полісів страхування «Зелена карта». URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/viyihati-za-kordon-sogodni-mojna-bez-polisiv-strahuvannya-zelena-kartka>

36. Глобальний капітал перестраховиків у 1П 2024 року зріс на 5,4% до \$766 млрд. *Журнал про страхування та іншуртєх. Insurance TOP №3(99) 2024*. URL: <https://forinsurer.com/files/file00754.pdf>.

37. Рейтинг страхових компаній у 2023 році. Як краще вибрати страхову компанію для страхування авто: «автоцивілки» та КАСКО та туристичного страхування онлайн. URL: <https://britishinsurance.com.ua/article/rejting-strahovyh-kompanij-ukrainy>

38. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт фінансової стійкості. Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/349-koefitsient-finansovoji-stijkosti>.

39. Шірінян Л. Комплексна діагностика економічних показників діяльності для забезпечення фінансової безпеки страхових компаній» Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна, *Oblik i finansi*, 2(104), С. 94-99. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-2\(104\)-94-99](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-2(104)-94-99).

40. Страхова компанія ВУСО : офіційний вебсайт. URL: <https://vuso.ua/> (дата звернення: 15.09.2024).

41. Страхова компанія ARX: офіційний вебсайт. URL: <https://arx.com.ua/> (дата звернення: 15.09.2024).

42. Страхова компанія ІНГО: офіційний вебсайт.
URL: <https://ingo.ua/> (дата звернення: 15.09.2024).

43. Страхова компанія ТАС: офіційний вебсайт.
URL: <https://taslife.com.ua/> (дата звернення: 15.09.2024).

44. У Національному банку пропонують розділити на два етапи страхування воєнно-політичних ризиків. Укрінформ.
URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3694533-u-nacbanku-proponuut-rozdiliti-na-dva-etapi-strahuvanna-voennopoliticnih-rizikiv.html> (дата звернення: 17.09.2024).

45. Дума В. В. Страхова діяльність в умовах російської агресії: правові підстави й практичні перспективи / О.В. Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: «Юридичний вісник «Повітряне і космічне право» – Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: «Юридичний вісник «Повітряне і космічне право», 2022. № 2 (63), 160-166.
DOI: 10.18372/2307-9061.63.16724.

ДОДАТКИ